

OIKEUSPOLIITTISEN TUTKIMUSLAITOKSEN TUTKIMUSTIEDONANTOJA 114

National Research Institute of Legal Policy. Research Communications.
Rättspolitiska forskningsinstitutet. Forskningsmeddelanden.

Petri Danielsson & Leena Mäkipää

SYSTEMAATTINEN KIRJALLISUUSKATSAUS SÄHKÖISEN
VALVONNAN VAIKUTTAVUUTEEN

ENGLISH SUMMARY
A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW OF
ELECTRONIC MONITORING OF OFFENDERS

Helsinki 2012

ISBN 978-951-704-410-3
ISSN 1235-9254
HAKAPAINO OY, HELSINKI 2012

ESIPUHE

Seuraamusten sähköinen tai elektroninen valvonta on kansainvälisesti yhä laajemmin käytetty järjestely, joka on viime vuosina yleistynyt myös Suomessa. Sähköistä valvontaa hyödyntäviä uudistuksia ovat meillä olleet muun muassa vuonna 2006 voimaan tullut valvottu koevapaus sekä vuonna 2011 käyttöön otettu valvontarangaistus. Nämä tuskin jäävät viimeisiksi uudistuksiksi tällä saralla. On senkin vuoksi syytä koota yhteen saatavilla oleva kansainvälinen tutkimustieto sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta ja toimivuudesta.

Käsillä oleva tutkimus on luonteeltaan systemaattinen kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena oli selvittää ajantasainen kansainvälinen tutkimustieto sähköisen valvonnan vaikutuksista seuraamusjärjestelmän osana. Tutkimuksessa suoritettiin tarkoin määriteltyä systematiikkaa noudattaen tiedonhaku valituista sähköisistä tietokannoista ja pyrittiin muodostamaan kattava kuva siitä, mitä sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta tiedetään erilaisissa käyttöyhteyksissä.

Tutkimuksemme palvelee kaikkia niitä, jotka haluavat perehtyä sähköisiä valvontamenetelmiä sisältäviin tai niihin perustuviin seuraamuksiin sekä sähköisestä valvonnasta saatuihin kokemuksiin. Systemaattisesta otteestaan johtuen siitä on hyötyä myös tutkijoille ja muille aiheesta kiinnostuneille, jotka haluavat kattavan esityksen aihetta käsittelevästä kirjallisuudesta.

Kiitämme rakentavista ja asiantuntevista kommentteista ylijohtaja Tapio Lappi-Seppälää sekä tutkimusjohtaja Janne Kivivuorta. Kiitämme myös katsauksen suunnitteluvaiheeseen osallistunutta tutkija Ville Hinkkasta, aineiston keräyksessä avustanutta Noora Sipilää sekä osastosihteerä Eira Mykkästä, joka saattoi tutkimuksen julkaisukuntoon.

Helsingissä 28. päivänä marraskuuta 2012

Petri Danielsson
tutkija

Leena Mäkipää
tutkija

SISÄLLYS

1	TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT	1
1.1	Sähköinen valvonta osana seuraamusjärjestelmää	1
1.2	Sähköinen valvonta Suomessa	4
1.3	Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	7
1.4	Sähköisen valvonnan tausta ja vaikuttavuus	9
2	KIRJALLISUUSKATSAUS SÄHKÖISEN VALVONNAN VAIKUTTAVUUTEEN	11
2.1	Tutkimuskysymykset ja katsauksen lähtökohdat	11
2.2	Hakuprosessi	11
2.3	Tutkimusten valintaprosessi ja -kriteerit	13
2.4	Mukaan hyväksytyt ja pois rajatut tutkimukset	15
2.5	Raportoinnista	17
3	SÄHKÖISEN VALVONNAN VAIKUTTAVUUS	21
3.1	Sähköinen valvonta osana itsenäistä rangaistusmuotoa	21
3.2	Sähköinen valvonta ehdollisen vankeuden täytäntöönpanossa	32
3.3	Valvottua koevapautta vastaavat järjestelmät	40
3.4	Ehdonalaisen vapauden sähköinen valvonta	44
3.5	Sähköinen valvonta osana pre-trial -ohjelmia	48
3.6	Sähköistä valvontaa hyödyntävien järjestelmien vertailu	51
3.7	Muut	55
3.8	Yhteenveto vaikuttavuudesta	58
3.9	Huomioita vaikuttavuuden arvioinnista	72
4	JOHTOPÄÄTÖKSET	77
	LÄHTEET	85
	SUMMARY	91

Lyhenteet

HE	Hallituksen esitys
LaVM	Lakivaliokunnan mietintö
PeVL	Perustuslakivaliokunnan lausunto
RL	Rikoslaki
VL	Vankeuslaki
VNT	Valtioneuvoston tiedonanto

1 TUTKIMUKSEN LÄHTÖKOHDAT

1.1 Sähköinen valvonta osana seuraamusjärjestelmää

Sähköistä valvontaa sisältävät tai siihen perustuvat seuraamukset ovat Suomessa verrattain uusi ilmiö, mutta kansainvälisesti erilaisia sähköisiä valvontajärjestelmiä on ollut käytössä jo muutaman vuosikymmenen ajan. Teknisiin menetelmiin perustuva valvonta seuraamusjärjestelmän osana alkoi yleistyä Yhdysvalloissa 1980-luvun lopulla, mutta Euroopassa tämä kehitys on saanut laajemmin jalansijaa vasta 1990-luvun puolenvälin jälkeen. Esimerkiksi Englannissa ja Walesissa sähköistä valvontaa alettiin hyödyntää vuonna 1989, Ruotsissa 1994 ja Alankomaissa 1995 (Renzema & Mayo-Wilson 2005, 215; Haverkamp ym. 2004, 38). Suomessa teknisiä valvontamenetelmiä on toistaiseksi hyödynnetty suhteellisen vähän; vuodesta 2006 alkaen valvottua koevapautta on ollut mahdollista valvoa teknisin välinein, käytännössä puhelinpaikannuksella¹, ja marraskuussa 2011 astuivat voimaan säännökset uudesta rangaistusmuodosta, sähköisesti valvotusta ja kokonaan vapaudessa suoritettavasta *valvontarangaistuksesta*.

Sähköisellä tai *elektronisella valvonnalla* tarkoitetaan yleensä mitä tahansa teknologiaan perustuvaa valvontaa, jota hyödyntäen tarkkaillaan rangaistukseen tuomitun tai rikoksesta epäillyn henkilön liikkumista tai päihteiden käyttöä ilman tarkkailijan fyysistä läsnäoloa niin, että henkilön mukana kulkeva tai henkilöön kiinnitetty laite lähettää sähköisesti tietoa keskusvalvomoon (mukaillen Renzema & Mayo-Wilson 2005, 220). Suomessa oikeusministeriön asettama työryhmä päätyi käyttämään ilmaisua *sähköinen valvonta* toiminnasta, jossa käytetään tekniikkaa valvottavan paikantamiseen, riippumatta siitä, onko paikantamisen mahdollistava laite valvottavan puhelimesta tai esimerkiksi kiinnitetty rannekkeella valvottavan kehoon (OMTR 2007:17, 4). Yleisimmin käytettävät tekniset ratkaisut ovat radiotaajuusteknologiaa hyödyntävä, valvottavan nilkkaan tai ranteeseen kiinnitettävä panta, satelliitti (GPS)- tai GSM-paikannukseen perustuva valvonta tai näiden yhdistelmät (Emt., 32).

Radiotaajuusteknologiaan perustuvassa vaihtoehdossa valvotun jalassa tai ranteessa oleva panta on yhteydessä kiinteään, usein kotona sijaitsevaan seurantalaitteeseen. Laite rekisteröi valvottavan henkilön läsnä- tai poissaolon laitteen seuranta-alueelta ja lähettää tiedon puhelinverkkoa myöten keskusvalvomoon. Satelliitti- ja GSM-paikannuksessa valvonta taas perus-

¹ Eduskunnalle syksyllä 2012 annetussa hallituksen esityksessä (HE 140/2012 vp) on ehdotettu säädettäväksi laki valvotusta koevapaudesta, jossa täsmennettäisiin myös koevapauden valvontaa koskevia säännöksiä.

tuu joko satelliittien tai teleoperaattoreiden maanpäällisten tukiasemien avulla tehtävään mittauspaikannukseen (Emt., 32). Valvontarangaistuksen valmistelun yhteydessä perustuslakivaliokunta edellytti, että valvonta voi nykyisen perustuslain puitteissa tapahtua vain valvotun ylle asennetulla laitteella, ei kehoon asennettavalla valvontalaitteella, kuten mikrosirulla (PeVL 30/2010 vp, 5)².

Sähköisten valvontamenetelmien käyttö on toistaiseksi ollut Euroopassa maltillisempaa kuin Yhdysvalloissa, jossa sähköisen valvonnan alaisuudessa olevia henkilöitä oli 2000-luvun alussa jo noin 100 000. Euroopassa sähköinen valvonta on yleisintä Englannissa ja Walesissa, jossa teknisesti valvottuja henkilöitä on ollut vuosittain noin 20 000. (Haverkamp ym. 2004, 37–38.) Joidenkin arvioiden mukaan jopa kolme neljäsosaa kaikista teknisesti valvotuista henkilöistä Euroopassa suorittaa rangaistustaan juuri Englannissa ja Walesissa (Killias ym. 2010).

Sähköisen valvonnan yleistymisen taustalla on ollut pyrkimys kehittää vankeusrangaistuksille vaihtoehtoisia sanktiomuotoja, joiden tarkoituksena on vähentää vankipopulaatiota ja vankeinhoidon kustannuksia sekä edistää rangaistuksen suorittaneiden integroitumista yhteiskuntaan. Suomessakin on katsottu, että seuraamusjärjestelmää tulisi kehittää sekä monipuolisemmaksi että sosiaalisesti tasa-arvoisemmaksi, esimerkiksi kehittämällä vaihtoehtoisia rangaistusmuotoja lyhyille ehdottomille vankeusrangaistuksille (OMTH 2007:13, 35). Valvontarangaistuksen käyttöönottamista perusteltiin muun muassa siten, että vapaudessa suoritettavan seuraamuksen avulla voitaisiin vähentää vankilassa rangaistustaan suorittavien määrää sekä vähentää ehdottomiin vankeusrangaistuksiin liittyviä haittavaikutuksia (HE 17/2010 vp, 5).

Kansainvälisesti tyypillisiä sähköisen valvonnan sovellutusalueita ovat ehdollisen vankeuden, ehdonalaisen vapauden, tutkintavankien sekä vankeusrangaistuksen sijaan määrättävän kotiarestin valvonta. Vuonna 2006 oikeusministeriö asetti työryhmän (OMTR 2007:17), jonka tehtäväksi annettiin selvittää ja valmistella sähköisten valvontamenetelmien käyttöä osana Suomen seuraamus- ja pakkokeinojärjestelmää, esimerkiksi vankilan ulkopuolella suoritettavan lyhyen vankeusrangaistuksen sekä tutkintavankeuden vaihtoehtona toteutettavassa valvonnassa. Työryhmä esitti sähköistä valvontaa voitavan hyödyntää Suomessa ainakin viidessä eri käyttötarkoituksessa:

- 1) lyhyen vankeusrangaistuksen sijasta suoritettava sähköinen valvonta,

² Sama lähtökohta on omaksuttu valvottua koevapautta koskevan sääntelyn uudistamista koskevassa tuoreessa hallituksen esityksessä (HE 140/2012 vp, 26).

- 2) yhdyskuntaseuraamuksen ehtojen rikkomisesta seuraava sähköinen valvonta,
- 3) pakkokeinona toteutettava valvonta,
- 4) valvonta rangaistuksen täytäntöönpanon tehosteena sekä
- 5) turvaamistoimenpiteiden, esimerkiksi lähestymiskiellon, valvonta.

Työryhmä käsitteli yhdyskuntaseuraamusten ehtojen rikkomisesta seuraavaa sähköistä valvontaa ainoastaan tilanteissa, joissa ehtojen rikkomisesta voi nykyään seurata ehdotonta vankeutta. Työryhmä ei myöskään käsitellyt käyttömahdollisuuksia turvaamistoimenpiteiden osalta, sillä niiden arviointi oli työryhmän toimeksiannon ulkopuolella. (Emt., 38–39.)

Ensimmäinen työryhmän esittämä käyttömahdollisuus oli sähköisesti valvottu, ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan määrättävä valvontarangaistus, joka otettiin syksyllä 2011 osaksi suomalaista seuraamusjärjestelmää. Työryhmän mukaan valvontarangaistuksen etu ehdottomaan vankeusrangaistukseen nähden on tuomitun helpompi sopeutuminen yhteiskuntaan seuraamuksen suorittamisen jälkeen. Valvontarangaistus mahdollistaa rikoksentehtäjän työ- tai opiskelupaikan säilyttämisen, helpottaa tuomitun perhe- ja muiden sosiaalisten suhteiden ylläpitoa ja suojaa rikoksentehtäjää vankeusrangaistuksen leimaavalta vaikutukselta ja sosiaalistumiselta vankilan rikolliseen alakulttuuriin. Siten valvontarangaistuksella voidaan mahdollisesti vähentää ehdottomaan vankeusrangaistukseen liittyviä haittoja. Toiseksi työryhmä katsoi, että valvontarangaistusta voidaan perustella sen tuomien kustannussäästöjen vuoksi, sillä yksittäinen valvontarangaistus on kustannuksiltaan edullisempi kuin täytäntöönpanopaikka suljetussa vankilassa. Samalla voitaisiin vähentää vankiloiden ylläpitoongelmia, jolloin henkilökuntaa vapautuisi työskentelemään niiden vankien kanssa, joiden kohdalla vankeusrangaistusta ei voida välttää. (Emt., 38–40.)

Toinen työryhmän erittelemä käyttömahdollisuus oli sähköinen valvonta tilanteissa, joissa tuomittu on rikkonut jonkin yhdyskuntaseuraamuksen täytäntöönpanon ehtoja. Valvontarangaistus voisi siis seurata esimerkiksi yhdyskuntapalvelun ehtojen rikkomisesta, jolloin rangaistus muutettaisiin ensin ehdottomaksi vankeudeksi, jonka sijasta tuomittaisiin kuitenkin valvontarangaistus. Sen sijaan nuorten ehdollisen vankeuden valvontaan ei työryhmän mukaan voida nykyisellään soveltaa valvontarangaistusta, sillä ehdoton vankeus ei ole ko. rangaistuksen kohdalla mahdollinen seuraus ehtojen rikkomisesta. (Emt., 52–53.)

Kolmas käyttömahdollisuus liittyi työryhmän mukaan valvonnan käyttämiseen pakkokeinona esimerkiksi matkustuskiellon ja nuorisooireiden noudattamisen valvonnassa. Nykyisellään matkustuskieltoa varten ei ole olemassa minkäänlaista valvontajärjestelmää ja kiellon rikkomisesta jäädytään kiinni usein muista kuin itse matkustuskieltoon liittyvistä syistä. Säh-

köisen valvonnan voidaan työryhmän mukaan katsoa olevan nykyistä matkustuskieltoa tehokkaampi pakkokeino. Valvottu matkustuskielto saattaisi myös nykyistä useammin korvata vangitsemisen ja siten vähentää tutkintavankien määrää. Nuorisoaresti taas olisi alle 18-vuotiaalle määrättävä sähköisesti valvottu pakkokeino, jonka muotoja olisivat kotiaresti ja aluearesti. Tälle rangaistusmuodolle ei kuitenkaan olisi tarvetta, jos valvottu matkustuskielto otettaisiin käyttöön, sillä nuoria koskeva erityissäätely voitaisiin sisällyttää matkustuskieltoa koskevaan lainsäädäntöön. (Emt., 53–54.)

Neljäs ehdotettu käytötapa oli sähköisen valvonnan käyttö nykyisten yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tehosteena. Valvonnan liittäminen vapaudessa rangaistusta suorittaviin olisi teknisesti yksinkertaista, mutta sen tarvetta olisi työryhmän mukaan arvioitava tarkasti. Seurauksena voisi nimittäin olla rangaistusjärjestelmän tahaton ankaroituminen ja kontrollin tarpeeton lisääntyminen. Työryhmä ei pitänyt sähköisen valvonnan käyttöä nykyisten yhdyskuntaseuraamusten tehostamiseksi tarpeellisenä. (Emt., 55–56.)

1.2 Sähköinen valvonta Suomessa

Sähköisen valvonnan hyödyntäminen on Suomessa lisääntynyt lyhyen ajan sisällä. Keskeisimmät käyttöyhteydet ovat vuonna 2006 voimaan tullut valvottu koevapaus sekä vuonna 2011 voimaan tullut valvontarangaistus. Näiden lisäksi sähköistä valvontaa voidaan hyödyntää vankien poistumislupien valvonnassa sekä avovankiloissa vankien liikkumisen valvonnassa.

Valvottu koevapaus otettiin Suomessa käyttöön 1.10.2006 (laki rikoslain muuttamisesta, 780/2005). Järjestelmässä vangin on edellytysten täytyessä mahdollista vapautua valvotusti ja tuetusti enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaista vapautta pääsemistä. Koevapaudessa vanki elää ja toimii vapaudessa, mutta on kuitenkin asemaltaan vanki ja vankilassa kirjoilla. Koevapauden ehdot muotoillaan tapauskohtaisesti; ehtojen noudattamisen lisäksi vangin on sitouduttava päihteettömyyteen ja hyväksyttävä koevapautta liittyvä tekninen valvonta sekä esimerkiksi vankeuslain (VL, 767/2005) 16 luvun 7 § 3 momentin tarkoittama päihteettömyyden valvonta. Nopean teknisen kehityksen vuoksi lain teknisen valvonnan toteutus haluttiin tarkoituksella jättää avoimeksi (HE 262/2004 vp, 33), mutta valvonta on toistaiseksi toteutettu pääasiassa matkapuhelinpaikannuksella.

Syksyllä 2012 eduskunnalle annetussa hallituksen esityksessä (HE 140/2012 vp) valvotun koevapauden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä ehdotetaan täsmennettäväksi muun muassa valvonnan osalta. Keskeistä on

koevapauden valvonnan yhdenmukaistaminen valvontarangaistuksen valvonnan kanssa. Esityksessä ehdotetaan, että koevapauden valvonnassa voitaisiin käyttää koevapauteen sijoitetun kehon ylle kiinnitettäviä laitteita, joista ei voimassa olevassa laissa ole säännöksiä. Ehdotuksessa ei kuitenkaan ole esitetty mitään yksilöityä eikä yksinomaista teknistä valvontatapaa, ja valvonnan tekninen toteuttamistapa ehdotetaan edelleen jätettäväksi avoimeksi. Ehdotuksen mukaan valvonnassa voitaisiin käyttää erilaisten teknisten valvontamenetelmien yhdistelmiä. (HE 140/2012 vp, 4, 15, 26.)

Valvotun koevapauden toimeenpanoa arvioitiin Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksessa vuonna 2010 (Mäkipää 2010). Tutkimus oli luonteeltaan prosessiarviointi, jonka tuloksena koevapausjärjestelmän arvioitiin luovan tarkoituksenmukaiset puitteet vankilatuomiota suorittaneiden yhteiskuntaan sijoittumiselle. Tutkimusta varten haastatelluista valtaosa piti koevapausjärjestelmää paitsi valvonnan myös toimeenpanoon liittyvien tuki-toimien ansiosta myönteisenä lisänä suomalaiseen seuraamusjärjestelmään. Tutkimuksessa huomioitiin kuitenkin tarve tarkastella erillisessä projektissa valvotun koevapauden vaikuttavuutta eli koevapaudessa olleiden uusintarikollisuutta, jotta saataisiin kattavampi kuva järjestelmälle asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.

Säädös valvontarangaistuksesta, joka on kokonaan vapaudessa suoritettava rikosoikeudellinen seuraamus, astui voimaan 1.11.2011 (laki rikoslain muuttamisesta, 329/2011). Lakimuutoksella valvontarangaistus lisättiin rikoslain (RL, 13/1889) 6 luvun 1 §:n listaan yleisistä rangaistuslajeista. Tuomitsemisen edellytyksistä säädetään 6 luvun 11 a §:ssä ja tarkemmin täytäntöönpanosta, määritelmästä ja sisällöstä laissa valvontarangaistuksesta (330/2011). Uudistuksella rangaistusten täytäntöönpanon painopistettä pyrittiin siirtämään laitosseuraamuksista yhdyskuntaseuraamuksiin sekä kehittämään vapaudessa suoritettavaa seuraamusjärjestelmää monipuolisemmaksi ja sosiaalisesti tasa-arvoisemmaksi. Tämän lisäksi uudistuksella tavoiteltiin vankiluvun pienentämistä, rikoksentekijän yhteiskuntaan sopeuttamista ja uusintarikollisuuden vähentämistä (HE 17/2010 vp, 5).

Valvontarangaistuksen sisältö ja tuomitsemisen edellytykset perustuvat keskeisiltä osin oikeusministeriön asettaman sähköisen valvonnan työryhmän mietintöön (OMTR 2007:17). Valvontarangaistuksen keskeisimpiä piirteitä ovat tuomitun velvollisuus noudattaa yksilöityä toimeenpanosuunnitelmaa sekä velvollisuus pysyä kotona tai muussa rangaistuksen suorittamispaikaksi hyväksytyssä asunnossa silloin, kun tuomitulla ei ole toimeenpanosuunnitelman mukaista ohjelmaa. Olinpaikka- ja toimintavelvollisuuksien lisäksi rangaistukseen sisältyy ehdoton huumausaineiden, alkoholin sekä muiden päihdyttävien aineiden kieltä. Toimintavelvollisuudella tarkoitetaan sitä, että tuomittu on velvollinen osallistumaan valvontatapaa-

misiin, työskentelemään, osallistumaan koulutukseen, kuntoutukseen, toimintaohjelmiin tai muuhun vastaavaan toimintakykyä ja sosiaalisia valmiuksia ylläpitävään tai edistävään toimintaan. Työtä ja muuta toimintaa on oltava vähintään 10 ja enintään 40 tuntia viikossa, mutta tuntimäärä voidaan erityisestä syystä vahvistaa myös suuremmaksi, kuitenkin enintään 50 tunniksi viikossa. Tuomittu saa poistua asuntonsa ulkopuolelle ainoastaan toimeenpanosuunnitelmassa ja viikoittaisessa aikataulussa määrättyllä tavalla.

Valvonnan muodoiksi säädetään valvontarangaistuksesta säädetyn lain (330/2011) 1 luvun 6 §:ssä teknisellä välineellä toteutuva valvonta sekä rikosseuraamuslaitoksen virkamiehen ennalta ilmoittamatta suorittamat valvontakäynnit tuomitun asuinpaikkaan sekä paikkaan, jossa tuomittu osallistuu suunnitelman mukaiseen toimintaan. Valvontarangaistukseen tuomittua valvotaan hänen asuntoonsa asennettavilla, tuomitun haltuun annettavilla tai tuomitun ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä tai tällaisten välineiden yhdistelmillä, kuitenkin niin, ettei tällainen tekninen väline saa mahdollistaa kotirauhan piiriin kuuluvaa teknistä kuuntelua eikä teknistä katselua³.

Kuten valvotun koevapauden tapauksessa, myös valvontarangaistuksen osalta itse valvontalaitteiden tekninen luonne jätettiin avoimeksi. Nopean teknisen kehityksen vuoksi lakiin ei ehdotettu mitään yksilöityä valvontatapaa (HE 17/2010 vp, 35). Mahdollisina valvontamuotoina mainitaan radiotaajuustekniikkaan perustuva nilkka- tai rannepanta, satelliittitekniikkaan perustuva GPS-valvonta tai maanpäällisiin tukiasemiin perustuva GSM-valvonta, ei kuitenkaan esimerkiksi mikrosiru tai muu ihon alle asennettava valvontalaitte. Laitteiden yhdistelmällä puolestaan tarkoitetaan esimerkiksi tilannetta, jossa valvottavalla on nilkkapannan lisäksi GPS- tai GSM-teknikkaan perustuva lähetin mukanaan liikkueensa asuntonsa ulkopuolella.

Valvontarangaistus voidaan tuomita enintään kuuden kuukauden mittaisena, eli käytännössä valvontarangaistuksella korvataan osa lyhyistä ehdottomista vankeustuomioista. Lainvalmistelussa valvontarangaistuksen alaan kuuluvan tuomion pituus muodostui keskeiseksi ongelmakohdaksi. Alkuperäisessä hallituksen esityksessä ollut kahdeksan kuukauden maksimipituus muutettiin lakivaliokunnan mietinnön perusteella kuudeksi kuukaudeksi. Sähköisen valvonnan työryhmän näkemyksen mukaan valvontarangaistus voitiin kuitenkin tuomita, ainakin kokeiluvaiheessa, enintään neljän kuukauden pituisen vankeusrangaistuksen sijasta (OMTR 2007:17, 58).

³ Maininnat tuomitun ylle laitettavasta valvontalaitteesta sekä kotirauhan piiriin kuuluvan teknisen kuuntelun ja katselun kieltä lisättiin lakiin perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti (ks. PeVL 30/2010 vp, 5).

Hallituksen esityksen perusteluissa katsottiin, että olisi epäjohdonmukaista, jos yhdyskuntapalvelua ankarammaksi tarkoitettu rangaistusmuoto olisi mahdollista vain tätä lyhyempien vankeusrangaistusten vaihtoehtona, sillä yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä enimmillään kahdeksan kuukauden vankeusrangaistuksen sijaan (HE 17/2010 vp, 22). Lakivaliokunta päätyi kuitenkin suosittamaan kuuden kuukauden enimmäispituutta, sillä valiokunta katsoi, että kyseessä on uusi ja sisällöltään vaativa rangaistusmuoto, jonka vuoksi oli perusteltua edetä harkiten (LaVM 30/2010 vp, 4).

Sähköistä valvontaa on toukokuusta 2011 alkaen voitu käyttää myös avovankiloissa rangaistustaan suorittavien vankien valvonnassa. Vankeuslain (767/2005) 4 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan avolaitoksessa vankeja voidaan valvoa vankilan tiloihin asennettavilla, vangin haltuun annettavilla taikka vangin ylle ranteeseen, nilkkaan tai vyötärölle kiinnitettävillä teknisillä välineillä taikka tällaisten välineiden yhdistelmillä. Sähköisen valvonnan mahdollistamisella avovankiloissa on pyritty valvonnan tehostamiseen, kuitenkin tinkimättä avolaitosten avoimuudesta (HE 17/2010 vp, 52). Sähköisen valvonnan on hallituksen esityksessä katsottu olevan avolaitoksissa tarkoituksenmukaista, koska se vapauttaa vankiloiden henkilökuntaa rutiininomaisesta valvonnasta vankien kanssa tehtävään kuntoutus- ja tuki-toimintaan. Valvonnan toteuttamisen teknisesti on myös nähty merkitsevän käytännössä ”huomattavia” kustannussäästöjä. (HE 17/2010 vp, 25.) Syksyllä 2012 sähköistä valvontaa on hyödynnetty kolmessa avovankilassa (Suomenlinnan vankila, Kuopion vankilan avovankilaosasto ja Vanajan vankilan Ojoisten osasto).

Valvotun koevapauden, valvontarangaistuksen sekä avovankiloissa rangaistustaan suorittavien vankien valvonnan lisäksi sähköisten valvontamuotojen käyttöalaa on esitetty laajennettavaksi edelleen. Pääministeri Jyrki Kataisen vuonna 2011 aloittaneen hallituksen ohjelmaan on kirjattu tavoite, jonka mukaan valvontarangaistuksessa käytettävän jalkapannan soveltuvuutta kartoitetaan myös esimerkiksi sakon muuntorangaistuksen täytäntöönpanossa (VNT 2/2011 vp, 27).

1.3 Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Tämä tutkimus on systemaattinen kirjallisuuskatsaus (systematic review), joka käsittelee elektronisen valvonnan vaikuttavuutta koskevaa kansainvälistä tutkimuskirjallisuutta. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena oli löytää ja yhdistää kattavasti valitun aihepiirin tutkimustulokset.

Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa tiedonhaun prosessi on järjestelmällinen ja läpinäkyvä, ja se voidaan toistaa uudestaan, koska katsauksen eri vaiheet on kattavasti raportoitu ja selostettu (Littell ym. 2008). Katsauksen laadinnassa noudatetaan etukäteen muotoiltuja, selkeitä ja eksplisiittisiä kriteereitä, joiden mukaan yksittäiset alkuperäistutkimukset joko hyväksytään katsaukseen tai jätetään sen ulkopuolelle. Tarkkojen kriteerien määrittelemisellä pyritään vähentämään katsauksen perusteella tehtyjen johtopäätösten mahdollisten vinoutumien tai vääristymien riskiä. (Brå 2008, 8.)

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen hyötynä voidaan pitää sitä, että katsauksen avulla voidaan luoda kattava ja luotettava kuva alan tutkimustuloksista, koska tarkastelu kohdistuu laajaan tutkimusmateriaaliin (Petticrew & Roberts 2005, 11). Systemaattisen katsauksen voikin katsoa mahdollistavan perinteistä narratiivista katsausta objektiivisemmän tarkastelun (Egger ym. 2001, 23).

Systemaattisia kirjallisuuskatsauksia on perinteisesti toteutettu erityisesti lääke- ja hoitotieteessä sekä terveystutkimuksessa, mutta menetelmä on nyttemmin alettu suosia myös yhteiskuntatieteissä. Suomalaisessa yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa systemaattisen kirjallisuuskatsauksen on menetelmänä arvioitu olevan selkeästi alikäytetty (Kivivuori 2009, 64).

Useat kansainväliset organisaatiot ovat keskittyneet systemaattisten katsausten laatimiseen tiettyjen tarkkaan ennalta määriteltyjen kriteerien pohjalta. Tällaisia ovat mm. The Campbell Collaboration⁴, The Cochrane Collaboration⁵ ja Centre for Evidence-Based Medicine (CEBM)⁶. Kukin organisaatio on laatinut tarkan protokollan, jota noudattaen systemaattiset katsaukset laaditaan. Esimerkiksi The Campbell Collaborationin (CC) kriteereitä noudattaen on toteutettu useita yhteiskuntatieteiden alaan kuuluvia systemaattisia kirjallisuuskatsauksia.

CC:n protokollan mukaan systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen kuuluvat selkeät valintakriteerit, joiden perusteella alkuperäistutkimukset hyväksytään katsaukseen mukaan tai rajataan sen ulkopuolelle. Katsauksen peruslähtökohtiin kuuluu myös selkeästi ilmaistu ja tarkkarajainen hakustrategia, jonka perusteella relevantit alkuperäistutkimukset pyritään löytämään. Olennaista on myös alkuperäistutkimusten tulosten järjestelmällinen luokittelu ja analyysi.

⁴ www.campbellcollaboration.org.

⁵ www.cochrane.org.

⁶ www.cebm.net.

1.4 Sähköisen valvonnan tausta ja vaikuttavuus

Rangaistusten vaikuttavuutta esimerkiksi uusintarikollisuuteen on Suomessa tutkittu ylipäättään varsin vähän. Niin sanottuun avoseuraamukseen⁷ tuomittujen uusintarikollisuutta on tarkasteltu yhdyskuntapalvelun (Muilu 1999), ehdollisen vankeusrangaistuksen (Lappi-Seppälä 1999) ja nuorisorangaistuksen (Marttunen & Takala 2001) osalta.

Kansainvälisesti tutkimusta erilaisten vankilan ulkopuolella toimeenpantavien valvontarangaistusten vaikutuksesta uusintarikollisuuteen on tehty laajemmin. Kuitenkin monet tutkimukset, joissa on tarkasteltu (sähköistä) valvontaa hyödyntävien seuraamusmuotojen ja rikosten uusimisen yhteyttä, ovat olleet tutkimusasetelman, arvioinnin tai analyysin osalta puutteellisia, minkä vuoksi tutkimustulosten vertaileminen on vaikeaa (ks. Renzema & Mayo-Wilson 2005, 231–232; Mair 2005, 272; Renzema 2013, 260). Lisäksi erilaiset rangaistusjärjestelmät usein poikkeavat toisistaan, eikä tutkimusraporteissa ole aina selostettu kulloinkin arvioidun järjestelmän sisältöä riittävän tarkasti. Nämä seikat tekevät eri tutkimusten ja niiden tulosten vertaamisesta erityisen haastavaa.

Renzema ja Mayo-Wilson ovat The Campbell Collaborationin protokollaa noudattaen laatineet systemaattisen katsauksen sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta rikosten uusimisen kannalta (Renzema & Mayo-Wilson 2005; Renzema 2003). Katsauksen tavoitteena oli muun muassa selvittää, oliko sähköisellä valvonnalla vaikutusta rikosten uusimiseen 1) *valvonnan aikana*, ja 2) *valvonnan päättymisen jälkeen* ja jos vaikutusta oli, missä määrin sähköinen valvonta vaikutti uusimiseen. Renzeman määrittelemät valintakriteerit alkuperäistutkimusten sisällyttämiseksi katsaukseen olivat seuraavat:

- 1) Tutkimuksen tuli kohdistua henkilöihin, jotka olivat Renzeman määrittelemän sähköisen valvonnan kohteena.
- 2) Sähköisessä valvonnassa olleita tuli tutkimuksessa verrata johonkin toiseen ryhmään, joka ei ollut ko. sähköisen valvonnan kohteena.
- 3) Tutkimuksen tuli sisältää rikoksen uusimisen mittaamista tavalla tai toisella.
- 4) Tutkimuksessa tuli kuvailla riittävän tarkasti sekä sähköisessä valvonnassa olleiden että vertailuryhmään kuuluneiden joukot.

⁷ Avoseuraamuksella tarkoitetaan muualla kuin laitospäristössä täytäntöön pantavia rangaistuksia. Avo- eli yhdyskuntaseuraamuksia ovat mm. valvontarangaistus, yhdyskuntapalvelu ja nuorisorangaistus. (Ks. Lappi-Seppälä 2000, 3.)

Tutkimuksessa suoritettiin laaja tiedonhaku sähköisistä tietokannoista sekä suoraan tutkimuslaitoksista ja tutkijoilta. Tiedonhaku kohdistui vuosina 1986–2002 valmistuneisiin tutkimuksiin.

Katsauksen tulokset on raportoitu yhteisartikkelissa Mayo-Wilsonin kanssa; tutkijat tarkastelivat erityisesti henkilöitä, joiden riski syyllistyä uuteen rikokseen oli arvioitu keski- tai sitä korkeammalle tasolle (Renzema & Mayo-Wilson 2005). Sadoista hakuosumista Renzema ja Mayo-Wilson tutustuivat tarkemmin 154 tutkimusartikkeliin tai -raporttiin. Näistä ainoastaan kolme tutkimusta täytti tutkimuksen valintakriteerit. Tutkijoiden johtopäätös oli se, että valtaosa sähköisen valvonnan vaikuttavuutta tarkastelleesta tutkimuksesta ei ollut erityisen hyvälaatuista tai luotettavaa muun muassa tutkimusasetelmaan tai tutkimuskohteen puutteelliseen määrittelyyn ja esittelyyn liittyvien ongelmien vuoksi. Koska valituissa tutkimuksissa käytetyt tutkimusmenetelmät erosivat toisistaan selvästi, luotettavien johtopäätösten tekeminen oli haastavaa.

Kolmen hyväksytyyn tutkimukseen perusteella tutkijat esittivät, että sähköisellä valvonnalla ei ollut merkittävää vaikutusta rikosten uusimiseen tarkastellussa kohderyhmässä. Päätuloksena he esittivät, että saatavilla olleet tutkimustulokset eivät antaneet tukea sähköisen valvonnan käytön lisäämiselle, jos tarkoituksena on vähentää rikosten uusimista keski- tai korkean riskin rikoksentehtäjien keskuudessa. Tutkimustiedon puutteellisuuden suhteutettuna sähköistä valvontaa hyödyntävien rikosoikeudellisten seuraamusten ja muiden soveltamistapojen käyttäminen oli tutkijoiden mukaan lisääntynyt edellisten vuosikymmenten aikana runsaasti.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS SÄHKÖISEN VALVONNAN VAIKUTTAVUUTEEN

2.1 Tutkimuskysymykset ja katsauksen lähtökohdat

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tiedonhaku kohdistettiin sähköisen valvonnan vaikuttavuutta käsittelevään kansainväliseen tutkimuskirjallisuuteen. Tutkimuksia haettiin useista tietokannoista, järjestelmällisesti ja ennakkoon määriteltujen kriteerien perusteella. Tarkasteltujen alkuperäistutkimusten tuloksia käsiteltiin kokonaisuutena ja pyrittiin luomaan yleiskuva sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta.

Tutkimuskysymykset olivat seuraavat:

- 1) Mitä kansainvälisen tutkimustiedon perusteella voidaan sanoa sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta erilaisissa käyttöyhteyksissä, joita Suomessa käytetään tai suunnitellaan käytettäväksi?
- 2) Mitä seikkoja vaikuttavuustutkimuksessa tulee ottaa huomioon, ja mitä mahdollisuuksia ja rajoitteita tutkimukseen liittyy?

Systemaattisen katsauksen suunnittelussa ja laadinnassa on noudatettu muikaillen⁸ The Campbell Collaborationin protokollaa ja Renzeman (2003) tutkimuksen lähtökohtia. Tässä katsauksessa ei kuitenkaan tehty varsinaista meta-analyysia, vaan katsaus on luonteeltaan deskriptiivinen eli kuvaileva.

2.2 Hakuprosessi

Katsausta varten tehty tiedonhaku kohdistettiin *sähköisiin artikkelitietokantoihin*. Systemaattisen katsauksen tiedonhaku suositellaan joissakin ohjeistuksissa⁹ kohdistamaan muihinkin lähteisiin, jotta ei synny vääristynyttä kuvaa saatavilla olevasta tutkimuksesta esimerkiksi sen vuoksi, että tiettyä tutkimusta ei ole vielä ehditty julkaista tai että se on julkaistu kielellä, jota ei katsauksessa käytetä. Tietoa voitaisiin hankkia esimerkiksi tiedustelemalla suoraan tutkimuslaitoksista mahdollisesti meneillään olevista tutki-

⁸ Campbellin ohjeistuksesta poiketen tässä katsauksessa tiedonhaku on rajoitettu vain *jo julkaistuihin* alkuperäistutkimuksiin. Tiedonhakua ei siis ole kohdistettu julkaisemattomiin tutkimuksiin esim. ottamalla yhteyttä suoraan aiheen kannalta relevantteihin tutkimuslaitoksiin sen selvittämiseksi, olisiko jossakin valmistumassa aihepiiriin liittyvää tutkimusta, jota ei vielä olisi ehditty julkaista. Tässä katsauksessa suunnitelmaa ei myöskään ole alistettu vertaisarviointiin, kuten Campbellin ohjeissa kehoitetaan tekemään.

⁹ Ks. luku 1.3, jossa on esitelty systemaattisia kirjallisuuskatsauksia tekevien organisaatioiden toimintaperiaatteita ja ohjeistuksia.

muksista sekä suorilla tiedusteluilla sellaisiin instituutioihin, joissa työkielenä on muu kuin tutkijoiden käyttämät kielet.

Rajalliset resurssit rajoittivat kuitenkin tiedonhakuun käytettävissä ollutta aikaa, minkä vuoksi tiedonhaku päädyttiin rajaamaan vain sähköisiin lähteisiin. Käytettyjen sähköisten tietokantojen kattavuus oli varsin laaja, joten niiden kautta voi olettaa löytyneen varsin suuren osan relevantista tutkimuksesta.

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tiedonhaku kohdistettiin seuraaviin sähköisiin artikkelitietokantoihin:

- The National Criminal Justice Reference Service (NCJRS), www.ncjrs.gov
- EBSCOhost Electronic Journals Service (Academic Search Complete sekä SocINDEX), ejournals.ebsco.com
- IngentaConnect, www.ingentaconnect.com
- ISI Web of Knowledge, wokinfo.com
- Google Scholar, scholar.google.com

Haku kohdistettiin englanninkielisiin artikkeleihin sekä artikkeleihin, joista oli saatavilla englanninkielinen tiivistelmä. Itse artikkelin kieli saattoi olla suomi, ruotsi tai englanti. Alkuperäistutkimuksen tulokset tuli olla *hyväksyttävällä tavalla julkaistu*. Esimerkiksi alustavat tuloksia käsittelevät konferenssiesitelmät ym. rajattiin tarkastelun ulkopuolelle.

Taulukko 1 Käytetyt sähköiset tietokannat, hakuehdot ja hakutulosten määrä

Tietokanta	Hakusana/-fraasi ja osumien määrä (05/2010+05/2011)		
	“electronic monitoring”	“electronic tagging”	Yht.
EBSCOhost Academic Search Complete ^a	273+20	41+6	340
EBSCOhost SocINDEX ^b	153+4	7+0	164
Ingenta Connect ^c	170+13	14+2	199
ISI Web of Knowledge ^d	291+9	7+0	307
NCJRS ^e	165+5	6+0	176
	“electronic tagging” AND pre-trial	“electronic tagging” AND recidivism AND evaluation	Yht.
Google Scholar ^f	331+29	959+120	1 439

Hakutermien kohdistukset ja muut rajaukset:

^a Otsikko, abstrakti ja avainsanat, rajattu tieteellisiin, vertaisarvioituihin julkaisuihin.

^b Sama kuin yllä.

^c Otsikko, abstrakti ja avainsanat.

^d Artikkelit aihealueissa ”Behavioral sciences OR Psychology OR Criminology & penology OR Social issues OR Sociology OR Social sciences – other topics OR Government & law”.

^e ”General search”, rajattu vuodesta 2001 alkaen.

^f Fraasi missä tahansa tekstin osassa, rajattu vuodesta 2001 alkaen.

Tiedonhaku suoritettiin kahdessa osassa. Ensimmäinen tiedonhaku suoritettiin toukokuun 2010 aikana, ja tuolloin löydetyt alkuperäistutkimukset käytiin läpi touko–syyskuun välisenä ajanjaksona. Ajantasaisen tiedon varmistamiseksi hakuprosessi suoritettiin uudelleen samoilla reunaehdoilla toukokuun 2011 aikana. Haussa käytetyt fraasit, rajaukset ja hakuosumien lukumäärät on esitetty taulukossa 1. Hakuosumien lukumäärät on eritelty hakuajankohdan ja hakufraasien mukaan. On huomionarvoista, että sama tutkimus on voinut löytyä usean tietokannan kautta, joten hakuosumien yhteismäärä ei kuvaa aiheesta tehtyjen tutkimusten lukumäärää.

2.3 Tutkimusten valintaprosessi ja -kriteerit

Artikkelien valintaprosessi sisälsi kaksi vaihetta. Alustavassa valinnassa käytiin läpi kaikki hakusanojen ja -fraasien avulla löydetyt artikkelit, joiden sisältöön tutustuttiin ensi vaiheessa tiivistelmien ja otsikoiden avulla. Mikäli tiivistelmästä tai otsikosta kävi ilmi, etteivät valintakriteerit täyttyneet, ei itse artikkelin sisältöön tutustuttu tarkemmin. Jos otsikon tai tiivistelmän perusteella ei ollut mahdollista selvittää, täytyisivätkö valintakriteeri, artikkeliin tutustuttiin tarkemmin. Tässä vaiheessa lähemmästä tarkastelusta suljettiin pois ne tutkimukset, jotka selvästi eivät täyttäneet valintakriteereitä. Leena Mäkipää vastasi alustavasta valinnasta ensimmäisen hakukierroksen osalta. Toisen hakukierroksen osalta valinnan suoritti samoilla reunaehdoilla Petri Danielsson.

Kun tutkimuksista oli rajattu pois sellaiset artikkelit, joiden osalta valintakriteerit eivät selvästi täyttyneet, jäljellä olevat tutkimukset käytiin läpi perusteellisesti. Arviointia ei tehty anonyymisti, vaan tutkija tiesi tutkimuksen tekijöiden nimet, instituutiot, julkaisufoorumien ja tutkimustulokset.

Tarkasteluun hyväksytyjen alkuperäistutkimusten tuli täyttää useita valintakriteereitä (1–5). Kaikkien kriteerien oli täytyttävä, jotta alkuperäistutkimus hyväksyttiin aineistoksi katsaukseen.

- 1) Tutkimuksessa oli tullut tarkastella jotakin rikoksen seuraamusta, pakkokeinoja tai turvaamistointia, jonka toimeenpanossa oli *hyödynnetty elektronista valvontaa*. Elektroninen valvonta määriteltiin seuraavasti:

Elektronisen valvonnan avulla tallennetaan tai seurataan reaaliaikaisesti teknisen laitteen avulla valvottavan (rikoksesta tuomittu tai pakkokeinoon tai turvaamistoimen kohteena oleva) liikkumista tietyllä alueella. Elektroninen valvonta on kyseessä myös silloin, kun teknistä laitetta käytetään sen tarkastamiseen, onko valvottavan ke-

hossa kiellettyä ainetta, kuten alkoholia tai huumausainetta, ja kun tämä tieto välittyy keskusyksikköön teknisen laitteen välityksellä.¹⁰

Elektroniseen valvontaan katsottiin siten kuuluvaksi erilaisia teknisiä valvontamuotoja. Tällaisia olivat esimerkiksi laitteet, joilla voitiin automaattisesti soittaa satunnaisesti valvottavalle puheluja, joihin oli voitu yhdistää äänen tunnistaminen teknisellä laitteella. Myös radiotaajuustekniikkaan perustuvat laitteistot, joissa valvottavalla oleva valvontalaite oli teknisessä yhteydessä keskusyksikköön, määriteltiin sähköiseksi valvonnaksi. Lisäksi elektronisen valvonnan teknisiin toteutusmuotoihin katsottiin kuuluvaksi GSM-verkoston perustuva paikannus matkapuhelimen välityksellä, satelliittipaikannuslaitteiden (GPS) käyttäminen sekä reaaliaikaiseen paikantamiseen soveltuvat tekniset laitteet. Kameravalvontaa ei tässä tutkimuksessa pidetty tarkoitettuna valvonnan teknisenä muotona.

- 2) Tutkimuksessa tuli olla kyse elektronisen valvonnan *vaikuttavuuden arvioinnista* (impact/effect/outcome/cost-benefit/evaluation). Tarkastelun ulkopuolelle jätettiin muut arviointitutkimukset, joissa saattoi olla kyse esimerkiksi prosessi- tai tarvearvioinnista, arvioitavuuden arvioinnista tai käsitteellistävistä arvioinnista.

Vaikuttavuuden arvioinnista katsottiin olevan kyse, kun tutkimuksessa tarkasteltiin sähköisen valvonnan vaikuttavuutta tai tuloksellisuutta jonkin yhteiskunnallisesti olennaisen seikan kannalta. Tällaisia voivat olla esimerkiksi elektronisen valvonnan vaikutus rikosten uusimiseen, päihteiden käyttämiseen, työllistymiseen tai yhteiskunnallisiin kustannuksiin.

Jotta tutkimus hyväksyttiin tarkasteluun, siinä tuli käyttää jotakin mittaamisen keinoa, eli elektronisen valvonnan vaikuttavuutta tuli *mitata* tai yrittää mitata tavalla tai toisella yhteiskunnallisesti relevantin seikan suhteen. Mittaustavalle ei asetettu rajoituksia, vaan mittauskeinona saattoi olla mikä tahansa kohderyhmän ja satunnaistetun vertailuryhmän käyttäytymisen erojen mittaamisesta mielipiteiden perusteella arvioimiseen¹¹. Jos tutkimuksessa oli kuitenkin tarkasteltu yleisellä tasolla kansalaisten mielipiteisiin pohjautuvia käsityksiä sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta, tutkimus rajattiin katsauksen ulkopuolelle (esim. Payne ym. 2009).

- 3) Tutkimuksessa tuli osoittaa selvästi, minkä seuraamuksen, pakkokeinon tai turvaamistoimen *vaihtoehtona* valvontaa arvioitiin. Kysymyksessä saattoi olla esimerkiksi ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta vapaudessa suoritettava valvontarangaistus tai valvotta-

¹⁰ Ks. mukaillen Renzema 2003, 10.

¹¹ Esimerkiksi kysymys siitä, oliko elektronisella valvonnalla ollut vaikutusta valvonnassa olleen työllistymiseen valvottavan itsensä arvion tai mielipiteen perusteella.

vana ja ilman valvontaa toimeenpannut matkustuskiellot. Tutkimus hyväksyttiin arviointiin, vaikka siinä ei olisi käytetty vertailuryhmää.

- 4) Tarkasteluun hyväksyttiin vain *alkuperäistutkimukset*, eli tämän katsauksen kaltaisia järjestelmällisiä, muita tutkimuksia arvioineita katsauksia (review) ei hyväksytty tarkasteluun.
- 5) Tutkimuksen tuli olla *julkaistu* asiallisella foorumilla ja korkeatasoinen tieteellinen julkaisu. Esimerkiksi ainoastaan oppilaitoksen verkkosivuilla julkaistut, maisteritason opinnäytetyöt rajattiin aiheiston ulkopuolelle¹².

2.4 Mukaan hyväksytyt ja pois rajatut tutkimukset

Kaikista hakutuloksista otsikkoa ja muita hakutietokantojen tarjoamia lisätietoja tarkemmin tutustuttiin 190 artikkeliin tai raporttiin¹³. Edelleen edellä esitellyt valintakriteerit täyttäviä alkuperäistutkimuksia hyväksyttiin mukaan 31. Muutamassa erillisessä artikkelissa käsiteltiin tosiasiallisesti samaa tutkimusta, minkä takia näitä artikkeleita käsitellään kokoavissa katsauksissa yhtenä tutkimuksena. Erillisiä tutkimusasetelmia oli yhteensä 29. Tarkat julkaisutiedot näistä tutkimuksista löytyvät lähdeluettelosta.

Useiden tutkimusten osalta artikkelin tai tutkimusraportin otsikon tai tiivistelmän perusteella ei ollut mahdollista saada riittävästi tietoa artikkelin sisällöstä ja katsauksen valintakriteerien täyttymisestä. Näihin tutkimuksiin tutustuttiin tarkemmin lukemalla artikkeli tai raportti osittain tai kokonaan läpi. Varsin moni tutkimus osoittautui tarkemman lukemisen jälkeen sellaiseksi, etteivät valintakriteerit täytyneet. Alla on esitelty yleisimpiä syitä, joiden vuoksi tutkimuksia rajattiin katsauksen ulkopuolelle.

- Suuri joukko tietokannoista löytyneistä artikkeleista oli jo otsikon perusteella rajattavissa katsauksen ulkopuolelle sillä perusteella, että kyse oli eri tieteenalasta (esim. sähköisen valvonnan käyttäminen lääketieteessä, hoitotyössä tai luonnontieteellisessä tutkimuksessa).

¹² Mukaan hyväksyttiin kuitenkin myös *working paper* -tyyppiset julkaisut, mikäli ne oli julkaistu asiallisella foorumilla, kuten tietyn organisaation julkaisusarjassa. *Working paper* on eräänlainen osin viimeistelemätön työversio, jota ei ole vielä julkaistu refereearvioidulla foorumilla. Usein *working paperin* julkaisemisella toivotaan saatavan kommentteja tai synnyttävän keskustelua, jonka pohjalta lopullisesta tieteellisestä artikkelista saadaan viimeistellympi ja kattavampi kokonaisuus. Erityisesti taloustieteessä tämä julkaisumuoto on hyvin suosittu.

¹³ Järjestyksessä: Academic Search Complete 64, SocIndex 46, ISI 2, Ingenta 3, NCJRS 6, Google 69. Lukumäärissä mukaan on laskettu vain artikkelit, joita ei ollut löytynyt toisista tietokannoista, joihin vastaava haku oli kohdistettu aikaisemmin.

- Tutkimusraportti tai artikkeli oli sisällöltään teoreettinen, yleisluontoinen ja/tai kuvaileva eikä siinä käsitelty empiirisiä tutkimustuloksia. Aiheena saattoi olla esimerkiksi sähköisen valvonnan suhde rangaistusteorioihin tai elektroniselle valvonnalle asetetut tavoitteet. *Esimerkiksi Burrell & Gable (2008) From B. F. Skinner to Spiderman to Martha Stewart: The Past, Present and Future of Electronic Monitoring of Offenders.*
- Tutkimuksessa tarkasteltiin yleisellä tasolla kansalaisten mielipiteisiin pohjautuvia käsityksiä sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta. Tällöin tutkimuksen katsottiin jäävän liian yleiselle tasolle, kun tutkimuksen kohteena ei ollut esimerkiksi sähköiseen valvontaan tuomittujen itsensä käsitykset sähköisen valvonnan vaikutusta omaan uusintarikollisuuteensa tms. *Esimerkiksi Payne ym. (2009) Attitudes about electronic monitoring: Minority and majority racial group differences.*
- Tutkimuksessa selvitettiin sähköiseen valvontaan määrättyjen käsityksiä tai mielipiteitä järjestelmästä mutta vaikuttavuutta ei tarkasteltu. *Esimerkiksi Gibbs & King (2003) Home Detention with Electronic Monitoring: The New Zealand Experience.*
- Tutkimuksessa arvioitiin tietyn rikosoikeudelliseen seuraamukseen liitetyn ohjelman onnistumista, mutta arvioinnissa ei eroteltu sähköisen valvonnan vaikuttavuutta muista ohjelman elementeistä. *Esimerkiksi Calhoun ym. (2010) Correctional Program Evaluation: Offenders Placed on Probation or Released from Prison in Fiscal Year 2005/06.*
- Muutamassa tapauksessa tutkimuksessa oli pyritty tarkastelemaan sähköisen valvonnan vaikuttavuutta, mutta aineistoon, menetelmään tms. liittyvät ongelmat johtivat siihen, ettei tutkimustuloksia voinut pitää luotettavina. Kyse saattoi olla myös siitä, että otoskoko oli liian pieni (esim. 11 henkilöä). *Esimerkiksi La Vigne ym. (2009). Evaluating the Use of Radio Frequency Identification Device (RFID) Technology to Prevent and Investigate Sexual Assaults in a Correctional Setting.*
- Tutkimuksessa käsiteltiin sähköistä valvontaa, mutta tutkimus ei kohdistunut oikeudenhoitoon. Esimerkiksi tutkimus, jossa tarkasteltiin elektronisen valvonnan vaikutusta nuorten autolla ajamiseen. *Esimerkiksi Farmer ym. (2010) Effects of in-vehicle monitoring on the driving behavior of teenagers.*
- Tutkimuksessa saatettiin myös vain viitata lyhyesti sähköiseen valvontaan esimerkkinä vankilalle vaihtoehtoisesta seuraamuksesta, jolloin sähköistä valvontaa ei käsitelty artikkelissa enempää.
- Lisäksi osa artikkeleista oli kirja-arvioita tai yhden tai muutaman sivun mittaisia yleis- tai kommenttiartikkeleita aiheesta, joten ko. artikkelit rajattiin tarkastelun ulkopuolelle.

Muutamia tutkimuksia ei ollut mahdollista saada luettavaksi internetistä. Näitä artikkeleita tai tutkimusraportteja pyrittiin etsimään esimerkiksi mui-

den kirjastojen (esimerkiksi eduskunnan kirjasto) kaukolainauspalvelujen avustuksella¹⁴.

2.5 Raportoinnista

Valintakriteerit täyttävät tutkimukset luokiteltiin ensisijaisesti käyttöyhteyden mukaan, mutta tutkimuksia arvioitaessa huomioitiin myös näytön aste. Tarkastelun tavoitteena oli selvittää esimerkiksi sitä, tukeeko tutkimusnäyttö suunniteltujen käyttömuotojen soveltamista.

Käyttöyhteyden mukaan jaoteltuna tarkasteltiin sitä, löytyikö kansainvälisistä tutkimuksista tuloksia sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta eri käyttömuotojen osalta. Raportoitaessa selvitettiin, millaista näyttö valvonnan vaikuttavuudesta oli eri käyttöyhteyksissä. Käyttöyhteyden mukaan alkuperäistutkimukset jaettiin seitsemään kategoriaan:

- 1) sähköinen valvonta osana itsenäistä rangaistusmuotoa,
- 2) sähköinen valvonta ehdollisen vankeuden täytäntöönpanossa,
- 3) valvottua koevapautta vastaavat järjestelmät,
- 4) ehdonalaisen vapauden sähköinen valvonta,
- 5) sähköinen valvonta osana pre-trial -ohjelmia,
- 6) tutkimukset, joissa vertailtiin erilaisia sähköistä valvontaa hyödyntäviä järjestelmiä, sekä
- 7) muut tutkimukset, jotka eivät lukeutuneet luontevasti edellä mainittuihin kategorioihin.

Luvussa 3 alkuperäistutkimukset on jaoteltu edellä mainitun kategorisoinnin mukaisesti alalukuihin, joista löytyvät näiden tutkimusten tiivistelmät. On kuitenkin syytä huomauttaa, että muutamat tutkimuksista olisi asetelmansa puolesta voitu sijoittaa useisiin edellä mainittuihin kategorioihin.

Tutkimuksia arvioitiin myös *näytön asteen* mukaan niin kutsuttua Maryland-asteikkoa mukaillen (Maryland Scale for Scientific Methods, MSSM). Asteikko kehitettiin 1990-luvulla Marylandin yliopistossa liittovaltion rahoittamien rikoksentorjuntaohjelmien vaikuttavuuden arviointia varten (Sherman ym 1997; Sherman ym. 1998). Asteikossa tutkimukset

¹⁴ Tutkimusartikkelin tai -raportin otsikon tai tiivistelmän perusteella kiinnostaviksi arvioituista tutkimuksesta kaksi jäi kokonaan löytymättä tai niitä ei ehditty saada tutkimuksen tiedonhakuun varattuna aikana: 1) Harrison, R. Steven, Byrnes, Evard C., Parsons & Bruce V. (2006) Byrne Evaluation Partnership Program, Final Report. University of Utah Social Research Institute; 2) Harig, Thomas J. (2001) Juvenile Electronic Monitoring Project: The Use of Electronic Monitoring Technology on Adjudicated Juvenile Delinquents. New York State Division of Criminal Justice Services.

luokitellaan yhdestä viiteen (jossa yksi on heikoin ja viisi korkein pistemäärä), perustuen karkeasti kolmeen tekijään:

- Ohjelman tai ”hoidon” ulkopuolisten, tutkimustuloksiin mahdollisesti vaikuttavien tekijöiden kontrollointi: esimerkiksi vähäisen uusimisriskin populaation valikoituminen tutkittavaan ryhmään.
- Mittausvirheistä, kuten kadosta tai pienestä vastausprosentista, johtuvat mahdolliset vääristymät.
- Tilastollinen voima ohjelman vaikutusten havainnoimiseksi (sisältäen esimerkiksi otoksen koon sekä luotettavan vertailutason käyttämisen).

Kriteereitä hyödyntäen Sherman ym. antoivat käytössä oleville viidelle luokalle seuraavia piirteitä:

- Taso 1. Ohjelman ja mittaustuloksen korrelaatio yhdessä aikapisteessä.
- Taso 2. Ohjelman ja mittaustuloksen välillä selkeästi havaittavissa oleva ajallinen yhteys, tai tutkimuksessa käytetään vertailuryhmää, jonka ei ole voitu todentaa vastaavan piirteiltään tutkittavaa ryhmää.
- Taso 3. Vertailu kahden tai useamman vertailukelpoisen ryhmän välillä, joista vähintään yhteen on sovellettu ohjelmaa ja vähintään yhteen ei.
- Taso 4. Vertailu useamman ryhmän välillä, joihin osaan on sovellettu ohjelmaa ja osaan ei, muut tuloksiin vaikuttavat tekijät on kontrolloitu tai on käytetty ryhmiä, jotka poikkeavat toisistaan vain hyvin vähän.
- Taso 5. Satunnaistettu asetelma, jossa on vertailtu ohjelman toteutaneiden ryhmää vertailuryhmään.

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tason kolme tutkimuksesta oli kyse, jos tutkimus- ja vertailuryhmä oli pyritty kaltaistamaan taustamuuttujien osalta, mutta jossa menetelmällisistä tai muista syistä taustamuuttujien vakioiminen ei onnistunut tai ei ollut täysin mahdollista. Tutkimus- ja vertailuryhmä siis poikkesivat toisistaan, mutta kaltaistaminen oli suoritettu keskeisten muuttujien osalta. Tämä jätti kuitenkin tilaa mahdollisuudelle, että havaittu yhteys tai vaikutus johtui muuttujasta, jonka vaikutusta ei ollut huomioitu analyysissä. Tason neljä näytöstä oli kyse silloin, kun tutkimus- ja vertailuryhmän välisessä vertailussa taustamuuttujien vaikutus oli vakioitu esimerkiksi regressiomallissa¹⁵ tai jos tutkimus- ja vertailuryhmä oli kaltaistettu niin kutsuttua vastinpariperiaatetta noudattaen, mutta valikoituminen ryh-

¹⁵ Sherman ym. (1998) edellyttivät, että tutkimus- tai vertailuryhmiä oli useita. Tämä ehto ei kuitenkaan sähköistä valvontaa hyödyntävien ohjelmien arvioinnissa ole mielekäs, koska kyseessä on yksinkertainen dikotominen asetelma: tutkimusryhmässä sähköistä valvontaa on sovellettu, vertailuryhmässä taas ei.

miin ei ollut satunnaista. Tason viisi näytöstä oli kyse, jos tutkimus- ja vertailuryhmään valikoituminen oli satunnaista (nk. randomisoitu koeasetelma).

Shermanin ym. (1998, 6) mukaan konservatiivinen lähestymistapa tutkimustulosten arviointiin edellyttäisi vähintään kahta viidennen tason tutkimusta, jotta voitaisiin varmistua ohjelman vaikuttavuudesta. Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että käytännössä rikosentorjuntaohjelmien vaikuttavuutta arvioivissa tutkimuksissa pitkät seuranta-ajat ja satunnaistetut asetelmat ovat usein joko liian työläitä tai lähes mahdottomia toteuttaa. Täysin kiistattoman tutkimusnäytön edellyttäminen saattaisi johtaa sinänsä toimivien menetelmien sivuuttamiseen, minkä vuoksi tutkimusasetelman arvioinnissa riittää kohtuullinen näyttö. Sherman ym. toteavat, että vähintään kaksi tason 3 tutkimusta, joissa havaitaan tarkasteltava yhteys, sekä tutkimuskirjallisuuden enemmistön tuki ovat riittäviä arvioitaessa ohjelman toimivuutta vastaavanlaisessa asetelmassa. Vastaavalla näytön tasolla voidaan heidän mukaansa tehdä johtopäätöksiä siitä, onko jokin ohjelma tai keino toimimaton kyseiseen tarkoitukseen. Yhden tason 3 tutkimuksen näytön perusteella, yhdistettynä muuhun näyttöön, voidaan sen sijaan tehdä johtopäätös, että ko. strategia on ”lupaava”. Muut tulokset tulee heidän mukaansa luokitella vaikutuksiltaan ”tuntemattomiksi”.¹⁶

Tässä tutkimuksessa näytön arviointi toteutettiin lähtökohtaisesti samalla näytön asteen tasolla, niin että korkeamman tason näyttö arvioitiin alemmantasoista luotettavammaksi. Nämä tulokset on raportoitu luvussa 3.8 alkuperäistutkimuksen käyttötarkoituksen ja näytön asteen mukaan luokiteltuna.

¹⁶ Sherman ym. käyttävät typologiaa ”what works – what doesn’t work – what’s promising – what’s unknown”.

3 SÄHKÖISEN VALVONNAN VAIKUTTAVUUS

Seuraavissa alaluvuissa esitellään katsaukselle asetetut valintakriteerit täytäneet alkuperäistutkimukset, jotka on jaoteltu käyttöyhteyden mukaan. Kunkin jakson alussa selostetaan tiivistetysti, mistä kussakin käyttöyhteydessä on kysymys, minkä jälkeen esitellään alkuperäistutkimukset yksittelen tuoreimmasta vanhimpaan julkaisuvuoden mukaan.

Kustakin tutkimuksesta tuodaan esiin keskeiset tiedot: millainen sähköisen valvonnan käyttöyhteys oli kyseessä, millainen ja minkä kokoinen aineisto tutkijoilla oli käytössä, mitä mahdollisia haasteita tutkimusasetelmaan liittyi ja mitä tuloksia tutkimuksesta saatiin. Tarkoituksena on tarjota tiivis esittely, jonka perusteella lukijan on mahdollista luoda kuva kustakin tutkimuksesta ja halutessaan tutustua tutkimukseen tarkemmin.

Valtaosassa tutkimuksia tutkimusote oli määrällinen ja käytetty aineisto viranomaisen tieto- tai rekisterijärjestelmästä peräisin (esim. Suomessa Vankitietojärjestelmä ja Poliisiasiain tietojärjestelmä). Aineistoa ja tutkimusmenetelmää on selostettu laajemmin vain, jos se on jotenkin mainitusta asetelmasta poikkeava (esim. kysely- tai laadullinen aineisto).

Aluksi tarkastellaan järjestelyjä, joissa sähköinen valvonta on osana kotiarestin tai muun itsenäisen rangaistusmuodon toteutusta. Tämän jälkeen esitellään tutkimukset, joissa kohteena on ollut sähköisen valvonnan hyödyntäminen ehdollisen vankeuden valvonnassa.

Kolmannessa ja neljännessä alaluvussa tarkastelussa ovat järjestelmät, joissa sähköistä valvontaa käytetään vankilasta vapautuvien valvonnassa: aluksi tarkastellaan valvottua koevapautta vastaavia järjestelmiä ja sen jälkeen sähköisen valvonnan hyödyntämistä ehdonalaisen vapauden valvonnassa.

Viidennessä alaluvussa esitellään tutkimuksia, joissa on tarkasteltu ennen tuomiota toimeenpantaviin järjestelyihin liittyvää sähköistä valvontaa. Kuudennessa alaluvussa tuodaan esiin tutkimuksia, joiden tavoitteena on ollut erilaisten sähköistä valvontaa hyödyntävien järjestelmien vertailu. Seitsemännessä ja viimeisessä alajaksossa tuodaan esiin edeltävissä jaksoissa esitellyistä erillisiä järjestelmiä, joissa on eri tavoin hyödynnetty sähköistä valvontaa.

3.1 Sähköinen valvonta osana itsenäistä rangaistusmuotoa

Sähköistä valvontaa voidaan hyödyntää erilaisten itsenäisten rangaistusmuotojen toimeenpanossa. Usein tämä tarkoittaa jonkinlaista kotiarestia tai

ulkonaliikkumiskieltoa, jonka täytäntöönpanoa on vahvistettu sähköisellä valvonnalla. Usein kyse on ns. vankeuden vaihtoehdoista, joiden avulla pyritään tehostamaan tuomittujen sopeutumista siviiliyhteiskuntaan ja säästämään vankeinhoidon kustannuksia.

Suomessa on tuoreen lakimuutoksen myötä (laki rikoslain muuttamisesta 329/2011) otettu käyttöön sähköiseen valvontaan perustuva vapaudessa suoritettava valvontarangaistus itsenäisenä rangaistusmuotona ehdottoman vankeusrangaistuksen sijaan. Valvontarangaistuksen toimeenpanoon kuuluu tuomitun velvollisuus käydä töissä, opiskella tai osallistua muuhun sovitettuun toimintaan, minkä ohella keskeinen osa rangaistusta on sähköinen valvonta. Rangaistusmuodon sisältöä on selostettu tarkemmin luvussa 1.3.

Killias, Gilliéron, Kissling & Villettaz (2010)

Killiasin ja muiden tutkimuksessa *vertailtiin sähköisesti valvotun kotiarestin ja yhdyskuntapalvelun vaikutusta tuomittujen henkilöiden uusintarikollisuuteen* Sveitsissä Vaudin kantonissa vuosien 2000 ja 2003 välisenä aikana. Tutkimuksessa seurattiin koeasetelmaan osallistuneiden henkilöiden rikoksen uusimista kolmen vuoden ajalta vapautumisen jälkeen rikosrekisteritietojen perusteella sekä itseilmoitettua rikollisuutta ja poliisikontakteja kyselylomakkeella vapautumisen jälkeen. Tutkimuksessa vertailtiin myös näiden kahden rangaistusmuodon vaikutusta henkilöiden rekisteritiedoista löytyneisiin sosioekonomisen aseman mittareihin rangaistuksen jälkeen.

Kokeellisen tutkimusasetelman mahdollisti Sveitsin lainsäädäntö, jonka mukaan liittovaltio voi asettaa paikallisesti ja määrätyksi ajaksi rangaistuksia, joista ei säädetä laissa. Järjestelmä mahdollisti sekä yhdyskuntapalvelun että valvotun kotiarestin samanaikaisen käyttämisen samoista rikostyypeistä. Molempia rangaistuksia käytettiin alle kuuden kuukauden mittaisen vankeusrangaistuksen vaihtoehtoina. Tuomituille oli varattu oikeus suorittaa rangaistuksensa lain mukaisesti vankilassa heidän niin halutessaan, mutta vain harva kokeilun kriteerit täyttäneistä henkilöistä kieltäytyi yhdyskuntaseuraamuksesta.

Kantonissa käytössä ollut yhdyskuntapalvelu sisälsi lähinnä hoivatyötä, kuten vanhustenhoitoa tai sairaalatyötä, ylläpitotyötä esimerkiksi puistoissa, ja joissakin tapauksissa mitä tahansa muuta työtä, jota vangeille tarjottiin. Käytännössä tämä järjestely muistutti monelta osin vankiloissa suoritettavaa työtä, mutta osallistujat toimivat vankilan ulkopuolella, eivätkä he myöskään asuneet vankeinhoidon tiloissa. Sähköisesti valvottu kotiaresti toteutettiin nilkkaan kiinnitettävällä pannalla, jolla valvottiin tuomitun py-

symistä kotona niinä aikoina, jolloin hänellä ei ollut ohjelman mukaista lupaa tai velvoitetta poistua asunnostaan.

Tutkimuksessa hyödynnettiin satunnaistettua koeasetelmaa, joka toteutettiin niiden tuomittujen osalta, jotka olivat soveltuvia sekä yhdyskuntapalveluun että valvottuun kotiarestiin. Yhteensä 240 tuomittua arvottiin jompaankumpaan ohjelmaan. Näistä rikosrekisteritiedot saatiin yhteensä 232 henkilöltä, joista sähköisessä valvonnassa oli 106 ja yhdyskuntapalvelussa 116. Molemmat ryhmät vastasivat demografisilta piirteiltään keskimääräistä lyhyisiin vankeusrangaistuksiin tuomittujen populaatiota Sveitissä.

Tutkimuksen mukaan ohjelmasta vapautumisen jälkeen elektronisesti valvotussa kotiarestissa rangaistusta suorittaneet uusivat rikoksen harvemmin kuin yhdyskuntapalvelua suorittaneet, mutta ero oli marginaalinen. Sähköisesti valvottua kotiarestia suorittaneista 21 % oli tehnyt jonkin rekisteriin merkityn rikoksen seuraavan kolmen vuoden aikana, kun yhdyskuntapalvelua suorittaneilla vastaava luku oli 31 %. Tämä ero oli marginaalisesti tilastollisesti merkitsevä ($p=0,08$). Kuitenkin jos analyysiin otettiin mukaan myös ohjelman aikana rikoksiin syyllistyneet henkilöt, elektronisesti valvotussa arestissa rikokseen syyllistyi 23 % ja yhdyskuntapalvelussa 31 %, mikä ei saavuttanut tilastollista merkitsevyyttä. Tutkijoiden mukaan tämä osoittaa, että ero näiden kahden rangaistusmuodon välillä oli hyvin pieni. Tilastollisen merkitsevyyden puute johtui myös osaltaan suhteellisen pienestä tutkimusjoukosta. Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että *sähköisesti valvottu kotiaresti saattoi vähentää rikoksen uusimista tarkastelujaksolla verrattuna yhdyskuntapalveluun, mutta vahvaa näyttöä seuraamusten eroista ei saatu.*

Tutkimuksessa vertailtiin myös itse ilmoitettua uusintarikollisuutta ryhmien välillä. Kysely lähetettiin 217 koehenkilölle noin kuusitoista kuukautta sen jälkeen, kun viimeinen henkilö oli valittu tutkimukseen. *Tarkasteltaessa kokonaisuutena kaikkia itse ilmoitettuja rikollisia tekoja ryhmien välillä ei ilmennyt eroja.* 41 % vastaajista molemmista ryhmistä raportoi tehneensä jonkin rikollisen teon rangaistuksen jälkeen. Elektronisesti valvotussa arestissa olleet henkilöt kuitenkin raportoivat vähemmän rattijuopumuksia, kanssakäymisiä poliisin kanssa sekä tuomioon johtaneita rikoksia.

Tutkimuksessa vertailtiin myös elektronisesti valvotun arestin sekä yhdyskuntapalvelun vaikutusta henkilöiden rangaistuksen jälkeiseen sosioekonomiseen asemaan sekä perhesuhteisiin rekisteritietojen perusteella. Rangaistuksen alkaessa hieman suurempi osa yhdyskuntapalveluun tuomituista oli naimisissa, mutta rangaistuksen jälkeen suoritetussa kyselyssä naimissa olevien määrä sähköisesti valvottujen ryhmässä oli selkeästi suu-

rempi. Tutkijat päättelivät, että elektronisesti valvotun arestin vaikutukset tuomittujen perhesuhteisiin olivat vähemmän haitallisia kuin yhdyskuntapalvelussa. Ryhmät eivät kuitenkaan eronneet toisistaan esimerkiksi velkaantumisen suhteen tai siinä, olivatko tuomitut joutuneet rangaistuksen jälkeen turvautumaan työttömyystukeen. Tosin yhdyskuntapalvelun suorittaneiden kotitalouksilla pienituloisuus rangaistuksen jälkeen oli huomattavasti yleisempää (36 % vs. 65 %).

Johtopäätöksinä tutkijat esittävät, että *elektronisesti valvotun arestin suorittaneet pärjäsivät rangaistuksen jälkeen jokseenkin paremmin kuin yhdyskuntapalvelun suorittaneet*. Heidän mukaansa elektronisesti valvottuun arestiin tuomitut ovat saattaneet hyötyä siitä, että he ovat viettäneet enemmän aikaa perheensä kanssa, koska heidän kodin ulkopuolista liikumistaan on rajoitettu. Valvottu aresti saattaa olla myös tehokasta siksi, että se rajoittaa tuomittujen kontakteja muihin rikoksista tuomittuihin. On tosin huomattava, että kokeeseen osallistuneet henkilöt oli tuomittu suhteellisen lievistä rikoksista: kolmella neljäsosalla kokeeseen osallistuneista oli merkintä jostakin liikenne rikoksesta ja kolme viidesosaa ohjelman jälkeisistä rikoksista oli juuri liikenne rikoksia.

Hucklesby (2008)

Hucklesby tarkasteli tutkimuksessaan *erillisenä rangaistuksena määrättävää ulkonaliikkumiskieltoa, jonka täytäntöönpanossa ja valvonnassa käytettiin sähköistä valvontaa*. Hucklesbyn tutkimuksessa ulkonaliikkumiskielto saattoi olla joko täysin itsenäinen rangaistus esimerkiksi lievästä omaisuuteen kohdistuvasta rikoksesta tai se saattoi olla linkitetty yhdyskuntapalveluun. Hucklesbyn tutkimuksessa kohderyhmään kuuluneet oli tuomittu erilliseen ulkonaliikkumiskieltoa tai kotiarestia tarkoittaneeseen rangaistukseen (”stand alone’ curfew order”). Kuitenkin yli kolmannes suoritti samaan aikaan yhdyskuntapalvelua ja vajaa viidennes jotakin muuta rangaistusta.

Tutkimuksen tekoaikana ulkonaliikkumiskielto (curfew order) voitiin määrätä olemaan voimassa enintään kuuden kuukauden ajanjakson ja 2–12 tuntia vuorokaudessa. Kiellon sisältöön kuului, että tuomitun tuli pysytellä tietyssä osoitteessa määrättyjen kellonaikojen välisen ajan. Tavallisesti ulkona liikkuminen oli kielletty yöaikaan, mutta yksilölliset ratkaisut olivat mahdollisia. Tuomittuja valvottiin yleensä radiotaajuustekniikan ja nilkkaan kiinnitettävän seurantapannan avulla. Tutkimuksen kohdepaikkakuntina oli kaksi kaupunkia Pohjois-Englannissa vuonna 2005.

Tutkimuksessa käytettiin erilaisia aineistoja, joista käsillä olevan aiheen kannalta keskeisiin kysymyksiin haettiin vastauksia puolistrukturoitujen haastattelujen avulla (N=78). Haastattelut suoritettiin valvontavälineistön palauttamisen yhteydessä rangaistuksen suorittamisen jälkeen. Tutkimuksen tuloksiin on suhtauduttava varauksella, koska kyseessä oli verraten pieni otos ja haastateltavat asuivat tutkimuksen tekemisen kannalta maantieteellisesti sopivassa paikassa, minkä seurauksena otosta ei voi pitää varauksetta edustavana¹⁷.

Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa haastateltujen käsityksiä ulkonaliikkumiskiellon vaikutuksesta rikosten tekemiseen. *Vajaa puolet haastatelluista oli sitä mieltä, että ulkonaliikkumiskielto oli johtanut rikosten tekemisen vähenemiseen. Toinen puoli haastatelluista totesi ulkonaliikkumiskiellon vaikutuksen olleen olematon rikosten tekemiseen.* Kaksi kolmasosaa haastatelluista ennakoivat ulkonaliikkumiskiellon vähentävän rikosten tekemistä tulevaisuudessa, kun taas kolmannes uskoi jatkavansa rikosten tekemistä entiseen malliin.

Haastatelluilta tiedusteltiin myös muun muassa ulkonaliikkumiskiellon vaikutuksesta päihteiden käyttämiseen. *Yli puolet haastatelluista oli sitä mieltä, että heidän huumeaineiden käyttämisensä pysyi samalla tasolla kuin aiemminkin ulkonaliikkumiskiellon aikana. Kaksi kolmasosaa haastatelluista ilmoitti alkoholin käytön vähentyneen kiellon aikana.*

Sanger (2006)

Sangerin tutkimuksessa selvitettiin *sähköisesti valvottuun kotiarestiin määrättyjen nuorten rikosten uusimista* Hampshirissa, Englannissa (Southamptonin kaupunki).

Tutkimusryhmään kuuluneet nuoret (10–17-vuotiaat) oli määrätty sähköiseen valvontaan (electronic curfew) maaliskuun, huhtikuun tai toukokuussa 2004. Ko. ryhmään kuuluneiden nuorten rikosten uusimista verrattiin sellaisten nuorten uusintarikollisuuteen, jotka oli määrätty muihin ns. vaihtoehtoisiin seuraamuksiin¹⁸. Lisäksi vertailukohteena oli nuorten rikoksenteijöiden yleinen rikoksen uusineiden osuus Englannissa.

¹⁷ Otoksen edustavuus ei toteutunut oletettavasti myöskään siksi, että suurin osa haastatelluista asui kaupungissa, jolloin tutkimuksessa ei ollut mukana riittävästi maaseudulla asuneita. Otokseen lukeutui myös merkittävä osuus sääntöjä noudattaneita henkilöitä, eikä sellaisia henkilöitä haastateltu, joiden ulkonaliikkumiskielto olisi peruutettu ja muunnettu ankarammaksi seuraamukseksi sääntöjen rikkomisen vuoksi.

¹⁸ Näitä olivat Acceptable Behaviour Contract, Anti-Social Behaviour Order ja Final Warning. Kyseisten toimenpiteiden sisältöä ei artikkelissa selostettu.

Sähköisesti valvottuun arestiin liittyi myös nuoren valvontaa ja tukemista eri keinoin. Nuorille määriteltiin kotiintuloajat, joiden noudattamista valvottiin satunnaisesti. Sääntöjen rikkomisesta seurasi ehtojen tiukentaminen.

Sähköisesti valvotussa kotiaarestissa olleista 41 % tuomittiin uudesta rikoksesta, joka oli tehty valvonnan aikana. 10–17-vuotiaiden nuorten yleinen rikosten uusineiden osuus Englannissa oli 37 %. Myös yllä mainittuihin vaihtoehtoihin seuraamuksiin määrättyjen ryhmässä uusineiden osuus oli pienempi. Tutkimuksen tulokseen on syytä suhtautua varauksella, koska tutkimusryhmä oli varsin pieni (N=29). Samoin vertailuryhmät olivat pienet. Lisäksi tietojen rekisteröintiin liittyi luotettavuusongelmia.

Sugg, Moore & Howard (2001)

Sugg, Moore ja Howard tarkastelivat tutkimuksessaan *sähköisesti valvottuun kotiaarestiin tuomittujen henkilöiden rekisteröityä uusintarikollisuutta kahden vuoden tarkastelujaksolla siitä, kun henkilöt oli tuomittu.*

Tutkimusryhmään kuuluneet (N=261) oli tuomittu sähköisesti valvottuun arestiin (curfew order with electronic monitoring) heinäkuun 1996 ja kesäkuun 1997 välisenä aikana jollakin kolmesta englantilaisesta paikkakunnasta (Norfolk, Suur-Manchester tai Reading). Osa tutkimusryhmästä suoritti samanaikaisesti jotain muuta yhdyskuntaseuraamusta. Vertailuryhmänä (N=261) oli henkilöitä, jotka oli tuomittu johonkin muuhun yhdyskuntaseuraamukseen kuin arestiin ja joita ei valvottu sähköisesti. Tutkimuksen tuloksista raportoineessa artikkelissa ei esitelty tarkemmin kotiarestin sisältöä. Tutkimuksessa mainittiin, että siinä käytettiin vastinpareja, mutta muodostamisperiaatetta, eli sitä minkä muuttujien pohjalta tuo muodostus tehtiin, ei tutkimuksessa selostettu¹⁹.

Tutkimusryhmään kuuluneista 73 % tuomittiin uudesta rikoksesta kahden vuoden kuluessa tuomiosta, jossa heidät oli määrätty sähköiseen valvontaan. Vertailuryhmään kuuluneiden joukossa uusineiden osuus oli samalla tasolla (74 %). Kun tarkasteltiin niitä henkilöitä, jotka olivat suorittaneet kotiaarestinsa onnistuneesti, rikoksen uusiminen oli hieman alhaisemmalla tasolla vertailuryhmään nähden (69 % vs. 72 %), mutta tämä ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä. Uudet rikokset olivat useimmiten varkauksia tai väkivaltarikoksia. *Tutkimus- ja vertailuryhmän välillä ei siis ollut eroa rikoksen uusimisessa kahden vuoden tarkastelujaksolla tuomion alkamisesta lähtien.*

¹⁹ Em. syystä tutkimuksen näytön aste arvioitiin tasolle 2, vaikka tutkimus olisi todennäköisesti muuten yltänyt korkeammalle tasolle.

Tutkijoiden mukaan uusineiden verraten merkittävää osuutta voi osaltaan selittää se, että arvioidulta uusimisriskiltään erityisesti tutkimusryhmään kuuluneet olivat keskikorkean riskin ryhmään kuuluneita. Verraten korkeaa uusintarikollisuuden tasoa osattiin siis odottaa taustatietojen perusteella.

Courtright, Berg & Mutchnick (1997) ja Courtright, Berg & Mutchnick (2000)

Tutkimuksessa tarkasteltiin *sähköisesti valvotun kotiarestin (house arrest) vaikutusta muun muassa liikennerikosten uusimiseen* Yhdysvalloissa, Pennsylvaniassa (Western County). Tutkimuksen tuloksia raportoitiin kahdessa erillisessä artikkelissa, joiden tulokset on tässä koottu yhteen.

Tutkimuksen kohteina oli kaksi *liikennejuopumuksesta* tuomittujen ryhmää: 1) ne, jotka suorittivat tuomionsa sähköisesti valvotussa kotiarestissa, ja 2) ne, jotka suorittivat tuomionsa vankilassa. Kotiarestissa olleiden ryhmään kuului 57 henkilöä, jotka olivat ensimmäiset sähköisesti valvotun kotiarestin ohjelmaan osallistuneista (aikavälillä 1.10.1992–1.10.1993). Tutkimusryhmän pienuuden vuoksi tutkimustuloksiin on syytä suhtautua varauksella.

Tutkimus- ja vertailuryhmään kuuluneita seurattiin 10 kuukaudesta kahteen vuoteen tuomion antamisesta. Molemmissa ryhmissä tuomitut viettivät jonkin aikaa vankilassa, tutkimusryhmässä keskimäärin 3,5 päivää ja vertailuryhmässä keskimäärin 30 päivää. Tutkimus- ja vertailuryhmät pyrittiin kaltaistamaan joidenkin demografisten taustatietojen osalta (ikä, sukupuoli, rikostausta, koulutustausta ja pakolliseen hoito-ohjelmaan osallistuminen). Muutoin kaltaistamisessa kutakuinkin onnistuttiin, mutta rikostaustaltaan ryhmät erosivat jonkin verran. Vertailuryhmään kuuluneiden rikostausta oli jossakin määrin tutkimusryhmään verrattuna raskaampi, mikä on saattanut osaltaan vaikuttaa tutkimustuloksiin.

Tutkimuksen tekoaikaan kotiarestiin pääsemiselle vankilatuomion sijaan oli useita edellytyksiä. Kotiarestiin voitiin tuomita liikennejuopumuksesta, tietyistä petos- ja varkausrikoksista, lievistä pahoinpitelystä ja asunotomurrosta. Henkilö ei myöskään saanut olla taustaltaan väkivaltaisesti käyttäytyvä. Lisäksi henkilön tuli osallistua huumausaineiden tai alkoholin käyttöön liittyvään hoitoon tai tukipalveluihin ja suostua muihin kotiarestin ehtoihin (mm. valvonta). Henkilön tuli myös itse kattaa sähköisestä valvonnasta aiheutuneet kulut. Kotiarestissa olleet viettivät kuitenkin sähköisessä valvonnassa vain verraten lyhyen ajan, jonka jälkeen valvonta oli kevyempää.

Oli myös suotavaa, että henkilöllä oli työpaikka, mutta tämä ei ollut ehdoton edellytys ohjelmaan pääsemiselle. Lisäksi ohjelmaan halunneiden tuli osallistua huumausaineiden ja alkoholin käytön arviointiin ja osallistua suositeltuun hoitoon; myös vertailuryhmään kuuluneet, jotka suorittivat tuomionsa vankilassa, osallistuivat jonkinlaisiin hoito- tai tukipalveluihin. Kotiarestissa olleiden hoito- ja tukipalvelut olivat kuitenkin kattavampia kuin vertailuryhmään kuuluneiden.

Tutkijat eivät havainneet tilastollisesti merkitseviä eroja ryhmien välillä uudelleen pidätetyksi joutumisissa eivätkä ehdonalaisen vapauden peruuttamisissa (esim. ehtojen rikkomisen vuoksi) (Courtright, Berg & Mutchnick 1997). Tutkijat arvioivat, että sähköisellä valvonnalla ei välttämättä ollut vaikutusta siihen osallistuneiden henkilöiden elämäntyylisiin; henkilöt olisivat saattaneet pärjätä samalla tavalla, vaikka heille ei olisi määrätty minkäänlaista seuraamusta rikoksestaan. Vaikka erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä, vertailuryhmä pärjasi hieman huonommin mainituilla mittareilla. Tutkijoiden mukaan tämä saattoi johtua siitä, että kokonaisuutena vertailuryhmään kuuluneilla oli raskaampi rikostausta ja heidän saamansa hoito- tai tukipalvelut eivät olleet yhtä kattavia.

Kun tarkasteltiin tutkimus- ja vertailuryhmän *kiinnijäämistä päihteiden käytöstä*, vankilassa tuomiotaan suorittaneet jäivät ko. toiminnasta useammin kiinni. Ryhmien väliset erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä, ja havaintoon tulee suhtautua varauksella otoskokojen pienuuden vuoksi (Courtright, Berg & Mutchnick 2000). Tarkasteltaessa seuraamuksen täytäntöönpanon menestyksekkyyttä havaittiin, että ne henkilöt, jotka osallistuivat hoito-ohjelmiin, tulivat harvemmin kiinniotetuiksi (esim. sääntörikkomuksen vuoksi) kuin ne, jotka eivät osallistuneet ohjelmiin. Myös työskentely oli yhteydessä täytäntöönpanon menestyksekkyyteen: niiden sähköisessä valvonnassa olleiden osalta, jotka kävivät töissä, seuraamus saatiin toimeenpantua menestyksekkäämmin kuin työttömien kohdalla. *Tutkijoiden mukaan sähköistä valvontaa sisältävän seuraamuksen täytäntöönpanossa tulisikin kiinnittää erityistä huomiota työllisyyden merkitykseen ja pyrkiä huolehtimaan siitä, että tuomitut todella osallistuvat niihin hoito- ym. ohjelmiin, joihin heidät on määrätty.*

Gainey, Payne & O'Toole (2000)

Gaineyn, Paynen ja O'Toolen tutkimuksessa tarkasteltiin *sähköisesti valvottun kotiarestin*²⁰ *pituuden vaikutusta uudelleen pidätetyksi joutumiseen*. Tutkimuksen kohteena olivat sähköisessä valvonnassa olleet rikoksenteiki-jät Yhdysvalloissa, Virginian osavaltiossa.

Sähköisen valvonnan ohjelmaan (electronic monitoring program) päästäkseen tuomitun tuli sitoutua vastaamaan valvonnan kustannuksista. Valvonta tapahtui muun muassa etävalvontalaitteiston ja puhelimen välityksellä, ja lisäksi tehtiin päihdetestejä. Seuraamuksen toimeenpanon aikana valvottavan tuli pysytellä kotona sovittuina aikoina ja noudattaa muutoinkin määrättyä aikataulua. Rikostausta vaikutti mahdollisuuksiin päästä sähköiseen valvontaan: vakavasta väkivalta- tai seksuaalirikoksesta tuomittuja ei yleensä päästetty sähköiseen valvontaan. Työpaikka oli lähtökohtaisesti edellytys ohjelmaan pääsemiselle. Ennen sähköistä valvontaa tuomitut viettivät yleensä aluksi osan rangaistuksestaan vankilassa, sen jälkeen osan työskentelyä sisältävässä ohjelmassa (work-release program) ja lopuksi osan sähköisessä valvonnassa.

Tutkimuksen kohteena olivat kaikki tuomitut (N=276), jotka suorittivat ainakin osan rangaistuksestaan sähköisessä valvonnassa syyskuun 1986 ja heinäkuun 1993 välillä. Seuranta-aika oli 5–12 vuotta elektronisesta valvonnasta vapautumisesta. Noin puolet tutkimusryhmään kuuluneista oli tuomittu liikenne rikoksista, reilu kolmannes erilaisista törkeistä rikoksista. Tuomitut viettivät keskimäärin 73 vuorokautta sähköisessä valvonnassa ja 56 vuorokautta vankilassa.

Tutkimusryhmään kuuluneista 41 % joutui *uudestaan pidätetyksi sähköisessä valvonnassa olemisen jälkeen*. Heidän joukossaan pidätetyksi jouduttiin keskimäärin noin kahden vuoden kuluttua valvonnan päättymisen jälkeen. Törkeistä rikoksista ja toisaalta myös lievistä rikoksista tuomitut joutuivat liikenne rikoksista tuomittuja todennäköisemmin pidätetyksi sähköisestä valvonnasta vapauduttuaan. Tutkijoiden mukaan *sähköisen valvonnan pituus oli yhteydessä rikoksen uusimisen todennäköisyyteen: mitä pidemmän aikaa henkilö oli sähköisessä valvonnassa, sitä alhaisempi oli rikoksen uusimisen todennäköisyys*. Naisilla ja naimisissa olevilla oli myös huomattavasti pienempi uusimisriski. Lisäksi uusimisen todennäköisyyteen ja uusimisenopeuteen vaikutti tutkimuksen mukaan aiempien pidätysten lukumäärä: mitä enemmän aiempia pidätyksiä, sitä todennäköisemmin ja nopeammin henkilö uusi rikoksensa. Tutkijat päättelivät, että *lyhyt*

²⁰ Artikkelissa ei tuotu selkeästi esiin, oliko kyse nimenomaan kotiarestista vai ehdollisesta vankeudesta. Koska artikkelissa viitattiin sähköiseen valvontaan vankeuden vaihtoehtona, kategorisoitiin ko. artikkeli tähän ryhmään.

vankilassa suoritettu aika yhdistettynä sitä seuraavaan sähköiseen valvontaan saattoi olla hyödyllinen erityisesti lievemmistä rikoksista tuomituille.

Jolin & Stipak (1992)

Jolinin ja Stipakin tutkimuksessa käsiteltiin *sähköisesti valvotun kotiarestin ja päihteisiin liittyvän hoidon yhdistäneen hoito-ohjelman* vaikutusta muun muassa rikosten uusimiseen ja päihteiden käyttöön. Tutkimusryhmää verrattiin kahteen vertailuryhmään, joihin ei sovellettu hoito-ohjelmaa. Toiseen vertailuryhmään sovellettiin sähköistä valvontaa ja toisessa valvonta oli sähköistä valvontaa tiukempaa.

Yhdysvalloissa, Oregonin osavaltiossa (Clackamas County) toteutetussa ohjelmassa yhdistettiin huumausaine- tai alkoholiriippuvuuden pakollinen hoito sähköisesti valvottuun kotiarestiin (home confinement). Ohjelman kohderyhmänä olivat täysi-ikäiset rikoksenteelijät, joiden päihteiden väärinkäyttö oli johtanut epäonnistumisiin aiemmissa hoito-ohjelmissa tai ehdollisen vankeuden tai ehdonalaisen vapauden ehtojen rikkomisiin. 14-viikkoiseen ohjelmaan kuului muun muassa ympärivuorokautinen sähköinen valvonta, viikoittaisiin hoitotapaamisiin osallistuminen ja päihdetestit. Ohjelmaan päästäkseen henkilön tuli käydä töissä tai etsiä aktiivisesti työpaikkaa.

Sähköisesti valvotussa hoito-ohjelmassa (IDP) olleita verrattiin kahteen ryhmään, joihin kuuluneet eivät saaneet hoitoa päihteiden väärinkäyttöön. Toiseen vertailuryhmään kuului henkilöitä, jotka olivat sähköisesti valvotussa kotiarestissa (ilman hoito-ohjelmaa) (ESP) ja toiseen vertailuryhmään henkilöitä, jotka asuivat asukaskeskuksessa (work release program, WR) ja joihin kohdistuva valvonta oli siten tiukempaa kuin kahteen muuhun ryhmään kuuluneilla. Tutkimusryhmään kuului 70 henkilöä, kumpaankin vertailuryhmään 100 henkilöä. Eri ryhmät pyrittiin kaltaistamaan yksilökohittaisen riskin mukaan²¹. Tutkimusryhmään kuuluneiden rikostausta oli keskimäärin kahta muuta ryhmää vakavampi. IDP-asiakkaat olivat myös keskimäärin nuorempia, useammin naimattomia ja kaikki heistä olivat päihteiden väärinkäyttäjiä. Kaikkiaan ryhmien keskinäinen vertailtavuus oli huono (ks. Renzema ja Mayo-Wilson 2005, 226).

Tutkimusryhmään kuuluneet suorittivat ohjelmansa onnistuneesti harvemmin kuin ilman hoito-ohjelmaa kotiarestissa olleet mutta useammin kuin WR-ryhmään kuuluneet. *Tutkimusryhmässä uudelleen pidätetyksi joutuminen oli yleisempää kuin kahdessa vertailuryhmässä. Tarkasteltaes-*

²¹ Risk assessment score.

sa vain sitä joukkoa, jotka olivat suorittaneet rangaistuksensa onnistuneesti, tutkimusryhmän uusimisriski oli hieman alhaisemmalla tasolla.

Tutkijoiden mukaan rikosten uusiminen voi vähentyä, jos a) rikoksen tekijät saavat osana rangaistustaan hoitoa päihdeongelmaansa ja b) jos ko. henkilöt pysyvät ohjelmassa sen loppuun saakka. Tutkijat esittivät johtopäätöksensä, että *sähköisen valvonnan ja päihdehoidon yhdistäminen voi vähentää rikosten uusimista verrattuna sähköiseen valvontaan ilman päihdehoitoa tai ehdonalaista vapauteen, johon on yhdistetty työvelvoite. He kuitenkin totesivat, että tämä edellyttää hoito-ohjelman suorittamista menestyksekkäästi loppuun asti.*

Van Ness (1992)

Van Nessin tutkimuksen kohteena olivat *intensiivisesti valvottuun kotiarestiin vankilan sijaan tuomitut, joiden rikosten uusimista verrattiin vankilassa tuomionsa suorittaneiden uusimiseen.* Tutkimuksen tekopaikka oli Yhdysvalloissa, Indianan osavaltiossa (Tippecanoe County).

Intensiivisesti valvottu kotiaresti (intensive probation) oli vaihtoehtoinen täytäntöönpanomuoto, jossa tuomittu suoritti rangaistuksensa yhteisössä yleensä kotona asuen. Tuomioistuimien yleensä määräsi henkilölle vankeustuomion, joka saman tien lykättiin ja määrättiin täytäntöönpantavaksi vapaudessa, intensiivisesti valvottuna kotiarestina.

Kaikkien asiassa mukana olleiden osapuolten (puolustuksen, syyttäjän ja tuomarin) tuli hyväksyä täytäntöönpanomuoto, ja tuomitun tuli hyväksyä järjestelyn ehdot. Yleensä väkivaltaisia tuomittuja tai sellaisia henkilöitä, joiden karkaamisen riski arvioitiin suureksi, ei päästetty intensiiviseen valvontaan. Tuomitun tuli sitoutua maksamaan valvonnasta aiheutuneet kustannukset, mikä on saattanut vaikuttaa tutkimusjoukon valikoitumiseen. Maksun suuruutta ei tutkimuksessa tuotu selvästi esille, mutta maksun suuruusluokka suhteutettiin ilmeisesti tuomitun tulotasoon. Seuraamuksen pituus vaihteli tapauksittain (3 kk–2 vuotta). Valvontaan kuuluivat erityisesti valvontakäynnit ja etävalvonta puhelimitse sekä päihdetestaus. Lisäksi ohjelmaan saattoi kuulua velvoite osallistua päihdehoitoon.

Tutkimuksessa käytettiin vastinpareja (matched pairs sample, 35 paria), jotka kaltaistettiin sukupuolen, iän, etnisen taustan ja rikoksen vakavuuden osalta. Vertailuryhmään kuuluneet olivat suorittaneet tuomiotaan vankilassa. Heidät oli tuomittu ehdottomaan vankeuteen aikana ennen kuin intensiivisesti valvottu kotiaresti oli otettu käyttöön, he eivät olleet halunneet ko. ohjelmaan tai heitä ei muuten ollut harkittu ohjelmaan potentiaalisiksi.

Tutkimus- ja vertailuryhmään kuuluneita seurattiin 7 kk–2 vuotta tuomion määräämisen jälkeen.

Tutkimuksen mukaan *intensiivisesti valvotussa kotiarestissa olleet integroituvat yhteiskuntaan vankilassa tuomionsa suorittaneita paremmin ja he saivat tuomion uudesta rikoksesta vertailuryhmää harvemmin*. Tutkimusryhmään kuuluneilla oli myös muun muassa suuremmat tulot ja parempina pidetyt työpaikat. Tutkimustuloksiin tulee kuitenkin suhtautua varauksella, koska tutkimusryhmä oli varsin pieni. Lisäksi tutkimuksessa ei otettu huomioon uusintariskiin vaikuttavia tekijöitä uusimista selittävänä seikkana.

3.2 Sähköinen valvonta ehdollisen vankeuden täytäntöönpanossa

Sähköistä valvontaa hyödynnetään monesti myös ehdollisen vankeuden täytäntöönpanossa. Tällöin rangaistuksen täytäntöönpanon sisältö ei välttämättä eroa suuresti yllä selostetuista tilanteista, joissa henkilö tuomitaan kotiarestiin itsenäisenä rangaistuksena.

On myös huomioitava, että ehdollisen vankeuden (probation) sisältö voi vaihdella sekä valtioiden että osavaltioiden välillä. Esimerkiksi Yhdysvalloissa ehdollista vankeutta edeltää usein lyhyehkö jakso, jonka tuomittu viettää vankilassa (esim. muutamasta päivästä kahteen kuukauteen) tai jonkinlaisessa työskentelyä sisältävässä järjestelyssä (work release -ohjelmat). Tällöin järjestelmä ei vastaa suomalaista ehdollista vankeutta, koska Suomessa ehdollinen vankeus täytäntöönpannaan kokonaisuudessaan vapaudessa.

Suomessa ehdollista vankeutta ei valvota käytännössä lainkaan. Ainoastaan alle 21-vuotiaana rikoksen tehneet voidaan nykyisen lainsäädännön mukaan tuomita ehdollisen vankeuden ajaksi valvontaan (RL 39/1889,6 luku 10 §). Valvonnassa ei nykyisen lainsäädännön mukaan käytetä sähköistä valvontaa (laki ehdollisen vankeuden valvonnasta 634/2010, 5 §).

Bales, Mann, Blomberg, Gaes, Barrick, Dhungana & McManus (2010)

Bales ja muut selvittivät tutkimuksessaan *erilaisiin sähköisesti valvottuihin seuraamuksiin, kuten ehdolliseen vankeuteen sekä ehdonalaiseen vapautteen, tuomittujen valvonnasta karkaamista, ehtojen rikkomista sekä rikosten uusimista*. Vertailuryhmänä olivat vastaaviin seuraamuksiin ilman säh-

köistä valvontaa tuomitut henkilöt. Tutkimuksessa vertailtiin myös GPS- ja radiotaajuusvalvonnan vaikutusten eroja.

Uusimisiriskin osalta tutkimusryhmään (N=5 034) kuuluneet olivat keski- tai korkean tason riskiryhmää. Vertailuryhmään kuului tuomittuja, jotka eivät olleet sähköisessä valvonnassa seuraamuksensa täytäntöönpanon aikana vaan jotka tuomittiin erilaisiin vapaudessa suoritettaviin seuraamuksiin²² ilman sähköistä valvontaa (N=266 991). Tutkimus- ja vertailuryhmät kaltaistettiin²³ erilaisten riskitekijöiden suhteen, millä pyrittiin välttämään valikointumisesta johtuva vääristymä. Tutkimus kohdistui Floridan osavaltiossa Yhdysvalloissa 1.6.2001–30.6.2007 välisenä aikana sähköiseen valvontaan tuomittuihin henkilöihin. Sähköiseen valvontaan kuului valvottavan velvollisuus viettää kotonaan määrätty osa vuorokaudesta. Valvonta suoritettiin joko radiotaajuus- tai GPS-tekniikkaan perustuvalla laitteistolla.

Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa sitä, missä määrin sähköinen valvonta vaikutti seuraamuksen täytäntöönpanossa havaittujen rikkeiden määrään. Rikkeinä pidettiin valvonnan piiristä karkaamista sekä täytäntöönpanon keskeytymistä tai peruuntumista ehtojen teknisestä rikkomisesta tai uudesta rikoksesta johtuen.

Tutkijoiden havaintojen mukaan sähköinen valvonta vähensi seuraamuksen täytäntöönpanon epäonnistumisen riskiä (esim. rikkeiden tai uusien rikosten vuoksi) 31 % verrattuna ilman sähköistä valvontaa toteuttaviin seuraamuksiin, jotka kuitenkin sisälsivät valvontaa. Tutkimuksen mukaan GPS-tekniikkaan perustunut valvontajärjestelmä oli tehokkaampi rikkeiden estämisessä kuin radiotaajuustekniikkaan perustunut järjestelmä. Lisäksi tutkijat havaitsivat, että sähköisen valvonnan vaikutus oli suurempi seksuaali-, huumausaine- tai omaisuusrikoksista kuin väkivaltarikoksista tuomittuihin henkilöihin. Valvonnan uusimista ja valvonnan ehtojen rikkeitä vähentävä vaikutus oli yhtä suuri kaikissa ikäryhmissä ja kaikissa valvontatyypeissä²⁴.

²² Tutkimuksen tekoaikaan Floridan osavaltion lainsäädäntö salli tuomioistuimen määrätä tuomitun erilaisiin seuraamuksiin, jotka pantiin täytäntöön vankilan ulkopuolella eli yhteisössä ja joita valvottiin erilaisin keinoin (community supervision). Tällaisia seuraamuksia olivat mm. ehdollinen vankeus ja koeaika (felony probation), huumausainerikollisen erityinen ehdollinen vankeus ja koeaika (drug offender probation), seksuaalirikollisen erityinen ehdollinen vankeus ja koeaika (sex offender probation). Lisäksi käytössä oli järjestelyjä, joissa henkilö suoritti osan tuomiostaan vankilassa ja sen jälkeen erilaisin keinoin valvottuna vapaudessa. Näitä olivat mm. ehdonalainen vapaus (conditional release, parole) ja riippuvuudesta toipumisen valvonta (addiction recovery supervision).

²³ Propensity score matching, PSM.

²⁴ Listasta ks. alaviite 22.

Bonta, Wallace-Capretta & Rooney (2000a)

Tutkimuksessa arvioitiin *sähköiseen valvontaan yhdistetyn kognitiivis-behavioralistisen hoito-ohjelman tehokkuutta uusintarikollisuuden vähentämisessä*. Tutkimuksen kohteena oli Kanadassa, Newfoundlandin provinssissa toteutettu ohjelma. Tutkimuksessa sähköisessä valvonnassa olleita ja hoito-ohjelmaan osallistuneita rikoksentekejiä (N=54) verrattiin vankilassa tuomiotaan suorittaneisiin (N=100) sekä ns. tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleisiin henkilöihin (N=17)²⁵, jotka osallistuivat myös hoito-ohjelmaan. Tutkimusryhmä kaltaistettiin muun muassa uusimisriskin osalta sellaisten vankilassa tuomiotaan suorittaneiden kanssa, jotka eivät osallistuneet hoito-ohjelmaan. Uusintarikollisuutena pidettiin tutkimuksessa uutta tuomiota, ja seuranta-aika oli vuosi hoidon päättymisestä tai vankilasta vapautumisesta.

Jotta henkilö saattoi päästä sähköiseen valvontaan, tiettyjen edellytysten tuli täytyä. Tuomion perusteena olleen rikoksen tuli olla väkivallaton ja muu kuin seksuaalirikos, ja tuomion pituus saattoi olla enintään kuusi kuukautta. Lisäksi henkilön tuli riskiarviossa sijoittua keskitason riskiryhmään. Sähköiseen valvontaan päässeet viettivät tuomionsa aluksi keskimäärin 2–3 päivää vankilassa asian käsittelyä ja vapaudessa suoritettavan rangaistuksen valmistelua varten.

Tulosten mukaan rikoksen uusineiden osuus oli lähes samalla tasolla kaikissa kolmessa ryhmässä: sähköisesti valvottujen ryhmässä n. 32 %, tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleiden ryhmässä 35 % ja vankilassa tuomionsa suorittaneiden ryhmässä 31 %. *Hoito-ohjelmalla oli kuitenkin tutkimuksen mukaan uusintarikollisuutta ehkäisevä vaikutus niiden henkilöiden osalta, jotka kuuluivat korkean uusimisriskin ryhmään* (tilastollisesti merkitsevä ero). Sillä, kuuluiko hoitoa saanut henkilö sähköisesti valvottuun vai tavallista ehdollista vankeutta suorittavien ryhmään, ei tutkimuksen mukaan näyttänyt olevan vaikutusta uusimiseen. Tutkijoiden mukaan sähköisellä valvonnalla voi kuitenkin olla muita merkityksellisiä funktioita. Sähköisen valvonnan avulla esimerkiksi voidaan vapauttaa keskitason uusimisriskin ryhmään kuuluvia vankeja yhteiskuntaan ja minimoida kansalaisille aiheutuvat riskit. On myös huomioitava, että sähköisessä valvonnassa olleista selvästi suurempi osa suoritti hoito-ohjelmansa loppuun kuin tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleista (87 % vs. 53 %). Tämä liittyi tutkijoiden mukaan siihen, että sähköisessä valvonnassa olleita uhkasi vakavampi seuraamus eli vankilaan joutuminen, mikäli he olisivat keskeyttä-

²⁵ Vankilassa olleiden ryhmää lukuun ottamatta kahden muun ryhmän voi arvioida olleen varsin pienikokoiset.

neet hoito-ohjelman. Heille hoito-ohjelmaan osallistuminen oli pakollista, kun taas tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleilla se oli vapaaehtoista.

Jones & Ross (1997)

Jonesin ja Rossin tutkimuksessa verrattiin *sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleiden ja ns. työleirille määrättyjen henkilöiden rikosten uusimista*. Molempiin ryhmiin kuuluneet henkilöt oli määrätty rangaistuksiinsa taval- lisen ehdollisen vankeuden sijasta, ja ohjelmaan osallistumisen jälkeen hei- dän ehdollinen vankeutensa jatkui normaalisti. Tutkimuksessa tarkasteltiin mainittujen henkilöiden syyllistymistä uusiin rikoksiin; rikoksen määritel- män täytti pidätetyksi joutuminen vähintään kahden vuoden kuluessa oh- jelmaan määräämisestä tai vankilasta vapautumisesta. Tutkimuksen kohde- paikkakunta oli Yhdysvalloissa, Pohjois-Carolinan osavaltiossa.

Työleirille (boot camp) määrätty (N=309) viettivät ennalta osoitetun ajan ”puolisotilaallisessa” ohjelmassa, joka sisälsi muun muassa fyysistä harjoittelua, työntekoa ja erilaisiin koulutus- ja hoito-ohjelmiin osallistu- mista. Leiri oli tarkoitettu enintään 25-vuotiaille miespuolisille rikoksente- kijöille, jotka olivat useimmiten ensikertalaisia rikostaustaltaan ja jotka olivat saaneet tuomionsa verraten lievistä rikoksista. Työleirille osallistut- tiin 90–120 päivän ajan, minkä jälkeen loppuosa tuomiosta suoritettiin ns. tavallisesti valvotussa ehdollisessa vankeudessa (supervised probation).

Sähköisesti valvottu kotiaresti (electronic house arrest) puolestaan tarkoitti sitä, että tuomitun tuli pysytellä asunnollaan niinä aikoina, joille ei ollut mää- rätty toimintaa, kuten työntekoa, opiskelua tai hoito-ohjelmaan osallistumista (N=331). Valvonta oli verraten tiukkaa, ja siinä käytettiin muun muassa nilk- kapantaa seurantalaitteena. Ehtojen tehosteena oli uhka vakavammista seu- raamuksista, jos henkilö rikkoi ohjelman ehtoja. Sähköisesti valvotun koti- arestin pituus oli keskimäärin 90 päivää, jonka jälkeen tuomittua valvottiin tavallisessa ehdollisessa vankeudessa ns. korkean riskin henkilönä.

Jonesin ja Rossin tutkimuksen mukaan *työleiriohjelmaan osallistuminen oli uusintarikollisuuden kannalta tehokkaampi vaihtoehto kuin sähköisesti valvottu kotiaresti*. Työleirille osallistuneiden ryhmässä uudelleen pidätetyk- si joutuminen oli selvästi harvinaisempaa (47 %) kuin sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleilla (69 %). Yhtenä syynä tähän voidaan pitää kotiarestiin määrättyjen haastavampaa rikostaustaa. Tutkijoiden mukaan kotiarestiin saatettiin määrätä henkilöitä, jotka kuuluivat taustaltaan korkeamman uusin- tariskin ryhmään. Se, että kotiarestissa olleet joutuivat useammin pidätetyk- si, ei siis sinänsä välttämättä johtunut kotiarestin ominaisuuksista sinänsä, vaan siitä, että heillä oli alkujaankin suurempi riski uusia rikoksensa. Tutki-

mus- ja vertailuryhmät koostuivat myös pitkälti hyvin nuorista rikoksentekijöistä. Tutkimuksessa ei myöskään eritelty sitä, kuinka suuri osa sähköisesti valvotuista henkilöistä joutui pidätetyksi valvonnan aikana ja kuinka moni vasta sen jälkeen. Tämä on merkityksellistä siksi, että työleirille määrätty henkilöt eivät ko. seuraamusta suorittaessaan voineet joutua uudelleen pidätetyksi, kun taas sähköisesti valvotuilla tämä oli mahdollista. Kokonaisuudessaan tutkimuksen asetelma oli tutkimus- ja vertailuryhmän välisestä erilaisesta uusimisriskistä johtuen heikko, eikä tuloksia voida pitää kovin luotettavina (ks. myös Renzema & Mayo-Wilson 2005, 226).

Gould & Archambeault (1995)

Gouldin ja Archambeaultin tutkimus käsitteli ”tietokoneavusteisesti” valvotussa ehdollisessa vankeudessa olleita henkilöitä Yhdysvalloissa, Louisianan osavaltiossa (Baton Rouge County). Tutkimuksessa verrattiin teknisessä valvonnassa olleiden, ehdolliseen vankeuteen tuomittujen (tutkimusryhmä) uusintarikollisuutta ns. tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleiden henkilöiden (vertailuryhmä) rikosten uusimiseen. Tietokoneavusteisessa valvonnassa (CAMO, Computer Assisted Monitoring of Offenders) olleiden valvonta oli tavallista ehdollisen vankeuden valvontaa intensiivisempää.

Tutkimus- ja vertailuryhmä (molempien N=153) vastasivat pääosin toisiaan henkilöiden taustaominaisuuksien suhteen. Tutkimusryhmästä suurempi osa kuului kuitenkin korkeamman uusimisriskin ryhmään. Rikoksen uusimisena pidettiin tutkimuksessa pidätetyksi joutumista uudesta rikoksesta tai ehtojen rikkomisesta johtuvaa ehdollisen vankeuden peruutusta²⁶. Tutkimuksesta raportoineessa artikkelissa ei esitelty CAMO-ohjelman sisältöä eikä myöskään ns. tavallisen ehdollisen vankeuden valvontaa.

Gouldin ja Archambeaultin mukaan ehdolliseen vankeuteen liittyvillä rajoitusehdoilla ja aiemmalla rikostaustalla oli merkittävämpi vaikutus ehdollisen vankeuden onnistumiseen kuin tietokoneavusteisella valvonnalla²⁷. Tutkimuksen mukaan tutkimusryhmässä ohjelman epäonnistuminen oli yleisempää kuin vertailuryhmässä (45 % vs. 33 %); kuitenkin tutkimusryhmässä yleisin syy epäonnistumiselle oli tekninen rikkomus, vertailuryhmässä uusi pidätys. Kun tarkasteltiin vain uudelleen pidätetyksi joutuneita, havaittiin, että *teknisesti valvottujen ryhmässä uudelleen pidätetyksi*

²⁶ Tutkimuksessa ei selostettu sitä, mitä peruutus käytännössä tarkoitti tai mitä siitä seurasi.

²⁷ Tutkimusryhmässä henkilöillä oli ollut keskimäärin lähes yhdeksän pidätystä, kun taas vertailuryhmässä niitä oli ollut n. viisi; ero oli tilastollisesti merkitsevä.

joutuminen oli harvinaisempaa kuin vertailuryhmässä (9 % vs. 19 %, tilastollisesti merkitsevä ero). Tutkijoiden johtopäätöksen mukaan tietokoneavusteisesti valvottu ehdollinen vankeus oli tehokkaampi kuin ”perinteinen” ehdollinen uusintarikollisuuden vähentämisessä, kun uusintarikollisuuden mittarina oli uusi pidätys. Ehtojen rikkomisia kuitenkin tapahtui sähköisesti valvotussa ryhmässä enemmän.

Lilly, Ball, Curry & McMullen (1993)

Lillyn ja muiden tutkimuksessa arvioitiin järjestelmää, jossa *sähköistä valvontaa käytettiin ehdollisen vankeuden alkuajan täytäntöönpanossa*. Järjestelmän kohteena olivat pääosin liikennepäihtymyksestä tuomitut henkilöt, jotka suorittivat ehdollisen vankeuden alkuosan sähköisesti valvotun kotiarestin tapaisessa järjestelyssä. Ohjelma toteutettiin Palm Beach Countyssä Floridan osavaltiossa. Tutkimuksessa tarkasteltiin ensisijaisesti ohjelman toteutumista, mutta tarkastelussa olivat myös tuomittujen ehtojen rikkomiset ja uudet rikokset sähköisesti valvotun vaiheen aikana ja tavallisen ehdollisen vankeuden aikana sähköisen valvonnan jälkeen.

Järjestelmässä pääosin liikennepäihtymyksestä tuomitut henkilöt tuomittiin noin vuoden mittaiseen ehdolliseen vankeusrangaistukseen, jonka alkuosa suoritettiin sähköisessä valvonnassa. Sähköisesti valvotun osuuden pituus oli keskimäärin noin 70 päivää, mutta yleisimmin 30 päivää. Ohjelma oli luonteeltaan sähköisesti valvotun kotiarestin kaltainen järjestely, johon kuului velvoite pysytellä kotona tiettyinä ajankohtina. Usein ehtoihin kuului lisäksi osallistuminen päihdehoitoon.

Tutkimus toteutettiin kolmena ajankohtana yhteensä seitsemän vuoden tarkastelujakson aikana. Ensimmäinen tarkasteluajankohta oli ns. kokeiluvaiheen päätyminen kahden vuoden kuluessa ohjelman alusta helmikuun loppuun 1987 (N=184). Seuraava tarkastelu ajoittui noin kaksi vuotta tämän jälkeen vuonna 1989 (N=231) ja kolmas edelleen reilu kaksi vuotta toisen tarkastelun jälkeen vuonna 1992 (N=179). Tutkimus kohdistui tarkasteluajankohtina sekä sähköisessä valvonnassa olleisiin että valvonnasta jo vapautuneisiin. Kaikissa kolmessa aikapisteessä tarkasteltiin siis itse ohjelmaa, eli yksittäistä tuomittua henkilöä seurattiin korkeintaan tämän suorittaman ehdollisen vankeusrangaistuksen verran.

Tutkijat havaitsivat, että *valtaosa ohjelmassa olleista suoritti ohjelman onnistuneesti (n. 97 %) kaikkina tarkasteluajankohtina. Uuteen rikokseen syyllistyminen oli kaikkina tarkasteluajankohtina erittäin harvinaista siinä vaiheessa ohjelmaa, johon kuului sähköistä valvontaa*. Ehdollisen vankeuden ilman sähköistä valvontaa toteutetussa osassa uuteen rikokseen syyllis-

tyminen oli yleisempää (11–17 % vs. 0–0,7 %). Myös ehdollisen vankeuden ehtojen tekniset rikkomiset olivat yleisempiä ilman sähköistä valvontaa toteutetussa vaiheessa (n. 16 % vs. 2–9 %).

Glaser & Watts (1992)

Glaser ja Watts tarkastelivat tutkimuksessaan *sähköisesti valvotussa kotiarestissa* (intensive probation supervision) *olleiden huumausainerikoksista tuomittujen ehtojen noudattamista ja rikosten uusimista rangaistuksen ensimmäisen kuuden kuukauden aikana*. Vertailuryhmänä olivat ns. tavallisessa ehdollisessa vankeudessa (probation) olleet, joita ei siis valvottu sähköisesti.

Tutkimuksen kohdealueena oli osa Los Angelesin kaupungin alueesta Yhdysvalloissa. Tarkastelun kohteena oli 126 huumausainerikoksesta tuomittua henkilöä, jotka oli tuomittu vuosina 1990–1991 sähköisesti valvotun kotiarestiin (house arrest with electronic monitoring). Enemmistöllä huumausainetuomio liittyi hallussapitoon eikä myyntiin, ja noin neljäsosalla ensisijainen rikos oli varkaus, autovarkaus tai asuntomurto. Kotiarestiin kuului valvonta henkilön nilkkaan tai ranteeseen kiinnitetyn lähettimen avulla; muutoin rangaistuksen sisältöä ei artikkelissa tuotu esiin. Vertailuryhmänä oli 200 huumausainerikoksista tuomittua henkilöä samoilta alueilta, jotka oli samana ajanjaksona tuomittu ns. tavalliseen ehdolliseen vankeuteen ilman sähköistä valvontaa. Ryhmät vastasivat pitkälti toisiaan taustaominaisuuksiltaan (mm. sukupuoli, etninen tausta, ikä, rikostausta).

Ryhmien välillä oli selviä eroja menestymisessä seuraamuksen täytäntöönpanossa. *Sähköisessä valvonnassa olleista 34 %:lta ehdollinen vankeus kumottiin tai peruutettiin ehtojen vakavien rikkomisten vuoksi, kun taas vertailuryhmässä osuus oli suurempi, 43 %*. Lähes puolella (45 %) sähköisesti valvotuista ei ollut lainkaan kirjattuja sääntörikkomuksia, kun taas vertailuryhmässä ko. osuus oli selvästi pienempi (28 %). Erot olivat tilastollisesti merkitseviä. Lisäksi vertailuryhmässä sääntörikkomuksia esiintyi selvästi nopeammin täytäntöönpanon alettua kuin tutkimusryhmässä.

Tutkimusryhmässä sääntörikkomuksissa oli kyse lähinnä kotiintuloaikojen noudattamatta jättämisistä, kun taas vertailuryhmässä oli usein kyse tekemättä jääneestä päihdetestistä tai positiivisesta tuloksesta testissä. *Uuden rikoksen johdosta pidätetyksi joutuminen oli yhtä yleistä molemmissa ryhmässä (6 %)*. Sähköisellä valvonnalla näytti tutkijoiden mukaan kuitenkin olleen positiivisia vaikutuksia erityisesti niiden keskuudessa, jotka olivat olleet työttömiä ennen rangaistuksen aloittamista.

Agopian (1990)

Agopianin tutkimuksen kohteena olivat *ehdollisessa vankeudessa olleet, huumausainerikoksia tehneet henkilöt, joilla oli yhteyksiä jengeihin*. Tutkimuksessa tarkasteltiin *rikosten uusimista* ko. ryhmässä, jota valvottiin intensiivisemmin (tutkimusryhmä) kuin ns. tavallisessa ehdollisen vankeuden valvonnassa olleita (vertailuryhmä).

Tutkimus toteutettiin Yhdysvalloissa, Kalifornian osavaltiossa (Los Angeles County). Intensiivisesti valvotun ehdollisen vankeuden ohjelma (Intensive Supervision of Probationers, ISP) oli tarkoitettu täysi-ikäisille rikoksentekeijöille, jotka olivat jäseniä jossakin jengissä ja jotka oli tuomittu tai joilla oli muuta rikostaustaa huumausaineiden myynnistä tai käyttämisestä. Vertailuryhmä koostui samoin huumausainerikollisista, jotka olivat ns. tavallisessa ehdollisen vankeuden valvonnassa.

Yleensä tuomitut viettivät tuomionsa aluksi tietyn ajan vankilassa (ns. split-sentence), jonka jälkeen heidät määrättiin ehdolliseen vankeuteen²⁸. Intensiivisesti valvotun ehdollisen vankeuden ehdot vaihtelivat jossakin määrin tapauksittain. Useimmiten ehtoihin kuului satunnaista päihdetestautusta, tapaamisrajoituksia ja edellytys työssäkäynnistä tai aktiivisesta töiden etsimisestä. Sähköinen valvonta ei kuulunut aivan kaikkien tutkimushenkilöiden ehtoihin; 8 %:lla henkilöistä ehtoihin ei tutkimuksen tietojen mukaan kuulunut sähköistä valvontaa. Tutkimuksessaan Agopian havaitsi, että ns. intensiivisesti valvotun ehdollisen vankeuden valvonta ei tosiasiallisesti ollut merkittävästi intensiivisempää kuin ns. tavallisen ehdollisen valvonta. Agopianin mukaan myös intensiiviseen valvontaan tulisi liittää tiheästi henkilökohtaisia kontakteja valvontahenkilöstön kanssa, jotta valvonta olisi tehokasta.

Sekä tutkimusryhmää (N=90) että vertailuryhmää (N=68) seurattiin vuoden ajan. Tapaukset kaltaistettiin sukupuolen, koulutuksen, siviilisäädyn sekä aikaisemman huumausainerikollisuuden mukaan. Tutkimusryhmään kuuluneilla havaittiin kuitenkin olevan keskimäärin enemmän rikostaustaa kuin vertailuryhmään kuuluneilla, mikä on otettava huomioon tutkimustuloksia tarkasteltaessa. Tutkimuksessa rikosten uusimista tarkasteltiin selvittämällä, olivatko henkilöt syyllistyneet uuteen rikokseen valvonnan aikana.

Uudelleen pidätetyksi joutuminen intensiivisesti valvotun ehdollisen vankeuden aikana oli hyvin harvinaista. Kuitenkin verraten moni joutui keskeyttämään ohjelman ja palaamaan vankilaan esimerkiksi sääntöjen rikkomisen vuoksi. Kuuden kuukauden kuluessa valvonnan aloittamisesta inten-

²⁸ Vajaalla puolella tutkimusryhmään kuuluneista vankilassa suoritettu aika oli 61–90 päivää.

siivisesti valvottuun ryhmään kuuluneista 24 % joutui takaisin vankilaan, kun taas vertailuryhmässä vastaava osuus oli vain 4 %. *Vuoden kuluessa valvonnan aloittamisesta tutkimusryhmään kuuluneista puolet palasi vankilaan. Vertailuryhmään kuuluneet suorittivat ehdollisen vankeuden menestyksellämmän seuranta-aikana. Agopianin mukaan intensiivisesti valvottu ehdollinen vankeus oli tehokkainta, kun siinä yhdistettiin päihdetestausta, sähköistä valvontaa ja tiivistä henkilökohtaista valvontaa.*

3.3 Valvottua koevapautta vastaavat järjestelmät

Useissa valtioissa on käytössä järjestelmä, jossa ehdottomaan vankeuteen tuomittu voidaan päästää sähköisessä valvonnassa vapauteen ennen kuin varsinainen vankilassa suoritettava aika on täytynyt. Järjestelmää käytettäessä vankilassa suoritettava aika vähenee, ja henkilö pääsee vapauteen aiemmin kuin milloin hän muuten saattaisi päästä ehdonalaan vapauteen.

Tällainen ns. takaoven järjestelmä (back door) on esimerkiksi suomalainen valvottu koevapaus. Koevapausjärjestelmässä vangin on edellytysten täytyessä mahdollista vapautua valvotusti ja tuetusti enintään kuusi kuukautta ennen ehdonalaan vapauteen pääsemistä. Soveltuvuutta valvottuun koevapauteen arvioidaan muun muassa vangin taustan, vankilakäyttäytymisen ja ns. rangaistusajan suunnitelman toteutumisen perusteella. Koevapauden ehtojen noudattamisen lisäksi vangin on sitouduttava päihdeettömyyteen ja hyväksyttävä koevapauteen liittyvä tekninen sekä muu valvonta.

Seuraavassa tarkastellaan mainittuihin valvottua koevapautta vastaaviin järjestelmiin keskittyneitä tutkimuksia.

Marie, Moreton & Goncalves (2011)

Marien ym. tutkimuksessa²⁹ verrattiin *sähköisesti valvottuun kotiarestiin vankilasta vapautettujen henkilöiden sekä suoraan vankilasta vapautettujen henkilöiden rikosten uusimista 12 tai 24 kuukauden seurantajakson aikana*. Tutkimuksessa tarkasteltiin Englannissa ja Walesissa käytössä ollut järjestelmä, jossa vanki saatettiin vapauttaa sähköisesti valvottuun kotiarestiin enintään kaksi kuukautta ennen tavallista vapauttamisajankohdasta. Kotiarestin pituus oli tavallisesti 14–60 päivää. Muutamaa lakisäätöistä

²⁹ Alkuperäisessä haussa löysimme ns. ”working paper” -tyylisen tutkimuksen vuodelta 2008. Käytämme tässä kuitenkin vuoden 2011 virallista julkaisua.

poikkeusta³⁰ lukuun ottamatta kotiarestiin voivat päästä vangit, joiden vankeusrangaistuksen pituus oli kolmen kuukauden ja neljän vuoden välillä ja joille ei ollut aikaisemmin tuomittu vankeusrangaistuksia. Kotiarestiin päästäkseen vangin tuli lisäksi läpäistä riski- ja soveltuvuusarvio ja häneltä edellytettiin soveltuvaa asuinpaikkaa. Kotiarestissa olleita valvottiin pääasiassa nilkkaan tai ranteeseen kiinnitettävällä seurantapannalla.

Marien ym. tutkimus kohdistui suureen joukkoon vankilasta vapautuneita henkilöitä (N=yhteensä 190 520, joista tutkimusryhmän N=63 584 ja vertailuryhmän N=126 906). Seuranta-aika oli tutkimusryhmässä sähköisesti valvotussa koevapaudessa vietetty aika sekä 12 tai 24 kuukauden mittainen seurantajakso, joka alkoi sähköisen valvonnan loppumisesta. Vertailuryhmässä seuranta-aika oli 12 tai 24 kuukautta vankilasta vapautumisen jälkeen, eli kokonaisuutena tutkimusryhmä vietti vankilan ulkopuolella hieman vertailuryhmää pidemmän ajan. Tämän lisäksi tutkimuksessa huomioitiin ylimääräinen puolen vuoden ajanjakso, jotta myös sellaiset rikokset tulisivat mukaan, jotka oli tehty seurannan aikana mutta joiden käsittely tuomioistuimissa oli kesken.

Taustamuuttujien (mm. tuomion pituus, sukupuoli, ikä vapautuessa, aiempien tuomioiden lukumäärä jne.) kontrolloinnin jälkeen tutkijat havaitsivat, että *kotiarestin kautta vapautuneet uusivat rikoksena hieman harvemmin kuin suoraan vankilasta vapautuneet, mutta ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä*. Tutkimusryhmässä uusiminen oli 12 kuukauden seurantajakson aikana 4 prosenttiyksikköä pienempi ja 24 kuukauden seurantajaksoilla 2,6 prosenttiyksikköä pienempi vertailuryhmään nähden. Tulosten mukaan näytti siltä, että rikosten uusiminen ei lisääntynyt vaikka sähköisesti valvotussa koevapaudessa olleet olivat vapaudessa jonkin verran pidempään vertailuryhmään nähden.

Kokonaisuutena tutkijat esittivät, että sähköisesti valvottu koevapaus ei vähentänyt rikosten uusimista alhaisemman uusimiskorkeuden ryhmässä yhden tai kahden vuoden seurantajakson aikana, mutta ei myöskään lisännyt uusimista. Koska rikosten uusimisessa ei havaittu eroja sähköisesti valvottuun arestiin päässeiden henkilöiden ja suoraan vankilasta vapautuneiden henkilöiden välillä, tutkijat esittivät että sähköisen valvonnan kautta vapautumisella voidaan säästää vankeinhoidon kustannuksia vaarantamatta väestön turvallisuutta.

³⁰ Kotiarestiin eivät voineet päästä mm. seksuaalirikollisia koskevan lain (Sex Offenders Act 1997) perusteella rekisteröidyt seksuaalirikolliset eivätkä henkilöt, jotka olivat aiemmin rikkoneet kotiarestin sääntöjä.

Marklund & Holmberg (2009)

Marklundin ja Holmbergin tutkimuksessa kohteena oli järjestelmä, jossa vanki voi vapautua tavanmukaista aiemmin vankilasta *valvottuun vapauteen*. Tutkimuksessa tarkasteltiin *sähköisesti valvotun vapauden vaikutusta rikosten uusimiseen verrattuna tilanteeseen, jossa vanki vapautuu suoraan vankilasta ehdonalaiseen vapauteen*. Järjestelmä vastaa varsin pitkälti Suomen valvottua koevapautta, mikä korostaa tutkimuksen kiinnostavuutta suomalaisesta näkökulmasta.

Ruotsalaisessa järjestelmässä vanki voi vapautua vankilasta säädettyä vapautumisajankohtaa aiemmin sähköiseen valvontaan. Tutkimuksen tekoajankohtana järjestelmään saattoi päästä vanki, joka oli tuomittu vähintään kahdeksi vuodeksi ehdottomaan vankeuteen. Valvonnassa olevan tuli työskennellä tai opiskella vähintään neljä tuntia päivässä. Valvonnassa olleen tuli lähtökohtaisesti viettää kotonaan se aika vuorokaudesta, jona hän ei ollut töissä tai opiskelemassa. Henkilöille laadittiin ajankäyttösuunnitelma, ja päivittäin vapaa-aikaa saattoi olla tunnista muutaman tuntiin. Lisäksi ohjelmaan kuului usein hoitoon, kuntoutukseen tai toimintakyvyn kehittämiseen liittyvää toimintaa. Alkoholin ja huumeiden käyttäminen oli kielletty järjestelyn aikana. Henkilöitä valvottiin nilkkaan kiinnitettävän paikanuslaitteen avulla sekä valvontakäynnein valvottavan luona.

Marklundin ja Holmbergin tutkimuksessa vertailtiin sähköisessä valvonnassa olleiden ja aikaisemmin tuomionsa saaneiden rikosten uusimista. Molempiin ryhmiin kuului 260 henkilöä. Vertailuryhmänä käytettiin rekisteriaineistoon perustuen sellaisia vankeja, joilla ei ollut mahdollisuutta päästä järjestelmään, koska se ei ollut tuolloin vielä käytössä. Demografiselta ym. olennaiselta taustaltaan tutkimusryhmää vastaavia henkilöitä löytyi kuitenkin 139; ”puuttuvat” 121 henkilöä kuuluivat ryhmään, jotka olivat vapautuneet sähköistä valvontaa koskeneen kokeiluvaiheen alussa³¹. Lisäksi mainittuja ryhmiä vertailtiin ryhmään, joka muodostui kaikista tietyllä aikavälillä vapautuneista vangeista, jotka oli tuomittu vähintään kahden vuoden vankeuteen.

³¹ Kuten tutkijat huomauttavat, asetelmaan liittyi teoreettinen mahdollisuus, että vertailuryhmään kuului henkilöitä, jotka eivät olisi täyttäneet vaatimuksia järjestelmään pääsemiseksi ja jotka eivät siten olleet vertailukelpoisia sähköisessä valvonnassa olleiden kanssa. Seikkaa kuitenkin tarkasteltiin vertaamalla rikoksen uusineita a) siinä osassa sähköisessä valvonnassa olleita, jotka vastasivat niitä vertailuryhmään kuuluneita, joilla ei ollut ollut mahdollisuutta hakea sähköiseen valvontaan, ja b) siinä osassa sähköisessä valvonnassa olleita, jotka vastasivat niitä vertailuryhmään kuuluneita, joilla oli ollut mahdollisuus hakea sähköiseen valvontaan. Eroja ryhmien välillä ei kuitenkaan löydetty, minkä tulkittiin kertovan siitä, että sillä, että osa vertailuryhmästä oli voinut hakea sähköiseen valvontaan, ei ollut suurta vaikutusta vertailuryhmän ja tutkimusryhmän vertailtavuuteen.

Uusimisen osalta tarkasteltiin uusia tuomioita, uusia vankeustuomioita, uusien tuomioiden lukumäärää, uusiin tuomioihin lukeutuneiden rikosten lukumäärää sekä uuden tuomion antamiseen kulunutta aikaa. Henkilöitä seurattiin kolme vuotta vapautumispäivästä alkaen.

Tutkimuksessa havaittiin, että *sähköisesti valvotussa koevapaudessa olleiden henkilöiden rikosten uusiminen oli vähäisempää kuin vertailuryhmään kuuluneilla, jotka vapautuivat suoraan vankilasta*. Sähköisessä valvonnassa olleista 26 % oli tuomittu uusista rikoksista seuranta-aikana, kun taas vertailuryhmässä vastaava osuus oli 38 %. Ero oli tilastollisesti merkitsevä 99 prosentin luottamustasolla. Tarkasteltaessa niitä, jotka oli tuomittu uuteen vankeusrangaistukseen (ehdoton tai ehdollinen), ero oli vieläkin selkeämpi: sähköisessä valvonnassa olleista 14 % oli tuomittu mainitunkaltaiseen rangaistukseen, vertailuryhmään kuuluneista 26 %.

Rikosten uusimisessa havaittu ero ryhmien välillä ilmeni erityisesti toisena vuonna vapautumisen jälkeen. Tämän katsottiin voivan johtua siitä, että molempiin ryhmiin kuuluvat olivat ensimmäisenä vuonna ehdonalaisten valvonnassa. *Erot uusimisessa tutkimusryhmän ja vertailuryhmän välillä olivat merkittävimmät henkilöillä, jotka luokiteltiin vähäisen ja keskitaason riskin ryhmiin kuuluviksi*. Alhaisen riskin ryhmään kuuluneiksi luokitelluissa rikoksen uusineiden osuus oli vertailuryhmässä yli kaksi kertaa suurempi kuin tutkimusryhmässä. Tulokset olivat rikosten uusimisen kannalta parhaat niillä henkilöillä, jotka olivat keskimääräistä hieman vanhempia ja jotka oli aiemmin tuomittu 1–2 kertaa.

Eri ryhmien vertailtavuuteen liittyvien ongelmien vuoksi tekijät itse suhtautuivat varovasti tulostensa tulkintaan. Verraten varmana he pitivät kuitenkin sitä, että ruotsalaisella järjestelmällä ei ollut ainakaan ollut kielteisiä vaikutuksia vankilasta vapautuneiden henkilöiden uusintarikollisuuteen.

Dodgson, Goodwin, Howard, Llewellyn-Thomas, Mortimer, Russell & Weiner (2001)

Myös Dodgsonin ja muiden tutkimuksessa tarkasteltiin *sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleiden rikosten uusimista välittömästi kotiarestin päättymisen jälkeen*. Tarkastelun kohteena oli aikaistettu vapautuminen vankilasta suorittamaan tuomion loppuosa vapaudessa kotiarestin ehtojen mukaisesti.

Tutkimuksessa verrattiin kotiarestissa (home detention curfew, HDC; ks. Marien tutkimuksen esittely edellä) olleiden henkilöiden (N=1 286) rikosten uusimista kontrolliryhmään kuuluneiden rikosten uusimiseen. Kontrolliryhmään kuului vankeja, jotka olisivat täyttäneet sähköisen valvonnan myöntämisen kriteerit (mutta heille ei välttämättä olisi tätä oikeutta

myönnetty yksilöllisen riskienarvioinnin perusteella) ja jotka oli vapautettu vankilasta aikana, jolloin kotiaresti ei ollut vielä käytössä. Tutkimuksessa ei tuotu esiin vertailuryhmän kokoa. Tutkimuksessa tarkastelu kohdistui myös varsin lyhyeen ajanjaksoon, joka oli kuusi kuukautta alkuperäisestä/tavallisesta vapautumispäivästä³². Rikoksen uusimisena pidettiin tutkimuksessa uutta tuomiota.

Tutkimus osoitti, että sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleet uusivat tarkastelujakson aikana rikoksen harvemmin kuin vertailuryhmään kuulleet. Kotiarestissa olleista rikoksen uusi tarkasteluajanjaksona n. 9 %, kun taas kontrolliryhmässä rikoksen oli uusinnut 30 %. Kontrolliryhmään kuului kuitenkin myös vankeja, jotka eivät tarkemman arvioinnin jälkeen olisi päässeet kotiarestiin, kun taas tutkimusryhmässä oli vain henkilöitä joille oikeus oli myönnetty. Kun tutkimusryhmässä otettiin huomioon myös henkilöt, joille ei ollut myönnetty sähköisesti valvottua koevapautta, mutta joihin kontrolliryhmän henkilöiden tavoin olisi voitu sitä soveltaa, *havaittiin että rikoksen uusiminen puolen vuoden tarkastelujakson aikana oli samalla tasolla molemmissa ryhmissä (31 % vs. 30 %)*. Vangeista, joita ei ollut päästetty kotiarestiin riskiarvioinnin perusteella, rikoksen oli uusinnut n. 41 %. Tätä tutkijat pitivät ennen kaikkea onnistumisena riskiarvioinnissa. Tutkimuksen tuloksia on tulkittava huomattavin varauksin, koska tutkimus- ja vertailuryhmän vertailtavuus oli kokonaisuutena varsin keho ja seuranta-aika oli vain kuusi kuukautta.

3.4 Ehdonalaisen vapauden sähköinen valvonta

Joissakin valtioissa sähköistä valvontaa käytetään ehdonalaisen vapauden valvonnassa. Ehdonalaisen vapauden järjestelmä tarkoittaa (Suomessa) sitä, että ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomittu vanki päästetään suorittamaan loppuosa rangaistuksestaan vapaudessa.

Suomessa vanki voi päästä ehdonlaiseen vapauteen suorittuaan tietyn määrän rangaistuksestaan. Ajankohdan laskemisen pohjana on aina tuomioistuimen määräämän ehdottoman vankeusrangaistuksen pituus. Tuomioistuimen tuomitseman vankeusrangaistuksen määräosa, jonka vanki aina suorittaa vankilassa, on Suomessa lähtökohtaisesti ensikertalaisilla 1/2, rikoksensa uusineilla 2/3 ja nuorilla tuomituilla 1/3. Suomessa ehdonalaisen valvontaan ei tällä hetkellä ole yhdistetty sähköistä valvontaa, vaan valvonta hoidetaan pääasiassa yhteydenpidolla ehdonalaisvalvojan.

³² Päivä, jolloin kotiarestissa ollut henkilö olisi vapautunut vankilasta, jos hän ei olisi ollut kotiarestissa.

Seuraavassa esitellään tutkimukset, joissa on tarkasteltu sähköisen valvonnan vaikuttavuutta ehdonalaisen vapauden valvonnassa.

Lapham, C'de Baca, Lapidus & McMillan (2007)

Laphamin ja muiden tutkimuksessa arvioitiin sitä, *mikä vaikutus sähköisellä valvonnalla oli liikennejuopumuksesta toistuvasti tuomittujen liikenneri-kosten uusimiseen.*

Tutkimuksessa tarkasteltiin sellaisten henkilöiden rikosten uusimista, jotka osallistuivat liikennejuopumuksesta tuomittujen tiivistä valvontaa sisältäneeseen ohjelmaan (DISP, Driving under the Influence of Intoxicants Intensive Supervision Program). Tutkimuksen kohdepaikkakunta oli Yhdysvalloissa Oregonin osavaltiossa sijaitseva Multnomahin piirikunta. Tutkimusasetelmassa toistuneesti liikennejuopumuksesta tuomitut jaettiin satunnaisesti neljään ryhmään: 1) ohjelma, johon kuului sähköinen valvonta ja velvollisuus myydä tuomitun omistamat ajoneuvot; 2) ohjelma ajoneuvon myyntivelvollisuuden kanssa mutta ilman sähköistä valvontaa, 3) ohjelma sähköisen valvonnan kanssa mutta ilman ajoneuvon myyntivelvollisuutta ja 4) ohjelma ilman sähköistä valvontaa ja ajoneuvon myyntivelvollisuutta.

Tutkimuksen aineistona oli 477 henkilöä, joihin yhdistettiin rekistereistä sosiodemografisia tietoja, tietoja auton omistajuudesta sekä liikenneri-komuksista ja onnettomuuksista yhteensä kuudesta rekisterilähteestä. Vastetapahtuma oli mikä tahansa uusi liikenneriikkomus. Menetelmänä käytettiin Kaplan-Meier-eloonjäämismallinnusta, seuranta-ajan ollessa kolme vuotta (DISP-ohjelman kesto). Tänä aikana tutkittavista henkilöistä 70 oli jäänyt uudestaan kiinni liikennejuopumuksesta. Ryhmien välinen riski uudelle pidätykselle liikenneriikkoksesta raportoitiin hazard rationa³³ suhteessa ryhmään, johon sovellettiin sekä sähköistä valvontaa että velvollisuus myydä auto.

Kaikkiaan kolmevuotinen ohjelma sisälsi sähköisen valvonnan ohella useita toimenpiteitä. Tuomionsa aluksi henkilö vietti lyhyen ajan vankilassa. Joidenkin ohjelmaan tuomittujen tuli myydä kaikki omistamansa ajoneuvot, ja alkoholin ja huumausaineiden käyttäminen oli täysin kielletty. Vapauduttuaan koeajalle (probation) henkilön tuli työskennellä täysipäiväisesti ja ”olla täysin rehellinen” tuomioistuinta kohtaan. Valvontaan kuului satunnaisia virtsatestejä, huumausainetestejä, valheenpaljastuskokeita ja tiivistä yhteydenpitoa ehdonalaisvalvojaan tai muuhun valvojaan. Olennainen osa valvontaa oli sähköinen valvonta, joka toteutettiin nilkkapantapai-

³³ Hazard ratio eli suhteellisen vaaran kerroin kuvaa vastetapahtuman, esimerkiksi rikoksen uusimisen, todennäköisyyttä ajassa vertailuryhmään nähden.

kannuksella ja puhelinyhteyteen perustuvalla alkoholinkäytön etätetauksella. Valvottavan tuli henkilökohtaisessa suunnitelmassa mainittuja poikkeuksia (työssäkäynti, asiointi jne.) lukuun ottamatta pysytellä kotonaan.

Mikäli tuomittu noudatti ohjelman sääntöjä moitteetta ensimmäisen vuoden, ohjelman ja valvonnan intensiivisyyttä vähennettiin. Tuomittu maksoi itse sähköisestä valvonnasta aiheutuneet kulut. Tuomittu oli kuitenkin sähköisessä valvonnassa vain ohjelman alkuajan (usein 45–120 päivää).

Tutkimuksen mukaan sähköisen valvonnan myönteinen vaikutus rikosten uusimisen kannalta vaikutti olevan lyhyellä aikavälillä huomattava mutta pitemmällä aikavälillä vähäinen. Niillä, joiden tuomioon ei kuulunut sähköistä valvontaa, pidätyksen riski oli neljä kertaa korkeampi kuin niillä, joilla tuomioon kuului sähköinen valvonta. Sähköisen valvonnan vaikutus kuitenkin väheni ajan myötä, ja kolme vuotta rangaistuksen määräämisen jälkeen rikoksen uusimisen riski oli ryhmällä samalla tasolla³⁴. *Liikennejuopumuksiin syyllistyneiden osalta sähköinen valvonta ei siis vähentänyt rikoksen uusimista verrattuna ilman sähköistä valvontaa toteutettaviin ehdollisen vapauden muotoihin kolmen vuoden seurannan aikana.*

Turner, Jannetta, Hess, Myers, Shah, Werth & Whitby (2007)

Turnerin ja muiden tutkimuksessa verrattiin GPS-tekniikkaan perustuneessa elektronisessa valvonnassa olleiden korkean riskitason seksuaalirikollisten rikoksen uusimista suhteessa sellaisiin henkilöihin, joilla oli vastaava rikostausta ja joiden valvonnassa ei käytetty GPS-tekniikkaa. Tarkastellut henkilöt olivat ehdonalaisessa vapaudessa, jonka valvontaa koskeviin ehtoihin GPS-valvonta saattoi perustua.

Tarkasteltua järjestelmää varten korkean uusimiskorkean seksuaalirikolliset arvioitiin nimenomaan uusimiskorkean kannalta. Järjestelmää muokattiin jossakin määrin kulloisenkin tapauksen vaatimusten mukaisesti. Ehtoihin kuului yleensä päihteiden käyttökielto tai -rajoitus, hoito-ohjelmiin osallistumista, päihdetestausta sekä kieltoja pitää hallussa seksuaalirikoksiin liittyvää aineistoa (esim. kameroita, lasten leluja). Sekä GPS-valvonnassa olleiden että ilman GPS:ää valvottujen tuli tavata ehdonalaisvalvojaansa ehdonalaisen aikana. GPS-valvonnassa olleet tapasivat valvojaansa keski-

³⁴ Ryhmillä 2, 3 ja 4 oli merkittävästi korkeampi riski pidätykselle koeajan ensimmäisen 90 päivän aikana kuin ryhmällä 1. Ryhmällä 3 (sähköinen valvonta mutta ei ajoneuvon myyntivelvollisuutta) oli 96 % korkeampi riski joutua uudelleen pidätetyksi kuin ryhmällä 1. Ryhmillä 2 ja 4 oli aluksi selvästi suurempi pidätysaste kuin ryhmällä 1, mutta koeajan päättyessä ero oli käytännössä hävinnyt.

määrin noin neljä kertaa kuukaudessa, vertailuryhmään kuuluneet noin kolme kertaa kuukausittain.

Tutkimuksen kohteena olivat Kalifornian osavaltiossa Yhdysvalloissa (San Diego County) ehdonalaisessa vapaudessa olleet henkilöt, jotka suorittivat rangaistuksen vuonna 2005 kesä- ja marraskuun välisenä aikana. Tutkimusryhmään kuului 94 GPS-valvottua ehdonalaisessa olluutta henkilöä ja vertailuryhmään 91 sellaista henkilöä, joita valvottiin ilman GPS-tekniikkaa. Tutkimusaineisto koostui rekisteri- ja asiakirja-aineistosta. Tutkimus- ja vertailuryhmä olivat tarkasteltujen taustaominaisuuksien (sukupuoli, etninen tausta, siviilisääty, koulutus, päihteiden käyttö jne.) suhteen kaltaistettu siten, että merkittäviä eroja ryhmien välillä ei ollut. Molempia ryhmiä seurattiin puolen vuoden ajan³⁵.

Tutkijat havaitsivat, että sekä tutkimus- että vertailuryhmään kuuluneet syyllistyivät ehtojen rikkomiseen kutakuinkin yhtä usein: molemmissa ryhmissä noin 40 % jäi kiinni rikkeestä – joko teknisestä ehtorikkomuksesta tai uudesta rikoksesta (GPS-ryhmä: 37 %, vertailuryhmä: 40 %). Uudesta rikoksesta jäi kiinni tutkimusryhmästä lähes viidennes, vertailuryhmästä lähes neljännes. Vankilaan joutui seuranta-aikana palaamaan molemmista ryhmistä noin neljännes. Ko. erot eivät kuitenkaan olleet tilastollisesti merkitseviä. *GPS-valvonnalla ei siis ollut vaikutusta korkean riskiryhmän seksuaalirikollisten rikosten uusimiseen verrattuna ilman GPS-paikannusta valvottuihin seksuaalirikoksiin syyllistyneisiin. Ainoa tilastollisesti merkitsevä ero oli karkaamisissa: GPS-valvonnassa olleet karkasivat valvontajärjestelmästä harvemmin kuin vertailuryhmään kuuluneet (1 % vs. 9 %).*

Finn & Muirhead-Steves (2002)

Finn ja Muirhead-Steves tarkastelivat tutkimuksessaan sähköisen valvonnan vaikutusta ehdonalaisessa vapaudessa olleiden väkivaltarikoksista tuomittujen miesten rikosten uusimiseen. Vertailuryhmä koostui satunnaisesta otoksesta vastaavanlaisista rikoksista aiemmin tuomittuja miehiä, jotka eivät olleet sähköisessä valvonnassa. Sähköisen valvonnan vaikuttavuutta arvioitiin tarkastelemalla kohdehenkilöiden vankilaan joutumista uudestaan vapautumisen jälkeen sekä aikaa tähän paluuseen neljän vuoden aikana vapautumisesta.

Tutkimus toteutettiin Georgian osavaltiossa Yhdysvalloissa. Georgian osavaltiossa kaikki väkivaltarikoksista (myös seksuaalirikoksista) tuomitut

³⁵ Tutkimusryhmään kuuluneilla seuranta-aika alkoi GPS-valvontaan sijoittamispäivänä ja vertailuryhmään kuuluneilla 29.6.2005 tai sinä päivänä, jolloin ehdonalaiseen päässyt henkilö määriteltiin korkean riskin seksuaalirikollisten joukkoon kuuluvaksi.

asetettiin tutkimuksen teko aikaan vankilasta vapautumisen yhteydessä sähköiseen valvontaan 90 päivän ajaksi. Sähköisen valvonnan päätyttyä ehdonalaisessa ollut henkilö asetettiin tiukkaan valvontaan (maximum supervision) 180 päiväksi. Sähköisen valvonnan ehtoihin kuului, että valvottava pysyi kotonaan muulloin kuin ennalta sovitun aikataulun mukaisina poistumisaikoina (kuten työssäkäynti ja hoitoihin osallistuminen). Ehtoja voitiin lieventää ja kodin ulkopuolella oleskeluun sallittua aikaa lisätä, jos henkilö noudatti ohjelman ehtoja. Tutkimuksessa ei raportoitu tarkasti valvonnan sisältöä ja toteuttamistapaa eikä myöskään sitä, kuuluiko sähköisen valvonnan ohjelmaan muita toimenpiteitä, kuten tukitoimintoja tai kuntouttavia ohjelmia.

Tutkijoiden mukaan *sähköisen valvonnan lisäämisellä ns. tavallisen ehdonalaisen valvontaan*³⁶ *ei ollut itsenäistä vaikutusta todennäköisyyteen joutua uudestaan vankilaan seuranta-aikana. Sähköisellä valvonnalla ei myöskään ollut yhteyttä aikaan, joka kului vapautumisesta uuden vankilatuomion täytäntöönpanoon. Sekä sähköisesti valvotuista että tavallisessa ehdonalaisessa rangaistustaan suorittaneista henkilöistä 23 prosenttia joutui seurantajakson aikana uudestaan vankilaan.*

Tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että sähköisessä valvonnassa olleet seksuaalirikoksista tuomitut joutuivat uudestaan vankilaan vähemmän todennäköisesti kuin ko. rikoksista tuomitut henkilöt, joiden ehdonalaista ei valvottu sähköisesti³⁷. Aika vapautumisen ja uudelleen vankilaan joutumisen välillä oli samoin pidempi niillä seksuaalirikoksilla, joita oli valvottu sähköisesti. Tämä saattoi kuitenkin olla yhteydessä nimenomaisesti seksuaalirikoksista tuomituille annettuihin hoitomuotoihin, jotka eivät olleet voimassa silloin, kun kontrolliryhmään kuuluneet suorittivat rangaistustaan (ks. Renzema & Mayo-Wilson 2005, 229). Tämän lisäksi itse ilmoitetulla huumausaineongelmalla oli selvä yhteys uudelleen vankilaan joutumiseen, mutta tällä ei havaittu yhteyttä sähköiseen valvontaan.

3.5 Sähköinen valvonta osana pre-trial -ohjelmia

Tietyissä oikeusjärjestelmissä on käytössä ohjelmia, joissa rikoksesta epäilty voidaan tutkinnan ajaksi tai muutoin ennen oikeudenkäyntiä tai varsi-

³⁶ Artikkelissa ei tuotu esiin, mitä ns. tavallinen ehdonalaisen valvonta merkitsi ilman sähköistä valvontaa.

³⁷ Seksuaalirikoksista tuomitut joutuivat uudestaan vankilaan 4,3 kertaa todennäköisemmin kuin ryöstöstä tuomitut. Sähköisessä valvonnassa olleiden seksuaalirikollisten todennäköisyys joutua uudestaan vankilaan oli kuitenkin merkittävästi pienempi kuin niillä seksuaalirikoksista tuomituilla, joita ei valvottu sähköisesti.

naista rangaistuksen täytäntöönpanoa määrätä sähköiseen valvontaan. Kyse voi olla tutkintavankeuteen osoittamisen sijasta määrättävästä sähköisestä valvonnasta tai matkustuskiellon tehostamisesta sähköisen valvonnan keinoin. Suomessa ei tällä hetkellä ole käytössä tällaista järjestelmää.

Di Tella & Schargrodsky (2009)

Di Tellan ja Schargrodskyn tutkimus kohdistui *tutkintavankeuden sijasta käytettyyn sähköisen valvonnan järjestelmään*. Tutkimuskohteena oli argentiinalainen järjestelmä (Buenos Airesin provinssi), jossa sähköisesti valvottujen tutkintavankien riskiä joutua uudelleen pidätetyksi vapautumisen jälkeen verrattiin vankilassa tutkintavankeuden ajan istuneiden uusimiskäyttöön. Tutkimuksen aineisto koostui alle 40-vuotiaista miehistä, jotka kärsivät seuraamuksensa 1.1.1998–23.10.2007 välisenä aikana. Yksittäisten henkilöiden keskimääräistä seuranta-aikaa tai valvonnassa vietetyn ajan pituutta ei tutkimuksessa selostettu.

Artikkelin tietojen mukaan kunkin tapauksen käsiteltäväkseen saanut tuomari saattoi verraten vapaasti päättää, määräsikö hän rikoksesta epäillyn tutkintavankeuteen vai sähköiseen valvontaan. Myös vakavaksi luokiteltavasta rikoksesta (esim. henkirikos) epäilty saattoi päästä sähköiseen valvontaan, jos tuomari oli, tutkijoiden sanamuotoja mukaillen, asenteiltaan liberaali. Järjestelmässä valvonta hoidettiin nilkkaan tai ranteeseen kiinnitettävällä seurantapannalla.

Järjestelmän sisältöä tai tutkimusasetelmaa ei kokonaisuutena raportoitu kovinkaan tarkasti, minkä vuoksi tutkimustuloksiin on syytä suhtautua varauksella. Erityisesti hyvin mielivaltainen valikoituminen tutkimusjoukkoon saattoi aiheuttaa vinoutumista, vaikkakin tilastomallissa otettiin huomioon useita sosiodemografisia tekijöitä, aikaisemman rikollisuuden määrä sekä tekojen laatu. Lisäksi seuranta-aikaan, käytettyihin rekisteriaineistoihin sekä sähköisen valvonnan implementaatioon liittyi epäselvyyksiä, joita artikkelissa ei selostettu riittävästi.

Tutkijoiden mukaan *sähköinen valvonta toimi tutkintavankeutta paremmin uusintarikollisuuden ehkäisemisen näkökulmasta*. Sähköisessä valvonnassa olleista (N=454) 13 % uusi rikoksen seuranta-aikana, kun taas vertailuryhmässä (N=37 378) uusien osuus oli 22 %. Kokonaisuutena siis sähköinen valvonta olisi vähentänyt rikoksen uusimista noin 40 %. Tutkimuksen tuloksiin on kuitenkin syytä suhtautua äärimmäisellä varauksella, sillä asetelmaan liittyi merkittäviä metodologisia heikkouksia, vaikka käytetyt tilastolliset menetelmät antaisivat aihetta arvioida tutkimuksen näytön aste korkeammalle (tässä tarkastelussa arvioitu tasolle 2).

Cassidy, Harper & Brown (2005)

Cassidyn ja muiden tutkimuksen kohteena olivat *tutkintavankeuden sijasta sähköiseen valvontaan määrätyt nuoret*. Tutkimuksessa selvitettiin muun muassa sähköisen valvonnan vaikutusta valvonnan ehtojen rikkomiseen.

Tarkastellussa järjestelmässä 12–16-vuotiaat nuoret päästettiin takuusummaa vastaan tutkintavankeuden sijaan sähköisesti valvottuun kotiarestin/ulkonaliikkumiskiellon kaltaiseen järjestelyyn tai heidät osoitettiin tutkintavankeutta vastaavaksi ajaksi eräänlaiseen julkisten viranomaisten ohjaamaan asuinjärjestelyyn (local authority accommodation). Kumpaankin ryhmään kuuluneita nuoria valvottiin nilkkaan kiinnitetyn seurantapannan avulla. Sähköisen valvonnan ohella järjestelyihin liittyi usein tukipalveluja.

Tutkimusryhmään kuuluivat kaikki nuoret (N=315), jotka olivat Englannissa tiettyinä ajankohtana (21 kuukauden aikana huhtikuusta 2002 alkaen) ja tietyillä alueilla (28 aluetta, joilla järjestelmää kokeiltiin ensimmäisinä) joko määrätty tutkintavankeuden sijaan sähköisesti valvottuun kotiarestiin takuusummaa vastaan tai viranomaisten valvomaan asuinjärjestelyyn. Tutkijat tarkastelivat järjestelmän piirissä olleita ennen sähköisen valvonnan käyttöönottoa ja sen jälkeen. Lisäksi tutkimusryhmää verrattiin vastaavan ikäisten nuorten ryhmään, joka oli kerätty rekistereistä ajanjaksolta huhtikuu 2002–joulukuu 2003. Vertailuryhmä oli kokonaisaineisto, mutta muuten vertailuryhmästä ei annettu mitään tietoja. Ryhmien vertailtavuutta ei ilmeisesti validoitu millään tavalla.

Koska kyseessä ei ollut satunnaisotos, tutkijat kehottivat raportissaan suhtautumaan tuloksiin varauksella. Tutkimusryhmään kuuluneet olivat lisäksi ns. pilottialueilta, joilla sähköiseen valvontaan lisättiin tukipalveluja keskimääräistä useammin.

Sähköinen valvonta vähensi tutkimuksen mukaan järjestelmään liitettyjen ehtojen rikkomista. Sähköiseen valvontaan määrätyistä nuorista 16 % oli rikkonut ehtoja aiemmin, kun he olivat olleet vastaavan järjestelmän piirissä ilman sähköistä valvontaa. Sähköisesti valvottuna ajanjaksona ehtoja rikkoi vain 9 % nuorista. Kuitenkin ne, jotka jatkoivat ehtojen rikkomista valvonnasta huolimatta, rikkoivat ehtoja aiempaa useammin. Tämä saattoi tutkijoiden mukaan johtua siitä, että valvonta lisäsi kiinnijäämisen todennäköisyyttä.

3.6 Sähköistä valvontaa hyödyntävien järjestelmien vertailu

Joissakin oikeusjärjestelmissä on käytössä useita erilaisia seuraamuksia, joiden on tarkoitus vastata toisiaan tietyn ominaisuuden, kuten rangaistavuuden tai vaikuttavuuden suhteen. Erityisesti sellaisissa valtioissa, joissa osavaltioilla tai muulla aluehallintoalueella on itsenäistä valtaa päättää esimerkiksi sanktiojärjestelyistä, voivat seuraamusten sisällöt olla erilaisia, vaikka kyseessä olisivat samankaltaiset rikokset. Seuraavassa on esitelty ne alkuperäistutkimukset, joissa tavoitteena oli verrata erilaisia järjestelmiä keskenään.

Bonta, Wallace-Capretta & Rooney (2000b)

Bonta ja muut vertailivat tutkimuksessaan kolmea kanadalaisessa seuraamusjärjestelmässä täytäntöönpantua ohjelmaa, joissa hyödynnettiin sähköistä valvontaa. Lisäksi sähköisessä valvonnassa olleiden rikoksen uusimista verrattiin ryhmiin, joista toinen oli suorittanut rangaistuksen vankilassa ja toinen suoritti rangaistusta ns. tavallisessa ehdollisessa vankeudessa.

Kahdessa provinssissa (Fraserin alue British Columbiassa ja Newfoundland) sähköisen valvonnan ohjelma oli suunnattu vankilaan jo tuomituille ja yhdessä provinssissa (Saskatchewan) henkilöille, jotka vasta tuomittiin seuraamukseensa. Jälkimmäinen ryhmä määrättiin vankilarangaistuksen sijasta intensiivisesti valvottuun ehdolliseen vankeuteen (Intensive Supervision Probation program). Tutkimusryhmään (tai -ryhmiin) kuului yhteensä 262 henkilöä. Lisäksi käytettiin kahta vertailuryhmää, jotka koostuivat vankilassa tuomiotaan suorittaneista (N=240) ja ehdolliseen vankeuteen tuomituista henkilöistä (N=30). Vertailuryhmiin kuuluneet kaltaistettiin tutkimusryhmään kuuluneiden kanssa muun muassa uusintariskiä kuvanneen muuttujan suhteen. Tutkimuksessa hyödynnettiin rekistereitä, mutta osa aineistosta kerättiin kyselyillä³⁸.

Ohjelmien sisältöjä ei artikkelissa selostettu juuri lainkaan. Sähköisessä valvonnassa vietetyn ajan pituus vaihteli ohjelmittain (37–139 vuorokautta). Ohjelma suoritettiin verraten menestyksekkäästi loppuun; suunnitellusti ohjelman suorittaneiden osuus oli lähes 90 % kaikissa kolmessa provinssissa. Uusintarikollisuuden osalta seuranta oli yksi vuosi siitä, kun henkilö vapautui sähköisestä valvonnasta tai vankilasta. Ehdollisessa vankeudessa olleiden osalta seuranta alkoi siitä, kun ehdollinen rangaistus aloitettiin.

³⁸ Kyselyjen vastausprosentit olivat verraten korkeat (73–100 %).

Rikoksensa uusineiden osuus eri ryhmissä oli yhdensuuntainen. *Sähköisessä valvonnassa olleista 27 % oli uusinnut rikoksensa vuoden kuluttua sähköisen valvonnan päättymisestä.* Vertailuryhmässä osuudet olivat jonkin verran suuremmat (tavallisessa ehdollisessa olleilla 33 %, vankilassa olleilla 38 %). Kuitenkin ryhmien väliset erot voitiin selittää uusintariskiin liittyvän taustamuuttujan avulla: *kun uusintariskiä ennakoiva muuttuja vakioidiin, sähköisen valvonnan yhteys rikoksen uusimiseen katosi.* Monimuuttujamallissa vain arvio tuomitun henkilön uusintariskistä osoittautui tilastollisesti merkitseväksi. Tutkijat pitivät keskeisenä, että uusintariski on otettava huomioon erilaisia seuraamusjärjestelmiä arvioivissa tutkimuksissa.

Tutkimuksen arvioinnissa on huomattava, että tutkimus oli puutteellisesti kuvattu ja sisälsi erilaisia seuranta-aikaan liittyviä ratkaisuja. Sähköistä valvontaa hyödyntäviä järjestelmiä ei selostettu yksityiskohtaisesti, ja niitä käsiteltiin usein yhtenä kokonaisuutena, vaikka ohjelmat ilmeisesti poikkesivat hieman toisistaan kohderyhmän suhteen. Vertailuryhmien osalta taas oli ongelmallista, että sähköisessä valvonnassa olleiden seuranta alkoi sähköisen valvonnan päättymisen jälkeen, mutta esimerkiksi ehdollisessa vankeudessa olleita seurattiin koko seuraamuksen ajan. Monimuuttujamallin tulokset puolestaan esitettiin tekstissä, mutta ei taulukkona, joten tilastollisen mallintamisen luotettavuutta on vaikea arvioida. Tämän vuoksi tutkimus arvioitiin tasolle 2, vaikka menetelmällisesti sen painoarvo olisi-kin voitu arvioida korkeammalle.

Baumer, Maxfield & Mendelsohn (1993)

Baumerin, Maxfieldin ja Mendelsohnin tutkimuksessa *vertailtiin kolmea sähköistä valvontaa hyödyntänyttä järjestelmää*, joiden kohderyhminä olivat seuraavat ryhmät: 1) täysi-ikäiset rikoksesta syytetyt, joita ei päästetty vapauteen odottamaan oikeudenkäyntiä; 2) täysi-ikäiset rikoksesta lähtökohtaisesti vankilaan tuomitut, jotka päästettiin valvottuun vapauteen vankilaan määräämisen sijaan; ja 3) murtovarkaudesta tuomitut alaikäiset, joille oli kehitetty sähköistä valvontaa sisältävä ohjelma. Tutkimuksessa tarkasteltiin muun muassa eri ryhmiin kuuluneiden menestymistä ohjelmassa sekä mahdollisia rikkeitä ja uusia rikoksia valvonnan aikana. Kahdessa vankeuteen tuomittujen ryhmässä henkilöt oli myös arvottu satunnaisesti joko sähköisesti tai tavallisesti valvottuun ryhmään.

Kaikissa järjestelmissä käytettiin kutakuinkin samanlaista valvontatekniikkaa, ja niiden peruslähtökohdat olivat muutoinkin samat. Rikoksenteikiä/kohdehenkilö määrättiin pysyttelemään kotonaan lukuun ottamatta hy-

väksytyttyjä poissaoloja (esim. työssäkäynti, opiskelu ja hoito-ohjelmaan osallistuminen). Kohdepaikkakunta sijaitsi Yhdysvalloissa, Indianan osavaltiossa (Marion County).

Oikeudenkäyntiä edeltävä, sähköistä valvontaa sisältävä järjestelmä (pretrial program) oli tarkoitettu henkilöille, joita syytettiin verraten lievis-tä, ei-väkivaltaisista rikoksista ja joita ei jostakin syystä päästetty vapau-teen ennen oikeudenkäyntiä (N=224). Oikeudenkäyntiä edeltävän valvon-nan keskipituus oli 56 vuorokautta.

Tuomion jälkeinen, kotiarestin kaltainen järjestelmä (postconviction program) toimi vaihtoehtona vankilalle sellaisten täysi-ikäisten osalta, joi-den tuomiota oli lykätty ja jotka oli määrätty kotiarestiin osana ehdollista tuomiota³⁹. Ohjelman sisältöön kuuluivat valvojien kotikäynnit valvottavan luona, päihdetestit ja mahdollisuus hoitaa omia asioitaan ennakkoon sovi-tusti kodin ulkopuolella. Lähes 2/3 ko. ryhmään kuuluneista (N=154) oli tuomittu törkeästä liikennejuopumuksesta, mutta ohjelma oli rikostaustan osalta tarkoitettu kaikille ei-väkivaltaisesta rikoksesta tuomituille. Ohjel-man keskipituus oli 180 vuorokautta. Useilla ko. ryhmään kuuluneilla tuo-mio muodostui sähköisen valvonnan lisäksi vankilassa suoritettua ajan, vankilasta käsin työskentelyn ja/tai viikonloppuihin sijoittuneen hoito-ohjelmaan osallistumisen yhdistelmästä.

Nuorille murtovarkaudesta tuomituille tehty ohjelma edellytti, että nuo-rellerelle oli tuomittu ehdollinen vankeustuomio tai tuomio, jonka täytäntöön-panoa oli lykätty. Ko. ehdon vuoksi järjestelmän ulkopuolelle rajautuivat nuoret, jotka oli aiemmin tuomittu vakavammista rikoksista.

Valvontahenkilöstön kirjaamat, ohjelman aikaiset sääntörikkomukset olivat yleisimpiä henkilöillä, jotka olivat oikeudenkäyntiä edeltävässä oh-jelmassa. Kuitenkin itse ilmoitettujen rikkomusten myöntäneiden osuus oli samaa luokkaa niin aikuisilla (40 %) kuin nuorillakin (43 %). Tutkijoiden mukaan tämä viittasi siihen, että eri ohjelmissa rikkomukset havaittiin ja kirjattiin ja ne johtivat toimenpiteisiin eri intensiteetillä.

Uudet pidätykset ohjelman aikana olivat harvinaisia täysi-ikäisillä: vain reilu prosentti aikuisista joutui uudestaan pidätetyksi ja ko. uudet ri-kokset olivat verraten lieviä. *Oikeudenkäyntiä edeltäneessä järjestelmässä olleilla uudelleen pidätetyksi joutuminen oli yleisempää kuin tuomion jäl-keiseen kotiarestiin määrätyillä.* Nuorilla uudelleen pidätetyksi joutuminen oli yleisempää – heistä 11 % pidätettiin uudestaan ja uudet rikokset olivat vakavampia.

Valvonnasta karkaaminen oli yleisintä oikeudenkäyntiä edeltäneeseen ohjelmaan määrätyillä, joista 14 % karkasi kesken ohjelman. Tuomion

³⁹ ”A suspended sentence and home detention as a condition of probation”.

jälkeisessä järjestelmässä olleilla karanneiden osuus oli 5 %, nuorilla 1 %. Tutkijoiden mukaan havaintoa selittää eri ryhmään kuuluneiden taustakokemukset oikeusprosessista ja rangaistuksen täytäntöönpanosta: karkaaminen voi tuntua rationaalisemmalta rikosprosessin alkuvaiheessa. Karkaaminen ei kuitenkaan oletettavasti vaikuta samalla tavalla tarkoituksenmukaiselta sellaisen henkilön näkökulmasta, joka lähestyy rangaistuksensa suorittamisen loppuvaihetta.

Maxfield & Baumer (1992)

Maxfield ja Baumer arvioivat tutkimuksessaan *ennen oikeudenkäyntiä toimeenpantua sähköisesti valvottua kotiaarestia*. Tutkimuksen kohteena oli 224 vastaajaa, jotka odottivat heitä vastaan nostettujen syytteiden käsitteilyä. Tutkimuksen tekopaikkana oli Indianan osavaltio Yhdysvalloissa (Marion County).

Sähköisesti valvottu kotiaaresti ennen oikeudenkäyntiä ("pretrial" home detention) oli tarkoitettu ensisijaisesti lievistä rikoksista syytetyille, mutta kohderyhmää laajennettiin myöhemmin siten, että myös ei-väkivaltaisista vakavammista rikoksista syytetyt saattoivat päästä ohjelman piiriin. Järjestelmän sisältöä ei juuri artikkelissa selostettu. Tarkoitus oli, että järjestelmässä henkilö suorittaisi 90 vuorokautta sähköisesti kotiaarestissa, minkä jälkeen hänet päästettäisiin vapaaksi oikeudenkäyntiä varten. Tutkimusryhmä koostui henkilöistä, jotka otettiin ko. ohjelmaan heinäkuun 1988 ja heinäkuun 1989 välisenä aikana. Tutkimusaineisto koostui muun muassa rekisteri- ja asiakirja-aineistosta.

Tarkasteltaessa ennen oikeudenkäyntiä sähköisesti valvotussa kotiaarestissa olleiden rikkomuksia valvonnan aikana, vertailuryhmänä käytettiin henkilöitä, jotka olivat vastaavanlaisessa valvonnassa tuomion jälkeen (N=78)⁴⁰. *Rikkomukset olivat ennen oikeudenkäyntiä -ryhmässä yleisempiä kuin tuomion jälkeen -ryhmässä (19 % vs. 27 %). Myös karanneiden osuus oli suurempi ennen oikeudenkäyntiä (14 % vs. 5 %)*. Tutkimuksen mukaan valvotun kotiarestin menestyksenkäs läpivienti oli todennäköisempää, jos henkilöllä oli sopiva asumisjärjestely esimerkiksi puolison tai vanhempien kanssa ja jos hänellä ei ollut lainkaan rikostaustaa tai hänen rikostaustansa muodostui vähäisistä rikoksista. Pidätetyksi joutuminen valvonnan aikana oli tutkimusryhmässä varsin harvinaista: vain reilu 1 % pidätettiin uuden rikoksen vuoksi.

⁴⁰ Ko. tutkimuksen osa on raportoitu erillisessä raportissa (Baumer & Mendelsohn 1990).

3.7 Muut

Kolme alkuperäistutkimusta oli tutkimusasetelmaltaan siinä määrin muista eriytynyt, että kategorisointi käyttöyhteyden perusteella ei ollut tarkoitukseenmukaista. Seuraavassa on esitelty nämä tutkimukset.

Flango & Cheesman (2009a ja 2009b)

Flangon ja Cheesmanin tutkimuksessa tarkasteltiin *sellaisten liikennejuopumuksesta tuomittujen uusintarikollisuutta, jotka oli määrätty käyttämään alkoholinkäyttöä tarkkailevaa teknistä laitetta*. Kyseiseen ryhmään kuuluneiden rikosten uusimista verrattiin kaltaistettuun otokseen vastaavasta rikoksesta tuomittuja henkilöitä, jotka eivät käyttäneet mainittua teknistä laitetta.

Tutkimuspaikkana oli Pohjois-Carolinan osavaltio Yhdysvalloissa. Käytössä ollut tekninen laite oli ns. SCRAM⁴¹-nilkkapanta, johon kiinnitetty anturi havaitsi mahdollisen alkoholinkäytön käyttäjän hiestä. Mikäli panta havaitsi alkoholia käytetyn, se välitti tiedon etälaitteen avulla valvojille. Pantaa käytettiin keskimäärin 61,5 vuorokautta (mediaani), vaihdellen kahdeksasta päivästä 212 päivään. Ohjelman sisältöä ei artikkelissa selostettu tarkemmin.

Tutkimusryhmä koostui 114 tuomitusta, joille tuomioistuin oli määrännyt SCRAM-laitteen käyttöön. Ko. henkilöiden tuomio täytäntöönpantiin 1.4.2005–31.7.2007 välisenä aikana. Vertailuryhmän pohjaksi valittiin 3 000 liikennejuopumuksesta tuomittua henkilöä, joilla SCRAM ei ollut käytössä; tästä ryhmästä edelleen poimittiin henkilöt, jotka vastasivat taustaominaisuuksiensa (ikä, etninen tausta, sukupuoli, tuomion antanut piirikunta, aiempien liikennejuopumuksesta saatujen tuomioiden lukumäärä, aiempien rikosten lukumäärä) osalta tutkimusryhmää⁴². Vertailuryhmään poimittiin yhteensä 261 henkilöä. Tutkimuksessa uusintarikollisuudeksi määriteltiin uusi pidätys. Seuranta-aikaa ei spesifioitu suoraan, mutta tutkimuksesta oli pääteltävissä, että seuranta-aika oli korkeintaan 28 kuukautta.

Sellaisten tuomittujen kohdalla, jotka oli aiemmin tuomittu vähintään yhden kerran liikennejuopumuksesta, SCRAM-laitteen käyttäminen vähintään 90 vuorokauden ajan vähensi merkittävästi uusintarikollisuutta. Tässä ryhmässä rikoksen uusineiden osuus oli noin puolet vertailuryhmän vastaa-

⁴¹ Secure Continuous Remote Alcohol Monitor.

⁴² SCRAM-käyttäjissä olivat aliedustettuina vertailuryhmään verrattuna latinalaisamerikkalaiset. Toisaalta SCRAM-käyttäjillä oli enemmän aiempia liikennejuopumustuomioita kuin vertailuryhmään kuuluneilla.

vasta (10 % vs. 21 %, tilastollisesti merkitsevä ero). Tutkijoiden mukaan SCRAM-laitteen vaikutus oli merkittävin nimenomaan muille kuin ensikertalaisille ja silloin, kun interventio kesti riittävän pitkään. SCRAM-laitteen käyttäminen ei kuitenkaan merkittävästi vaikuttanut uusimisen todennäköisyyteen niillä tuomituilla, joilla ei ollut taustalla aiempia liikennejuopumustuomioita.

SCRAM-laitteen käyttämisen aikana rikoksen uusi vain alle 4 % tutkimusryhmään kuuluneista. Tutkijat kuitenkin huomauttavat, että tutkimustuloksiin tuli suhtautua varauksella, koska tutkimus toteutettiin yhdellä paikakunnalla ja kyseessä oli ei-kontrolloitu, taannehtiva tutkimus.

Lisäksi tutkijat havaitsivat, että ikä oli merkittävä tekijä uusimista ennustettaessa: jokaista lisäikävuotta kohden uusimisen todennäköisyys väheni 3 %. Myös rikostausta oli luotettava uusimisen ennustaja: jokainen yhden rikoksen lisä rikostaustaan lisäsi uusimisen todennäköisyyttä 11 %.

Padgett, Bales & Blomberg (2006)

Padgettin ja muiden tutkimuksessa tarkasteltiin *sähköisen valvonnan vaikutusta kotiarestissa olleiden henkilöiden valvonnan ehtojen rikkomisiin, rikosten uusimiseen sekä viranomaisvalvonnasta karkaamiseen kotiarestin täytäntöönpanon aikana.* Tutkimuksessa ei kuitenkaan tarkasteltu erityisesti mitään tiettyä kotiarestin tyyppiä, vaan tarkastelun kohteena olivat suoraan rangaistuksena määrättävä sähköisesti valvottu kotiaresti, niin kutsuttu ”split sentence” (jossa tuomittu viettää osan ajasta vankilassa ja asetetaan sen jälkeen kotiarestiin), sähköisesti valvottu ehdonalainen vapaus sekä ehdonalaisen vapauden ehtojen rikkomisesta seurannut valvonta. Kaikkia edellä mainittuja sähköisen valvonnan muotoja käsiteltiin tutkimuksessa yhdessä, joten tutkimuksen aihepiiriä ei voinut luokitella edellä käsiteltyjen käyttöyhteyksien mukaan.

Tutkimuksessa tarkasteltiin kotiarestiin (home confinement) tuomittuja henkilöitä (yli 75 000) Yhdysvalloissa, Floridan osavaltiossa vuosina 1998–2002. Osa henkilöistä oli suorittanut kotiarestin sähköisessä valvonnassa, jota valvottiin joko radiotaajuuslaitteistoon tai GPS-laitteistoon perustuvalla paikannusjärjestelmällä, kun taas vertailuryhmän kotiarestia ei valvottu minkäänlaisin teknisin välinein. Järjestelmässä tuomittiin sähköiseen valvontaan henkilöitä, joiden katsottiin kuuluvan korkeamman uusimisriskin ryhmään aikaisemman rikollisuuden määrän ja vakavuuden perusteella. Tilastomallissa vakioitiin esimerkiksi joitakin tuomittujen sosiodemografisia piirteitä, kuten ikä, etnisyys ja sukupuoli, tiedot aikaisemmasta rikollisuudesta, joitakin uusimman rikoksen vakavuutta ja moitittavuutta

kuvaavia piirteitä, kuten esimerkiksi tekojen määrä ja henkilön osallisuuden aste rikokseen, sekä tuomion pituus.

Tutkijat selvittivät sitä, missä määrin sähköinen valvonta vaikutti kotiarestin peruuttamiseen joko sääntöjen rikkomisesta, uudesta rikoksesta tai viranomaisvalvonnasta karkaamisesta johtuen. Tutkimuksen pääpaino oli niin kutsutun net-widening -ilmiön⁴³ tarkastelussa. Tutkimustuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että tutkijat eivät raportoidessaan tuoneet ilmi kotiarestin sisältöä eli sitä, mitä järjestelmään kuului. Esimerkiksi valvonnan sisältöä, valvontatapoja tai järjestelmään mahdollisesti kuuluneita tuki- tai kuntoutustoimia ei esitelty artikkelissa⁴⁴.

Padgettin ja muiden tutkimuksen mukaan *sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleiden kotiaresti peruutettiin teknisen sääntöjen rikkomisen vuoksi harvemmin kuin niiden, jotka olivat kotiarestissa ilman sähköistä valvontaa*⁴⁵. Myös *kotiarestin peruuttaminen uuden rikoksen tekemisen vuoksi oli selvästi harvinaisempaa sähköisesti valvotuilla henkilöillä: heillä arestin peruutus rikoksen vuoksi oli 95 % vähemmän todennäköistä*⁴⁶ kuin niillä, joita ei valvottu sähköisesti. Sekä radiotaajuustekniikalla että GPS-valvonnalla vaikutuksen todettiin olevan yhtä suuri. Lisäksi *sähköisen valvonnan havaittiin vähentäneen viranomaisvalvonnasta karkaamista*.

On syytä tähdentää, että tutkimuksen osoittamat voimakkaat tilastolliset yhteydet johtunevat tutkimuksen vertailuryhmästä, jota ei valvottu minikäänlaisin teknisin välinein. On kuitenkin huomattava, että ne, joita valvottiin teknisin välinein, syyllistyivät huomattavasti harvemmin valvonnan ehtojen rikkomisiin, vaikka kuuluivatkin korkeamman riskin ryhmään. Tulos näyttäisi kumoavan väitteen, jonka mukaan teknisen valvonnan myötä ehtojen rikkomiset havaitaan helpommin, jolloin teknisesti valvotussa ryhmässä ehtojen rikkomisen olisi siten myös yleisempää.

⁴³ Net-widening -ilmiö tarkoittaa käytäntöä, jossa rikosoikeudellisten seuraamusten ulottuvuutta laajennetaan soveltamalla tiettyihin rikoksiin tarkoitettua seuraamusta henkilöihin, jotka ovat syyllistyneet tarkoitettua lievempiin rikoksiin. Ilmiöstä voi katsoa olevan kyse esim. silloin, jos sähköinen valvonta on otettu käyttöön vankiluvun vähentämiseksi mutta tosiasiaassa se kohdistuu henkilöihin, joille ei olisi rikostensa vakavuuden perusteella vankeusrangaistusta tuomittu. (Clear & Cole 2003, viittaus Renzema 2003, 4.)

⁴⁴ Artikkelissa mainitaan, että ”vakiomuotoisten kotiarestin ehtojen” lisäksi tuomari voi määrätä tuomittavalle kotiarestin aikaista hoito-ohjelmaan osallistumista, koulutukselliseen ohjelmaan osallistumista, huumetestausta ja/tai yhdyskuntapalvelun kaltaista yleishyödyllistä toimintaa.

⁴⁵ Radiotaajuuslaitteiston välityksellä valvotuilla teknisen rikkomuksen vuoksi peruuttaminen oli 96 % vähemmän todennäköistä ja GPS-laitteistolla valvotuilla 90 % vähemmän todennäköistä kuin henkilöillä, joiden kotiarestia ei valvottu näillä keinoin (suhteellisen vaaran kertoimet 0,043 sekä 0,098 vertailuryhmään nähden, molemmissa $p < 0,001$).

⁴⁶ Suhteellisen vaaran kertoimet molemmilla sähköisen valvonnan muodoilla 0,053, molemmissa $p < 0,001$.

Moore (2005)

Mooren tutkimuksen kohteena oli *nuorille rikosentekijöille suunnatun, sähköistä valvontaa sisältäneen seuraamuksen toimivuus*. Englannissa ja Walesissa käytössä olleen ohjelman (The Intensive Supervision and Surveillance Programme) kohderyhmänä olivat toistuviin ja/tai vakaviin rikoksiin syylistyneet nuoret. Ohjelma oli luonteeltaan intensiivinen, sillä se sisälsi sekä teknistä että kasvokkaiseen vuorovaikutukseen perustuvaa valvontaa. Järjestelmä oli tarkoitettu 10–17-vuotiaille nuorille. Ohjelma voitiin yhdistää sekä ennen oikeudenkäyntiä suoritettuihin toimenpiteisiin (esim. takuusumman maksamisen jälkeen vapautuminen tutkintavankeudesta) että erilaisiin rangaistuksiin (esim. yhdyskuntaseuraamukseen yhdistettynä). Ohjelmaan sisältyi erilaisia osia, joiden aiheena oli muun muassa koulutus, käyttäytymisen muuttaminen, sosiaaliset taidot ja perhe-elämän tukeminen.

Tutkimuksessa tarkasteltiin sitä, missä määrin yhtäältä tekninen valvonta (N=293) ja toisaalta valvojien ja valvottavien välillä kasvotusten hoidettu valvonta (N=241) toimivat sääntöjen noudattamisen suhteen. Tekninen valvonta merkitsi käytännössä usein valvontaa esimerkiksi nilkkaan kiinnitettävän seurantapannan välityksellä, kun taas kasvotusten hoidettuun valvontaan kuului valvontakäyntejä ja erilaista valvottavan tukemista. Tutkimuksen mukaan *tekniseen valvontaan liittyviä vaatimuksia laiminlyötiin useammin kuin valvojien kanssa henkilökohtaista vuorovaikutusta edellyttävien valvontatoimenpiteiden edellyttämiä vaatimuksia*. Lisäksi ohjelman menestyksenkäs läpivienti oli yhteydessä kasvotusten tapahtuneeseen valvontaan. Nilkkaan kiinnitettävän seurantapannan käyttäminen puolestaan korreloi negatiivisesti ohjelman onnistumisen kanssa. *Ohjelman suorittamisen keskeyttäminen uusien rikosten vuoksi oli yleisempää niiden nuorten joukossa, joita valvottiin teknisesti (27 % vs. 14 %)*. Tutkija kuitenkin huomautti, että tämä saattoi johtua siitä, että teknisesti valvottujen ryhmään kuuluneet olivat uusimisriskin kannalta haastavampi ryhmä.

3.8 Yhteenveto vaikuttavuudesta

Alkuperäistutkimusten vaikuttavuutta arvioitiin niin kutsutulla Maryland-asteikoilla (ks. luku 2.5; Sherman ym. 1997; Sherman ym. 1998). Tutkimukset on raportoitu käyttötarkoituksen sekä näytön asteen mukaan alla olevassa taulukossa 2. Taulukossa vaikuttavuus on pisteytetty välillä 1–5, jossa 1 on matalin ja 5 korkein. Tutkimuksen keskeinen tulos on raportoitu taulukon oikeanpuolimaisessa sarakkeessa. Tutkimukset on raportoitu

käyttötarkoitukseltaan niin, että korkeimman pistemäärän saaneet tutkimukset on raportoitu ylönnä. Tämän jälkeen alkuperäistutkimusten vaikuttavuudesta esitetään joitakin karkeita päätelmiä käyttöyhteyden sekä seuranta-ajan ja kohderyhmän mukaan. Yhteenvedossa arvioidaan pääosin tutkimuksia, joiden näytön aste arvioitiin vähintään tasolle 3. Korkeampi näytön aste (4 tai 5) myös nostaa tutkimuksen painoarvoa kokoavissa tarkasteluissa.

Taulukko 2 Mukaan hyväksytyt alkuperäistutkimukset käyttötarkoituksen, keskeisten tietojen ja tulosten mukaan

Kirjoittaja(t)	Pist.	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste*	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Sähköinen valvonta osana itsenäistä rangaistusmuotoa							
Killias, Giliéron, Kissling, ym. (2010)	5	Sveitsi (Vaud)	106/116	Liikenne, huume, omaisuus	Tuomio, itseilmoitettu, SES	Seuraamus + jälkeä/ 36 kk	Sähköisesti valvottu kotiaaresti vähensi uusintarikollisuutta lievistä rikoksista tuomituilla verrattuna yhdyskuntapalveluun, mutta tilastollinen merkisevyys oli marginaalinen.
Courtright, Berg & Mutehnick (1997; 2000)	3	Yhdysvallat ("Western County", PA)	57/57	Liikenne (pähtymys)	Pidätys, alkoholin-käyttö, hoito, SES	Seuraamus + jälkeä/ 10-24 kk	Sähköisesti valvotussa kotiaarestissa olleiden ja vankilassa rangaistusta suorittaneiden liikenne-rikoksista tuomittujen välillä ei ollut tilastollisesti merkiseviä eroja rikoksen uusimisen, ehdonalaisten vapauden peruuttamisen tai pähteiden käytön suhteen.
Jolin & Stipak (1992)	3	Yhdysvallat (Clackamas County, OR)	70/100+100	Kaikki (pähteiden käyttö)	Pidätys, pähteet, hoito	Seuraamus/ 28 vkoa (puolet valvottua)	Sähköisesti valvottu kotiaarestin ja päihdehoidon yhdistelmässä olleella ryhmällä uudelleen pidätyksi joutuminen oli yleisempää kuin vertailuryhmissä, joilla ei ollut päihdehoitoa tai jotka olivat työkeskuksissa.

*Tuomio=uusi tuomio; pidätys=uusi pidätys (joka ei välttämättä ole johtanut tuomioon); itseilmoitettu=henkilön itse ilmoittama rikollinen toiminta; ehdot=ehtojen rikkominen; alkoholin-käyttö=henkilön alkoholin-käyttö; pähteet=alkoholi ja muut huumeaineet; hoito=hoito-ohjelman suorittaminen; SES=mikä tahansa sosioekonomisen aseman tai muu "pärjäämisen" mittari.

Kirjoittaja(t)	Pist.	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Van Ness (1992)	3	Yhdysvallat (Tippecanoe County, IN)	35/35	Ei-väki-valta	Pidätys, päihteet	Seuraamus + jälkeen/ 7–24 kk	Intensiivisesti valvotussa kotiarestissa tuomionsa suorittaneet integroituivat paremmin yhteiskuntaan kuin ne, jotka suorittivat tuomionsa vankilassa, ja rikoksen uusiminen oli harvinaisempaa.
Gainey, Payne & O'Toole (2000)	2	Yhdysvallat (Virginia)	276/0	Liikenne, omaisuus	Pidätys	Jälkeen/ 5–12 v	Sähköisessä valvomassa vietetyn ajan pituus vähensi rikoksen uusimisen riskiä.
Sanger (2006)	2	Englanti (Hampshire)	29/0	Nuoriso	Tuomio	Seuraamus/ 3 kk	Sähköisesti valvottu kotiaresti ei vähentänyt nuorten rikosten uusimista rangaistuksen suorittamisen aikana verrattuna kaikkiin nuoriin rikoksenuusijoihin Englannissa.
Sugg, Moore & Howard (2001)	2	Englanti (Norfolk, Greater Manchester, Reading)	261/261	Kaikki (pääosin liikenne, omaisuus)	Tuomio	Seuraamus + jälkeen/ 24 kk	Sähköisesti valvotussa kotiarestissa rangaistuksen suorittaneiden uusintarikollisuus oli kahden vuoden jälkeen tuomiosta samalla tasolla kuin vertailuryhmällä, jota ei ollut valvottu sähköisin valvontamenetelmin.
Hucklesby (2008)	1	Englanti ("kaksi kaupunkia)	178/0	Liikenne, omaisuus, huume	Itseilmoitettu, SES, päihteet	Seuraamus/ ≤ 6 kk	Yli puolet haastatelluista oli sitä mieltä, että ulkonäkökumiskielto oli vähentänyt heidän tekemiään rikoksia.

Kirjoittaja(t)	Pist.	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Sähköinen valvonta ehdollisen vankeuden täytäntöönpanossa							
Agopian (1990)	4	Yhdysvallat (Los Angeles County, CA)	90/68	Huume, jengiyhteydet	Pidätys	Seuraamus/12 kk	Intensiivisesti valvotussa ehdollisessa vankeudessa olleet henkilöt, jotka olivat tehneet huumausainerikoksen ja joilla oli jengiyhteyksiä, rikkoivat ehdonalaisen sääntöjä useammin kuin vertailuryhmään kuuluneet, jotka suorittivat tavallista ehdollista rangaistusta.
Bales, Mann, Blomberg, ym. (2010)	4	Yhdysvallat (Florida)	5 034/266 991	Kaikki (keski- tai korkea riski)	Pidätys, ehdot	Seuraamus/≤ 6 v ^a	Sähköinen valvonta vähensi yhdyskuntaseuraamuksen ehtojen rikkomisia 31 % vertailuryhmään nähden ehdollisen rangaistuksen suorittamisen aikana.
Bonta, Wallace-Capretta & Rooney (2000a)	3	Kanada (Newfoundland)	54/100+17	Ei-väkivalta, ei-seksuaali	Tuomio	Jälkeen/12 kk	Sähköisen valvonnan ja hoito-ohjelmien yhdistelmä vähensi uusintarikollisuutta vapautumista seuraavan vuoden aikana vain korkean uusimisriskin ryhmässä, verrattuna tavallisessa ehdonalaisessa tai vankilassa rangaistustaan suorittaneisiin.
Glaser & Watts (1992)	3	Yhdysvallat (Los Angeles County, CA)	126/200	Huume, omaisuus	Pidätys, ehdot	Seuraamus/6 kk	Sähköisesti valvotussa arestissa olleen ryhmän ja tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleiden ryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja uusintarikollisuudessa seuranta-aikana, mutta ehtojen rikkominen oli yleisempää tavallisesti valvotussa ryhmässä.

^a Tutkimuksessa koko seuranta-aika oli 6 vuotta ja yksi kuukausi. Yksittäisten henkilöiden seuranta-aikoja, eli aikaa jonka henkilö vietti valvonnassa, ei tutkimuksessa esitelty. Seuranta-aika oli kuitenkin korkeintaan tutkimuksen aineiston kattama ajanjakso, joskin tosiasiallisesti yksittäisen henkilön valvonta on todennäköisesti kestänyt joitakin kuukausia, ks. Bales ym. 2010, 78.

Kirjoittaja(t)	Pist.	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Gould & Archambeault (1995)	3	Yhdysvallat (Baton Rouge, LA)	153/153	Kaikki	Pidätys, ehtojen rikkominen	Seuraamus/ ?	Teknisesti valvotussa ryhmässä uudelleen pidätetyksi joutuminen rikoksen vuoksi oli harvinaisempaa tavallisessa ehdollisessa vankeudessa olleisiin verrattuna, mutta kokonaisuutena ehtojen rikkominen oli yleisempää sähköisesti valvotussa ryhmässä.
Jones & Ross (1997)	3	Yhdysvallat (North Carolina)	309/331	Kaikki	Pidätys	Seuraamus + jälkeen/ 24 kk	Työleiriöjohjelmaan osallistuminen vähensi uusintarikollisuutta verrattuna elektronisesti valvottuun kotiarestiin, mutta työleiriöjohjelmassa olleiden rikostausta oli lievempi.
Lilly, Ball, Curry, ym. (1993)	2	Yhdysvallat (Palm Beach County, FL)	184+231+1 79/0	Liikenne-päihtymys	Pidätys, ehdot	Seuraamus / ? (keskimäärin ≤ 12 kk)	Uuteen rikokseen tai ehtojen rikkomiseen syyllistyminen oli yleisempää sinä osassa ehdollista vankeutta, jota ei valvottu sähköisesti.
Valvottua koevapautta vastaavat järjestelmät							
Marie ym. (2011)	4	Englanti ja Wales	63 584/ 126 906	Ei- väkivaltaa, ei- seksuaali	Tuomio	Jälkeen/ 12–24 kk	Sähköisesti valvottuun kotiarestiin kautta vapautuminen vähensi rikoksen uusimista 4 %-yksikköä vuoden seurantajaksoilla ja 2,6 %-yksikköä kahden vuoden seurantajaksoilla verrattuna suoraan vankilasta vapautumiseen, mutta erot eivät olleet tilastollisesti merkitseviä.

Kirjoittaja(t)	Pist.	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Marklund & Holmberg (2009)	4	Ruotsi	260/260	Kaikki	Tuomio	Jälkeen/ 36 kk	Sähköisesti valvottu koevapauden kautta vapautuneet uusivat rikoksen harvemmin kuin suoraan vankilasta vapautuneet kolmen vuoden seurantaajan aikana.
Dodgson, Goodwin, Howard, ym. (2001)	3	Englanti ja Wales	1 286/?	Ei-seksuaali, ei-sakko	Tuomio	Jälkeen/ 6 kk	Sähköisesti valvotussa kotiarestissa rangaistuksen lopun suorittaneiden ja suoraan vankilasta vapautuneiden henkilöiden uusintarikollisuudessa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.
Ehdonalaisen vapauden sähköinen valvonta							
Lapham, C'de Baca, Lapidus, ym. (2007)	5	Yhdysvallat (Multnomah County, OR)	118+116/ 118+120	Liikennepäihtymys	Pidätys liikennerikoksesta	Seuraamus/ 36 kk	Sähköisesti valvottu osarangaistus vähensi liikennetikoksista tuomituilla rikoksen uusimista lyhyellä aikavälillä vertailuryhmiin nähden, mutta pitkällä aikavälillä uusimiskissä ei ollut eroja.
Turner, Jamnetta, Hess, ym. (2007)	4	Yhdysvallat (San Diego County, CA)	95/88	Seksuaali	Tuomio, pidätys, ehdot	Seuraamus/ 6 kk	GPS-tekniikalla valvottujen seksuaalirikoksiin syyllistyneiden rikokseuusiminen oli samalla tasolla kuin niillä, joita ei valvottu teknisesti, mutta valvomasta karkaaminen oli vähäisempää.
Finn & Muirhead-Steves (2002)	4	Yhdysvallat (Georgia)	128/158	Väkivalta	Vankeusrangaistus	Jälkeen/ 48 kk	Sähköisesti valvotulla ehdonalaisella ei ollut vaikutusta väkivaltarikoksista tuomittujen rikoksen uusimiseen tavalliseen ehdonalaiseen verrattuna, kun taustatekijät ja rikoksen laatu oli vakioitu.

Kirjoittaja(t)	Pist	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Pre-trial -ohjelmat							
Di Tella and Schar-grodsky (2009)	2	Argentiina (Buenos Aires)	454/ 37 378	Kaikki	Vankeus-rangaistus	Jälkeen/ 108 kk ^b	Tutkintavankeuden sijasta käytetty sähköinen valvonta vähensi vapautumisen jälkeen uuteen rikokseen syyllistymistä n. 40 %. Tutkimuksen toteutuksessa oli kuitenkin mm. tutkimus- ja vertailuryhmän valikoitumiseen liittyviä ongelmia.
Cassidy, Harper and Brown (2005)	2	Englanti ja Wales	315/?	Nuoriso	Ehdot	Seuraamus/ 21 kk ^c	Sähköinen valvonta vähensi 12–16-vuotiaiden nuorten tutkintavankeuden sijaan määrätyn valvonnan ehtojen rikkomisia niillä, joilla oli vähemmän aikaisempia rikoksia.
Sähköistä valvontaa hyödyntävien järjestelmien vertailu							
Baumer, Maxfield and Mendelsohn (1993)	4	Yhdysvallat (Marion County, IN)	76 + 78/ 224/ 39 + 43	Nuoriso, omaisuus, ei-väktäältä, liikenne	Ehdot pidätys, it-seilmoitettu	Seuraamus/ 76–142 pv	Erilaiset syytettyjen tai tuomittujen ryhmät käyttäytyvät samanlaisen valvonnan alaisena eri tavalla. Vastaavassa valvonnassa nuoret tekivät merkittävästi enemmän uusia rikoksia, valvonnasta karkaaminen puolestaan oli yleisintä ennen oikeudenkäyntiä valottujen ryhmässä.

^b Tutkimuksen koko seuranta-aika. Tietoa yksilökohtaisen seurannan kestosta tai sähköisen valvonnan kestosta ei ollut saatavilla.

^c Ks. edellinen viite.

Kirjoittaja(t)	Pist	Maa (paikallis-alue)	Tutkimus-/vertailuryhmä	Rikoslaji	Vaste	Seuranta/seuranta-aika	Keskeisten tulosten kuvaus
Bonta, Wallace-Capretta and Rooney (2000b)	2	Kanada (Fraser, BC, Newfoundland, St. John, SK)	125+56 +81/ 240+30	Kaikki (pääosa omaisuus tai säännöstely)	Tuomio, itseilmoitettu	Jälkeen tai seuraamus/12 kk	Erilaisilla sähköistä valvontaa sisältävillä ohjelmilla ei havaittu vaikutusta rikoksen uusimiseen rangaistuksen suorittamisen jälkeen verrattuna ehdottoman vankeusrangaistuksen suorittaneisiin tai seurannan aikana ehdollisissa vankeudessa olleisiin.
Maxfield and Baumer (1992)	2	Yhdysvallat (Marion County, IN)	224/78	Ei-väkivalta	Ehdot, pidaätys	Seuraamus/3 kk; 1-24 kk	Ennen oikeudenkäyntiä sähköiseen valvontaan asetettujen ehtojen rikkominen ja karkaaminen oli tavallisempaa kuin oikeudenkäynnin jälkeen valvontaan asetettujen ryhmässä. Kotiarestin menestyksekkästä läpivientiä edesauttoivat mm. asumisjärjestely puolison tai vanhempien kanssa.
Muut							
Fiango and Cheesman (2009a,2009b)	4	Yhdysvallat (North Carolina)	114/261	Liikennejuopumus	Tuomio samasta rikoksesta	Seuraamus + jälkeens ≤ 28 kk	Alkoholin käyttöä tarkkaileva tekninen laite vähensi liikennejuopumuksesta tuomittujen uusintarikollisuutta tuomion aikana noin puolella silloin, kun laitetta käytettiin yli 90 päivää.
Padgett, Bales &Blomberg (2006)	4	Yhdysvallat (Florida)	70 138/ 5 523 ^d	Kaikki (pääosa huume ja omaisuus)	Ehdot, pidaätys	Seuraamus/≤ 24 kk	Sähköisesti valvottua kotiarestia suorittaneet uusivat rikoksensa tai rikkoivat muuten sääntöjä harvemmin rangaistuksen aikana kuin vertailuryhmä, jota ei valvottu teknisin apuvälinein.
Moore (2005)	2	Englanti ja Wales	293/241	Nuoriso	Ehdot, pidaätys	Seuraamus/≤ 6 kk ^e	Kasvokkain tapahtuvassa valvonnassa olleet nuoret rikkoivat harvemmin valvonnan ehtoja ja tekivät harvemmin uuden rikoksen kuin sähköisessä valvonnassa olleet.

^d Luvut ovat pyöristyksiä. Aineistossa oli 75 661 havaintoa, josta 7,3 % oli sähköisessä valvonnassa.

^e Tutkimuksesta ei käynyt yksiselitteisesti ilmi, kuinka pitkiä valvonta-aikoja ohjelmassa noudatettiin.

Valvottua koevapautta vastaavat järjestelyt. Valvottua koevapautta vastaavissa järjestelyissä sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta on saatu tuloksia, joiden mukaan on mahdollista, että sähköisen valvonnan kautta vapautuminen vähentää rikoksen uusimista seuraamuksen jälkeen verrattaessa vapautumiseen suoraan vankilasta. Kolmesta tässä katsauksessa tarkastellusta alkuperäistutkimuksesta yhdessä (Marklund & Holmberg 2009) tulokset olivat asetelmalle myönteisiä ja kahdessa tutkimuksessa (Marie 2011; Dodgson ym. 2001) tilastollisesti merkitseviä eroja ei havaittu. Näistä Marien ym. tutkimuksessa rikoksen uusiminen oli kuitenkin alemmalla tasolla ryhmässä, joka oli päässyt sähköisesti valvottuun koevapauteen, vaikka ero ei saavuttanut tilastollista merkitsevyyttä. Marklundin ja Holmbergin (2009) sekä Marien ym. (2001) tutkimuksissa seuranta-ajat olivat suhteellisen pitkiä (kolme ja kaksi vuotta), kun taas Dodgsonin ym. (2001) tutkimuksessa seuranta-aika oli lyhyempi (puoli vuotta vapautumisen jälkeen). Näistä kaksi ensimmäistä arvioitiin näytön asteen perusteella korkeammalle, koska analyyseissä joko käytettiin niin kutsuttua vastinparimenetelmää tai vakioitiin joukko taustamuuttujia.

Kaikissa kolmessa tutkimuksessa tarkasteltava joukko koostui pääosin alhaisen uusimisriskin vangeista. Ruotsalaisessa tutkimuksessa koevapauteen soveltuvia henkilöitä arvioitiin tarkasti aiemman rikollisuuden sekä päihdeiden käytön osalta ja heiltä edellytettiin asuntoa ja jonkinlaista ammattia (Marklund & Holmberg 2009, 45). Marien ym. (2011) tutkimuksessa taas eivät olleet mukana seksuaalirikoksiin ja useammin kuin kerran aikaisemmin rikoksiin syyllistyneet henkilöt. Myös Dodgsonin ym. (2001) tutkimuksessa tutkittavan populaation todettiin kuuluvan lähinnä alhaisen uusimisriskin ryhmään.

Tutkimuksista kaksi sijoittui englantilaiseen ja yksi ruotsalaiseen seuraamusjärjestelmään. On perusteltua kysyä, missä määrin erot esimerkiksi palveluiden saatavuudessa ja tukitoimissa ovat vaikuttaneet tuloksissa näkyviin pieniin eroavaisuuksiin. Valvotun koevapauden toimeenpanossa esimerkiksi päihdehoidon sekä työllistymispalveluiden saatavuus saattavat olla keskeisiä elementtejä, joten vivahde-erot tuloksissa voivat olla seurausta esimerkiksi tukipalveluiden erilaisesta saatavuudesta Ruotsissa ja Englannissa. Tämä kysymys on kuitenkin jätettävä tutkimustiedon puuttuessa avoimeksi.

Tutkimusten perusteella voidaan todeta, että *sähköisesti valvottu koevapaus saattaa vähentää jonkin verran rikoksen uusimista erityisesti alhaisen uusimisriskin ryhmissä, mutta näyttö on toistaiseksi vain suuntaa antavaa*. Yhdessäkään tarkastelluista tutkimuksista uusiminen ei kuitenkaan ainaakaan lisääntynyt valvotun koevapauden myötä. *Siten voidaan pitää verra-*

ten varmana, että tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella valvotun koepäpauuden toimeenpanoon liittyy ainakin merkittäviä kustannussäästöjä.

Sähköinen valvonta kotiarestin valvonnassa. Tämän katsauksen kannalta sähköisesti valvotun kotiarestin sekä ehdollisen vankeuden valvonnan vaikuttavuutta on syytä arvioida samassa yhteydessä, vaikka suomalaisessa rangaistusjärjestelmässä ehdollista vankeutta ei toistaiseksi pääsääntöisesti valvota. Useissa maissa on kuitenkin käytössä sähköisesti valvottu kotiaaresti ehdonalaisen vankeuden valvonnassa, joka on sisällöllisesti yhdenmukainen Suomessa voimaan tulleen valvontarangaistuksen kanssa.

Sähköisesti valvotun kotiarestin vaikutuksista saatu tutkimusnäyttö oli osin ristiriitaista. Tässä kategoriassa oli yhteensä kymmenen sellaista tutkimusta, joiden näyttö arvioitiin vähintään tasolle kolme. Nämä tutkimukset taas voitiin jaotella sen mukaan, arvioitiinko niissä rangaistukseen liittyvien ehtojen rikkomuksia vai rangaistuksen jälkeistä rikoksen uusimista, sekä käytettävän vertailuryhmän mukaan. Lisäksi yhdessä tutkimuksessa (Padgett ym. 2006) oli arvioitu useita erilaisia sähköisesti valvotun arestin muotoja yhdessä.

Yhteensä viidessä tutkimuksessa arvioitiin uusimista *rangaistuksen jälkeisenä* aikana (myös mukaan lukien seuraamus). Näistä kolmessa tutkimuksessa (Courtright ym. 1997; 2000; Bonta ym. 2000a; Van Ness 1992) verrattiin rikosten uusimista ryhmissä, joista yksi oli sähköisesti valvotussa kotiarestissa ja toinen suoritti rangaistusta vankilassa. Liikenne rikoksista tuomittujen kohdalla sähköisellä valvonnalla ei havaittu olevan uusintarikollisuutta vähentävää vaikutusta alle kahden vuoden seurannan aikana verrattuna rangaistuksen kärsimiseen vankilassa. Tosin seuraamusten valvontaa tai vankeutta sisältävä osuus oli molemmissa ryhmissä hyvin lyhyt, keskimäärin alle 30 päivää. (Courtright ym. 1997; 2000.) Bontan ym. (2000a) tutkimuksessa puolestaan havaittiin, että sähköisen valvonnan ja hoito-ohjelmien yhdistelmällä voitiin ehkäistä uusimista korkean riskin ryhmissä ehdottomaan vankeusrangaistukseen verrattuna, mutta matalan riskin ryhmissä tätä vaikutusta ei havaittu. Havaittu vaikutus saattoi kuitenkin johtua myös siitä, että sähköisesti valvotussa ryhmässä hoito-ohjelman loppuun suorittaminen oli yleisempää (ks. Renzema & Mayo-Wilson 2005, 229). Van Nessin (1992) tutkimuksen perusteella sähköisesti valvotussa kotiarestissa olleiden henkilöiden rikosten uusiminen oli vähäisempää alle kahden vuoden seurannan aikana, mutta tulos saattoi selittyä myös motivoituneiden henkilöiden valikoitumisella tutkimusjoukkoon. Tutkimuksessa ei myöskään otettu huomioon uusimiskäskyä ja ryhmien koko oli varsin pieni (35 henkilöä). *Sähköisesti valvotulla kotiarestilla ei tarkasteltujen tutkimusten perusteella voida varmuudella sanoa olevan uusi-*

mista vähentävää vaikutusta ehdottomaan vankeusrangaistukseen verrattuna, mutta hoito-ohjelman ja sähköisen valvonnan yhdistämisellä saattaa olla uusimista vähentävä vaikutus korkean uusimisriskin ryhmissä.

Kahdessa tutkimuksessa sähköisesti valvottua kotiarestia verrattiin yhdyskuntapalveluun (Killias ym. 2010) sekä työleiriohjelmaan (Jones & Ross 1997) seuraamisen suorittamisen jälkeen. Killias ym. (2010) havaitsivat, että kaikkien sähköiseen valvontaan määrättyjen henkilöiden rikosten uusiminen rangaistuksen jälkeen oli hieman matalammalla tasolla kuin sellaisten henkilöiden, jotka suorittivat rangaistustaan yhdyskuntapalveluna, mutta tämä ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä⁴⁷. Jonesin ja Rossin (1997) keskeisen tuloksen mukaan työleiriohjelmaan osallistuneet uusivat rikoksen harvemmin kuin sähköisessä valvonnassa olleet henkilöt. Tulokseen on kuitenkin syytä suhtautua varauksella, koska tutkimuksessa oli merkittäviä metodologisia puutteita (ks. Renzema ja Maoyo-Wilson 2005, 226). Esimerkiksi tutkimusryhmään kuuluneiden rikostausta oli vertailuryhmää raskaampi.

Lopuissa kuudessa tutkimuksessa tarkasteltiin rangaistuksen jälkeisen uusimisen sijaan ehtojen rikkomuksia, mukaan lukien uusi rikos, rangaistuksen suorittamisen aikana. Kaikissa tutkimuksissa verrattiin sähköisesti valvottua kotiarestia tai tätä vastaavaa seuraamusta ehdolliseen vankeuteen, joka joissakin tapauksissa oli muuten kuin sähköisesti valvottu kotiaresti. Kahdessa uudemmassa, näytön asteella korkealle arvioidussa tutkimuksessa (Padgett ym. 2006; Bales ym. 2010) havaittiin, että sähköisesti valvotussa arestissa ehtojen rikkominen oli harvinaisempaa kuin niillä, joita ei valvottu sähköisesti. Samansuuntainen havainto tehtiin tutkimuksessa, jossa verrattiin sähköisesti valvottuja, huumausainerikoksesta tuomittuja henkilöitä vastaavaan joukkoon, johon sovellettiin ns. tavallista ehdollista vankeutta ilman sähköistä valvontaa (Glaser & Watts 1992).

Edellisistä poikkeavia tuloksia saatiin yhdessä tutkimuksessa (Gould ja Archambeault 1995), jonka mukaan sähköisesti valvotussa ryhmässä ehtojen rikkominen oli yleisempää, mutta uudet rikokset sen sijaan harvinaisempia seurannan aikana. Tulos on kuitenkin rikoksen uusimisen osalta yhdensuuntainen muun tutkimuskirjallisuuden kanssa. Agopianin (1990) tutkimuksessa todettiin, että sellaiset huumausainerikoksiin syyllistyneet,

⁴⁷ Tutkimuksessa niiden keskuudessa, jotka suorittivat ohjelman loppuun asti, rikosten uusiminen oli tilastollisesti merkitsevästi alhaisemmalla tasolla vertailuryhmään nähden. On kuitenkin huomattava, että tämä saattaa osiltaan selittyä mm. motivaatioeroilla: ne, jotka eivät suorittaneet rangaistustaan loppuun sähköisessä valvonnassa, saattoivat olla vähemmän motivoituneita muutokseen. Toisaalta he saattoivat olla myös yksilötasolla vähemmän valmiita rikoksettomaan elämään. Tällöin koko tutkimusjoukko, mukaan lukien ohjelmasta pudonneet, on tutkimuksen ”todellinen”, vertailuryhmää vastaava yksikkö.

joilla oli jengiyhteyksiä, rikkoivat sähköisesti valvotun kotiarestin ehtoja useammin kuin ne, jotka suorittivat rangaistusta tavallisessa ehdonalaisessa vankeudessa. Vain yhdessä tutkimuksessa (Jolin & Stipak 1992) keskeinen havainto oli se, että rikoksen uusiminen sähköisesti valvotussa ryhmässä oli yleisempää, mutta tämä havainto selittyy sähköisesti valvotun ryhmän muita ryhmiä haastavammalla rikostaustalla sekä sillä, että ko. ryhmään kuuluneet henkilöt olivat keskimäärin nuorempia. Yhteenvetona näistä tutkimuksista voidaan esittää, että *sähköisesti valvottu kotiaresti todennäköisesti vähentää valvonnan ehtojen rikkomisia, mukaan lukien uudet rikokset, tehokkaammin kuin ilman sähköistä valvontaa suoritettu kotiaresti tai ehdollinen vankeus*. On kuitenkin huomioitava, että vaikutus ei ole välttämättä samansuuntainen kaikissa erityisryhmissä, kuten rikosentekijöillä, joilla on jengiyhteyksiä, tai henkilöillä, joilla on esimerkiksi huumausaineiden käyttöön liittyviä ongelmia.

Ehdonalaisen vapauden valvonta. Sähköisen valvonnan vaikutuksia ehdonalaisen vapauden valvonnassa arvioitiin yhteensä kolmessa tutkimuksessa, jotka kaikki arvioitiin vähintään tasolle 4. Yhdessä tutkimuksessa (Finn & Muirhead-Steves 2002) seurattiin väkivaltarikoksista⁴⁸ (myös seksuaalirikoksista) tuomittujen uusimista neljän vuoden ajan vapautumisesta. Toisessa tutkimuksessa (Turner ym. 2007) taas seurattiin seksuaalirikoksista tuomittujen uusimista, mutta vain sen puolen vuoden aikana, jona tuomittuja valvottiin GPS-paikantimella. Lapham ym. (2007) puolestaan vertasivat liikennejuopumuksesta tuomittujen henkilöiden syyllistymistä uuteen liikennerikokseen kolmen vuoden hoito-ohjelman aikana. Lisäksi näiden tutkimusten ulkopuolelta voidaan edelleen mainita tutkimus (Padgett ym. 2006), jossa tarkasteltiin myös ehdonalaisen valvonnan ehtojen rikkomisia. Tämän artikkelin tulokset on kuitenkin raportoitu jo rangaistuksena määrättävän sähköisesti valvotun kotiarestin yhteydessä.

Finn ja Muirhead-Steves (2002) havaitsivat, että sähköisen valvonnan lisääminen ehdonalaisen valvontaan ei vähentänyt väkivaltarikoksista tuomittujen rikosten uusimista rangaistuksen suorittamisen jälkeen kolmen vuoden seurantajaksolla. Turner ym. (2007) puolestaan havaitsivat, että puolen vuoden seurannan aikana sähköinen (GPS) valvonta ei vähentänyt seksuaalirikoksista tuomittujen rikoksen uusimista verrattuna tavalliseen ehdonalaisen vapauden valvontaan, mutta vähensi valvonnasta karkaamista. Laphamin ym. (2007) tutkimuksen mukaan sähköinen valvonta vähensi lyhyellä aikavälillä liikennejuopumuksesta tuomittujen rikoksen uusimista,

⁴⁸ Tutkimuspopulaatiota voidaan kuitenkin pitää esimerkiksi Marklundin ja Hombergin (2009, 44, alaviite) mukaan alhaisen riskin joukkona.

mutta kolmen vuoden hoito-ohjelman aikana sähköisesti valvotussa ryhmässä yhtä moni oli syyllistynyt uuteen liikennejuopumukseen kuin vertailuryhmissä, joita valvottiin muilla keinoin kuin sähköisesti. Siten kaikissa yllä olevissa tutkimuksissa todettiin, että *ehdonalaisen vapauden sähköisellä valvonnalla, verrattuna muihin ehdonalaisen valvonnan muotoihin, ei havaittu olevan vaikutusta rikosten uusimiseen minkään tarkastelun kohteena olleen ryhmän osalta (liikennejuopumuksista, seksuaalirikoksista tai väkivaltarikoksista tuomitut)*. Valvonnasta karkaamisen tosin todettiin yhdessä tutkimuksessa vähentyneen henkilöllä, jotka oli tuomittu seksuaalirikoksista. Tämä havainto on yhdensuuntainen tulosten kanssa, joiden mukaan sähköinen valvonta vähentää valvonnan ehtojen rikkomisia (ks. myös Padgett ym. 2006).

Muut käyttötarkoitukset. Niin kutsuttuja *pre-trial -ohjelmia* tarkasteltiin sellaisenaan vain kahdessa tutkimuksessa, joista molemmissa sähköisellä valvonnalla havaittiin olleen myönteinen vaikutus valvonnan aikaisten rikkomusten tai valvonnan jälkeisen rikosten uusimisen kannalta. Tutkimusasetelma oli kuitenkin kummassakin tapauksessa epämääräinen ja metodologisesti löyhä, minkä seurauksena luotettavia johtopäätöksiä sähköisesti valvotun tutkintavankeuden vaikutuksista on ko. tapauksissa mahdoton tehdä.

Erilaisia sähköisen valvonnan muotoja vertailtiin neljässä tutkimuksessa, joista kahdessa näytön laatu arvioitiin hyväksi⁴⁹. Näistä tutkimuksista Balesin ym. (2010) tulokset on raportoitu jo ehdollisen vankeuden valvonnan kohdalla. Tutkimuksessa todettiin, että GPS-valvonta vähensi ehdonalaisen vankeuden ehtojen rikkomuksia hieman tehokkaammin kuin radiotaajuusvalvonta.

Baumerin ym. (1993) tutkimuksessa vertailtiin kolmea erilaista rangaistuspopulaatiota, joita valvottiin lähes samanlaisin valvontamenetelmin: täysi-ikäisiä rikoksista syytettyjä, jotka olivat tutkintavankeudessa, täysi-ikäisiä vankilaan tuomittuja, jotka päästettiin vapauteen valvotusti, sekä murtovarkaudesta tuomittuja alaikäisiä. Tutkijoiden mukaan nuoret uusivat rikoksensa useammin kuin täysi-ikäiset ja oikeudenkäyntiä odottavat karkasivat valvonnasta muita useammin. Viranomaiset myös näyttivät ilmoittavan ehtojen rikkomuksista harvemmin alaikäisten kuin täysi-ikäisten tapauksessa. Tutkijat päättelivät, että erilaisissa tilanteissa olevat tuomitut tai syytetyt käyttäytyvät samanlaisessa valvonnassa eri tavalla: esimerkiksi ennen oikeudenkäyntiä karkaaminen on rationaalisempaa. Myös Maxfiel-

⁴⁹ Esimerkiksi Bonta ym. (2000b) arvioitiin tasolle kaksi, koska tutkimuksessa ei selostettu ohjelmien sisältöä, tilastollisen mallintamisen kuvaus oli puutteellinen ja seuranta-aikojen osalta oli päädytty ratkaisuihin, jotka heikensivät ryhmien vertailtavuutta.

din ja Baumerin (1992) tutkimuksessa saatiin näyttöä⁵⁰ siitä, että ennen tuomiota valvonnassa olleiden joukossa ehtojen rikkominen ja karkaaminen oli yleisempää kuin niillä, joita valvottiin tuomion jälkeen.

Katsauksessa oli myös tutkimuksia, joiden kategorisointi käyttöyhteyden mukaan ei ollut tarkoituksenmukaista. Näistä Flangon ja Cheesmanin (2009a; 2009b) tutkimuksissa tarkasteltiin veren alkoholipitoisuutta mittaavan SCRAM-laitteen käytön vaikutuksia liikennejuopumuksista tuomitujen rikoksenuusimiseen. He havaitsivat, että laite vähensi uudesta rikoksesta tuomitsemista erityisesti silloin, jos laitetta käytettiin yli 90 päivän ajan.

3.9 Huomioita vaikuttavuuden arvioinnista

Sähköisen valvonnan vaikuttavuutta tarkasteltaessa on otettava huomioon, että tutkimusten lähtökohtien ja taustaolettamusten on oltava erilaiset käyttöyhteydestä riippuen. Esimerkiksi sähköistä valvontaa hyödyntävien pre-trial -ohjelmien kohderyhmä on olosuhteiltaan ja osin taustaominaisuuksiltaankin varsin erilainen kuin esimerkiksi valvottua koevapautta vastaavan järjestelmän kohderyhmä. Käyttöyhteys vaikuttaa siihen, minkälaisille henkilöille kukin järjestelmä on suunnattu: pre-trial -ohjelmien luonteen mukaisesti voidaan ajatella, että sähköiseen valvontaan ennen oikeudenkäyntiä asetetaan usein nimenomaan henkilöitä, joiden valvonta on korkeamman rikokseen syyllistymisriskin vuoksi tarpeen. Voi olla resurssien käytön kannalta epätarkoituksenmukaista määrätä ennen oikeudenkäyntiä toimeenpantavaan sähköiseen valvontaan henkilöä, jonka rikoksen uusimiskäyttö on vähäinen. Toisaalta valvotun koevapauden osalta tilanne voi olla osin päinvastainen: korkeimman riskin vangit eivät välttämättä ole mainitunkaltaisen järjestelmän ensisijaista kohderyhmää (ks. esim. Baumer ym. 1993, 133).

Tutkimustulosten vertailua vaikeuttaa usein sähköisesti valvottujen rangaistusmuotojen tai muiden soveltamismuotojen *sisällöllinen vaihtelu*. Asiallisesti samaan käyttöyhteyteen sijoittuvat järjestelmät saattavat erota toisistaan huomattavasti esimerkiksi sen suhteen, tuleeko valvonnassa olevan olla töissä tai muussa toiminnassa; kuuluuko järjestelmään valvonnan ohella esimerkiksi päihde- tai muuta kuntoutusta; edellytetäänkö päihteettömyyttä ja kuinka mahdollisiin ehtojen rikkomisiin suhtaudutaan. Toisaalta keskeistä on myös se, kuinka intensiivistä valvontaa todella on käytännössä. Merkityksellistä ei ole vain se, kuinka kattavaksi valvonta kuvataan esimerkiksi lainsäädännössä

⁵⁰ Näytön aste arvioitiin tasolle kaksi, mutta tämä johtui ennen kaikkea ryhmien huonosta vertailtavuudesta.

tai tuomion määrävän tuomarin lausunnossa, vaan vaikuttavuuden kannalta olennaista on valvonnan muodot ja tehokkuus käytännössä. Lisähaasteita vertailulle muodostuu luonnollisesti eri valtioissa käytössä olevien oikeusjärjestelmien eroavaisuuksista yleisemmällä tasolla. Esimerkiksi angloamerikkalaisissa oikeusjärjestelmissä tuomarilla voi olla tapauskohtaista harkintavaltaa selvästi laajemmin kuin pohjoismaisella kollegallaan.

Mikäli järjestelmien sisältöjä ei ole kuvailtu riittävän yksityiskohtaisesti, tutkimustulosten vertailu ei ole järin mielekäästä eikä tarkoituksenmukaista. Erot järjestelmien sisällöissä tulee ottaa huomioon tehtäessä johtopäätöksiä vaikuttavuutta koskevista tutkimustuloksista ja harkittaessa niiden yleistettävyyttä. Useassa tarkastellussa tutkimuksessa ei kuitenkaan selvästi tuotu esille sitä, miten rangaistuksen muu valvonta oli järjestetty, mitä ehtoja rangaistuksen täytäntöönpanoon kuului ja minkälaisista rikoksista kyseessä oleva rangaistus voitiin määrätä. Joissakin tilanteissa ei ole erotettu eikä pyrittykään erottamaan sähköisen valvonnan vaikutusta muista kyseiseen ohjelmaan mahdollisesti liittyvistä elementeistä. Esimerkiksi moniin pohjoismaisiin sähköistä valvontaa hyödyntäviin järjestelmiin kuuluvat olennaisena osana erilaiset tukipalvelut ja kuntoutusmuodot, jolloin mahdolliset myönteiset vaikutukset uusintarikollisuuteen voivat olla seurausta valvonnan ja muiden elementtien yhteisvaikutuksesta, ei niinkään yksin valvonnasta. (Ks. esim. Marklund & Holmberg 2009, 60; Lapham ym. 2007, 1623; Renzema 2013, 259.)

Järjestelmien välillä voi olla perustavanlaatuisia eroja myös siinä, millaisena välineenä sähköistä valvontaa käytetään. Tietyissä käyttöyhteyksissä tai seuraamusjärjestelmissä sähköinen valvonta nähdään nimenomaan karkaamista vähentävänä kontrollin keinona, jolloin valvonta itsessään on huomion keskiössä. Toisaalta sähköinen valvonta voidaan nähdä myös osana kattavampaa järjestelyä, jossa toiminnan tarkoitus on tukea valvottavaa ja mahdollisuuksien mukaan edistää tämän valmiuksia elää rikoksettomasti.

Toisaalta kohderyhmä saattaa vaikuttaa myös siihen *käsitykseen*, joka syntyy kunkin seuraamuksen tai järjestelmän *toimivuudesta*. Jos on esimerkiksi kyse nuorille suunnatusta, sähköistä valvontaa sisältävästä rangaistuksesta, joka toimeenpannaan vapaudessa, rikkomusten sattuessa kynys määrätä rikkomuksen tehnyt vankilaan voi olla korkea. Nuoret halutaan usein pitää mahdollisimman pitkään pois vankiloista, jolloin toleranssi rikkomuksia kohtaan saattaa olla suurempi. Tällöin valvonnan aikaista ehtojen rikkomista ja valvontaseuraamuksen täytäntöönpanon keskeyttämisistä kuvaavien tilastojen mukainen kuva todellisuudesta saattaa näyttää aikuisien vastaavaa ja todellista tilannetta valoisammalta. (Baumer ym. 1993.)

Sähköisen valvonnan vaikuttavuuden tutkimiseen liittyy selkeitä haasteita tutkimusasetelman laatimisen ja tutkimuksen luotettavuuden suhteen. Haasteita liittyy ensinnäkin *kelvollisen vertailuryhmän* löytämiseen. Ryhmien välisen vertailtavuuden ongelmat liittyvät osaltaan *motivaatioon*. Esimerkiksi sähköistä valvontaa hyödyntävään koevapausjärjestelmään hakeutuvalla voi olla lähtökohtaisesti enemmän motivaatiota olla syyllistymättä uuteen rikokseen kuin henkilöllä, joka valitsee rangaistuksen tai sen loppuosan suorittamisen vankilassa. Tällöin on hankalaa erottaa valvonnassa olemisen vaikutusta yksilön oman motivaation vaikutuksesta. Käytännössä on tietenkin haastavaa luoda tutkimus- ja vertailuryhmät, joiden kohdalla motivaatio rikoksettomaan elämään olisi samalla tasolla. Tämä puute voidaan tutkimusasetelmissa ylittää oikeastaan vain kahdella tavalla: joko arpomalla henkilöt tutkimus- ja vertailuryhmiin tai poimimalla rekisteritietojen perusteella kaikki ne henkilöt, jotka periaatteessa olisivat voineet hakea ohjelmaan, riippumatta siitä, olivatko he todellisuudessa ohjelmassa vai eivät. *Ryhmien kaltaistamisella* ns. tavallisten taustamuuttujien mukaan (mm. ikä, sukupuoli, mahdollisen rangaistuksen pituus ja rikostausta) voidaan saavuttaa periaatteessa vertailukelpoisia ryhmiä, mutta tällöin myös yksilökohtainen uusimisriski tulisi ottaa huomioon. Tällaista kaltaistamista ei ollut toteutettu kaikissa tarkastelluista alkuperäistutkimuksista.

Tutkimusasetelmissa tulisikin huomioida se, että on tärkeää tarkastella sekä alun perin ohjelmiin valikoituneita henkilöitä että ohjelmat tai seuraamukset loppuun suorittaneita henkilöitä (nk. intention-to-treat ja treated). Jos tarkastellaan vain niitä sähköisessä valvonnassa olleita henkilöitä, jotka suorittivat ohjelman menestyksekkäästi loppuun asti, saatetaan tehdä virhepäätelmiä sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta. On esimerkiksi mahdollista, että ohjelmasta pudonneet henkilöt eivät olleet kovin motivoituneita tarvittavaan muutokseen, jolloin tutkimuksessa verrataankin motivoituneiden henkilöiden ryhmää toiseen ryhmään, josta ei-motivoituneet henkilöt eivät pudonneet pois (vrt. Killias ym. 2010). Tällöin on varsin oletettavaakin, että tutkimusryhmän rikoksen uusiminen on alemmalla tasolla. Monesti valvontaan pääsemiseksi henkilön on tullut osoittaa motivaatiota toimia yhteistyössä viranomaisten kanssa ja siten tuoda esiin ainakin jonkinasteinen halukkuutensa elää rikoksettomasti vapaudessa. Esimerkiksi Marklund ja Holmberg (2009) muodostivat tutkimuksessaan vertailuryhmän rekisterin perusteella henkilöistä, jotka olisivat voineet hakea sähköiseen valvontaan, jos se olisi ollut käytössä ko. ajankohtana. Kuten Marklund ja Holmberg toivat raportissaan esiin, voidaan asettaa kyseenalaiseksi, olisivatko kaikki rekisteriin perustuvan vertailuryhmän jäsenet olleet yhtä motivoituneita muuttamaan elämäntapansa kuin tutkimusryhmään kuulu-

neet, vaikka rekisteriin perustuvan vertailuryhmän jäsenillä ei olisi ollut mahdollisuutta hakea sähköisen valvonnan järjestelmään (emt., 55).

Jos sähköiseen valvontaan liittyy hoitokomponentti, saattaa sähköisen valvonnan vaikuttavuus todellisuudessa selittyä sillä, että sähköinen valvonta lisäsi ohjelman suorittaneiden määrää lisääntyvän valvonnan kautta (vrt. Bonta ym. 2000a; Renzema & Mayo-Wilson 2005, 229). Tällöin tutkittavien ryhmien välinen ero saattaakin tosiasiallisesti selittyä hoito-ohjelmalla, jonka suorittamiseen sähköisellä valvonnalla oli positiivinen vaikutus. Tutkimuskirjallisuudessa varsin yleinen havainto näyttääkin olevan se, että sähköisen valvonnan ohella hoito-ohjelman menestyksellä suorittaminen on keskeinen tekijä uusintarikollisuuden vähentämisessä (Jolin & Stipak 1992).

Tutkimusasetelmat vaihtelivat myös sen mukaan, kuinka pitkiä *seuranta-aikoja* niissä oli noudatettu. Monissa tutkimuksissa seuranta kohdistui vain siihen aikaan, jolloin henkilö oli valvonnassa eikä seuraamuksen tms. täytäntöönpanon jälkeistä aikaa välttämättä tarkasteltu lainkaan (Finn & Muirhead-Steves 2002, 298). Erot seuranta-ajoissa on siten huomioitava tutkimustuloksia verrattaessa. Vaikka tieto siitä, missä määrin sähköinen valvonta mahdollisesti vähentää rikoksiin syyllistymistä valvonnan aikana, on relevantti, olisi tarpeen tarkastella myös valvonnan jälkeistä aikaa laajemmassa mittakaavassa.

Myös kysymys siitä, mikä on tarkoituksenmukainen *rikoksen uusimisen mittari*, on ongelmallinen. Alkuperäistutkimuksissa uusiminen oli määritelty eri tavoin; joissakin uusimisena pidettiin pidätystä uudesta rikoksesta, toisissa uutta tuomiota tai vankilaan joutumista. Bonta ym. (2000a, 319) pitivät soveliaana mittarina uutta tuomiota, koska tuolloin henkilön syyllisyys on osoitettu eikä tilanteeseen liity yhtä paljon tulkinnanvaraisuutta ja epävarmuutta kuin esimerkiksi siinä tapauksessa, että mittarina on uusi pidätys. Viranomaisten ja tutkijoiden tulee tutkimustuloksia arvioidessaan käsittää, että suoritusmittarien tuottamat tulokset ovat yhdistelmä tuomittujen/rikoksentekijöiden käyttäytymistä, organisaation kapasiteettia havaita käyttäytymistä ja päätöksiä siitä, miten epätoivottavaan käyttäytymiseen puututaan (Baumer ym. 1993, 139).

Useissa tutkimuksissa tuli lisäksi esiin, että sähköiseen valvontaan pääsevät monesti *alhaisen uusimisriskin* ryhmään kuuluvat tuomitut (Bonta ym. 2000b, 64). Päästäkseen sähköistä valvontaa sisältävän järjestelmän pariin on monesti täytettävä tiettyjä, verraten tiukoiksi määriteltyjä ehtoja. Usein kohderyhmä rajautuukin sellaiseksi, että siihen kuuluvien riski syyllistyä uusiin rikoksiin voi olla perusjoukkoa tai vertailuryhmää alhaisempi taustaominaisuuksien tai -edellytysten vuoksi. Tällöin ohjelman havaittu vaikutus ei olisikaan siis varsinaisesti sähköistä valvontaa sisältävän järjes-

telmän ansiota vaan seurausta alhaisen uusimisriskin populaation valikoitumisesta tutkimusryhmään. Sama mekanismi toimii tietenkin myös toisin päin: esimerkiksi tässä katsauksessa kielteiset tulokset sähköisen valvonnan vaikutuksista selittyivät usein tutkimus- ja vertailuryhmien erilaisella uusimisriskillä (ks. esim. Jones & Ross 1997).

Valintakriteerit sähköiseen valvontaan pääsemiseksi ovat usein sellaisia, että niiden avulla voidaan ”valita kermat päältä”. On myös huomioitava, että osaan vangin kelpoisuuteen liittyvistä päätöksistä liittyy runsaasti viranomaisten harkintavaltaa, jolloin merkitystä saattaa olla esimerkiksi vankilahenkilökunnan mielipiteillä kunkin vangin käyttäytymisestä. Siten alhaisemmat uusimisluvut, joita tutkimuksissa on voitu havaita suhteessa vertailuryhmään, ovat voineet olla seurausta valintakriteerien soveltamisesta, ei niinkään sähköisestä valvonnasta. (Finn & Muirhead-Steves 2002, 298.) Toisaalta valikoiminen voi olla myös tietoista, kun vankeinhoitohenkilökunta pyrkii mahdollisimman hyvään tulokseen – sähköistä valvontaa sisältävien järjestelyjen onnistuneeseen läpivientiin – ja alhaisen uusimisriskin henkilöiden uskotaan muita todennäköisemmin mahdollistavan tuloksellisen toiminnan. (Baumer ym. 1993, 133; Mäkipää 2010, 118.)

4 JOHTOPÄÄTÖKSET

Sähköisiin valvontamenetelmiin perustuvat seuraamukset ovat viimeisen kahden vuosikymmenen aikana yleistyneet voimakkaasti, erityisesti Yhdysvalloissa sekä Englannissa ja Walesissa (Haverkamp et al. 2004, 37–38). Suomessa sähköinen valvonta on kuitenkin verrattain tuore ilmiö: sähköistä valvontaa on hyödynnetty vuodesta 2006 alkaen valvotun koevapauden valvonnassa ja vuodesta 2011 alkaen kokonaan vapaudessa suoritettavan valvontarangaistuksen valvonnassa.

Sähköisen valvonnan soveltamisella pyritään yleensä edistämään vankilasta vapautuvien henkilöiden sopeutumista takaisin yhteiskuntaan, vähentämään vankilassa rangaistustaan suorittavien lukumäärää sekä vähentämään vankeinhoidon kustannuksia. Tällöin pyritään ennen kaikkea uudistamaan seuraamusjärjestelmää siten, että minimoitaisiin ehdottomaan vankeusrangaistukseen liittyvät kielteiset vaikutukset, kuten vankien sosiaalistuminen rikolliseen yhteisöön, vankien perhesuhteiden heikentyminen sekä mahdollisen työsuhteen katkeaminen. Toisaalta sähköistä valvontaa voidaan myös käyttää olemassa olevien, vapaudessa tai osin vapaudessa suoritettavien seuraamusten lisätehosteena. Tällöin pyrkimys on yleensä lisätä väestön turvallisuutta, koska vapaudessa seuraamustaan suorittavan toimia voidaan seurata tehokkaammin.

Sähköisen valvonnan käyttötavat vaihtelevat merkittävästi eri oikeusjärjestelmissä ja eri käyttötarkoituksen mukaan. Joissakin tapauksissa sähköistä valvontaa sovelletaan vain alhaisen riskin rikoksenteijöihin, kun taas joissakin tapauksissa valvonta on kohdistettu nimenomaisesti korkean riskin henkilöihin. Sähköistä valvontaa voidaan soveltaa joko rangaistuksen jälkeen ehdonalaisen vapauden tai valvotun koevapauden valvontaan, tai sähköinen valvonta voi muodostaa seuraamuksen keskeisen osan, kuten kokonaan vapaudessa suoritettavan kotiarestin kaltaisen valvontarangaistuksen tapauksessa. Toisaalta sähköinen valvonta voi olla kohdistettu johonkin erityisryhmään, kuten seksuaalirikoksiin, väkivaltarikoksiin tai liikennejuopumuksiin syyllistyneisiin. Lisäksi ohjelmiin voi sisältyä vaihtelevasti päihdehoitoa, työssäkäynti- tai opiskeluvollisuuksia tai muita vastaavia ehtoja. Kokonaisuutena onkin todettava, että sähköisen valvonnan käsitteleminen yhtenä kokonaisuutena ei ole mielekäästä, vaan sähköisestä valvonnasta keskusteltaessa on aina huomioitava muun muassa se, minkälaiseen joukkoon valvontaa sovelletaan, missä käyttötarkoituksessa ja minkälaisia tukitoimia valvontaan mahdollisesti liittyy.

Aikaisemmassa kansainvälisessä tutkimuskirjallisuudessa on yleisesti todettu, että sähköisen valvonnan vaikutuksista ei toistaiseksi ole ollut riittä-

västi näyttöä tai tilastollisesti merkitseviä vaikutuksia ei ole voitu havaita (Sherman ym. 1998; MacKenzie 1997; Renzema & Mayo-Wilson 2005; Aos ym. 2006). Tutkittavan ilmiön haasteellisuuden lisäksi tutkimuksissa on pääsääntöisesti ollut myös metodologisia puutteellisuuksia, joko aineiston, menetelmien tai tutkimusasetelman osalta. Toisaalta on havaittu, että tutkimusten tulokset näyttäisivät vaihtelevan käyttöyhteydestä, rangaistusjärjestelmän luonteesta sekä tarkastelun kohteena olevasta joukosta riippuen. Muun muassa Renzema ja Mayo-Wilson ovatkin todenneet, että sähköisen valvonnan voimakas yleistymisen ei ole perustunut vankkaan tutkimusnäyttöön, vaan pikemmin poliittiseen tahtoon etsiä vankilarangaistukselle vaihtoehtoisia seuraamuksia (Renzema & Mayo-Wilson 2005, 233). Myös Aos ym. (2006, 11) ovat todenneet, että tutkimusten tulokset eivät toistaiseksi ole antaneet tukea oletukselle, että sähköisellä valvonnalla saavutettaisiin rikollisuutta vähentävää vaikutusta muihin rangaistusmuotoihin nähden. Aos ym. kuitenkin toteavat, että sähköisen valvonnan soveltamisella ei välttämättä edes pyritä uusintarikollisuuden vähentämiseen vaan ennemminkin kustannustehokkuuteen: tämä on mahdollista, jos vapaudessa seuraamustaan suorittavat vangit eivät syyllisty uusiin rikoksiin ainakaan useammin kuin vankilassa rangaistustaan suorittavat henkilöt.

Edellä käsiteltyjen tutkimuskatsausten ja meta-analyysien julkaisun jälkeen on ilmestynyt useita korkeatasoisia tutkimuksia, jotka ovat laajentaneet tietoa sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta. Osaltaan tämä kehitys lienee seurausta siitä, että sähköisen valvonnan yleistymisen myös anglo-amerikkalaisen oikeusjärjestelmän ulkopuolella on luonut laajamittaisen tarpeen arvioida näiden ohjelmien toteutumista ja onnistumista. Voitaneen katsoa, että sähköisen valvonnan vaikutusten arvioinnille on ollut niin kriminaali- ja sosiaalipoliittinen kuin fiskaalinenkin tilaus useissa eri oikeusjärjestelmissä. Tällä hetkellä tutkimustietoa onkin saatavissa jo useista erilaisista oikeusjärjestelmistä, kulttuuripiireistä ja täytäntöönpanon muodoista.

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tehtiin systemaattinen haku sähköisiin tietokantoihin, joiden perusteella arvioitiin uusimman tutkimustiedon valossa sähköisen valvonnan vaikuttavuutta. Tarkastelun kohteena oli yhteensä 29 alkuperäistutkimusta, jotka oli julkaistu välillä 1990–2011. Näistä tutkimuksista 19 arvioitiin niin kutsutulla Maryland-asteikolla (Sherman ym. 1997; Sherman ym. 1998) vähintään tasolle 3, jota voidaan kokeellisissa asetelmissa pitää suhteellisen luotettavan näytön mittarina. Korkeampi näytön aste (4 tai 5) tulkittiin luotettavammaksi näytöksi. Tason kolme näytöltä edellytettiin, että tutkimuksessa oli vähintään kaksi ryhmää, joista toiseen oli kohdistettu ohjelma ja toiseen ei. Ryhmien ei tarvinnut olla täy-

sin vertailukelpoisia taustamuuttujien osalta, mutta ainakin osittaista kaltaistamista edellytettiin. Tason neljä näyttö edellytti, että analyysissä (esimerkiksi regressiomallissa) taustamuuttujat oli vakioitu tai vertailuryhmät oli muodostettu vastinpari-periaatteella. Tason viisi tutkimuksessa edellytettiin lisäksi, että tutkimus- ja vertailuryhmiin valikoituminen oli satunnaista.

Tässä katsauksessa tarkasteltujen alkuperäistutkimusten perusteella sähköisen valvonnan vaikuttavuudesta on saatu uutta tietoa, mutta yksiselitteistä kuvaa sähköisen valvonnan vaikutuksista ei edelleenkään voida muodostaa. Yhtenä lupaavana sovellusalueena nousi esille valvotun koevapauden sähköinen valvonta. *Tutkimustiedon perusteella voidaan todeta, että sähköisesti valvotun koevapauden kautta vapautuminen saattaa vähentää rikoksen uusimista alhaisen uusimisriskin ryhmissä. Verraten varmana voidaan pitää sitä, että sähköisesti valvotun koevapauden kautta vapautuminen ei ainakaan lisää rikosten uusimista, erityisesti jos ohjelmaan sisältyy työvelvoitteen ja päihteettömyyden kaltaisia ehtoja.* (Ks. Marklund & Holmberg 2009; Marie ym. 2011; Dodgson ym. 2011.)

Valvotun koevapauden osalta on huomattava, että ko. tutkimuksista Ruotsissa toteutettu tutkimus (Marklund & Holmberg 2009) vastaa olosuhteiltaan eniten suomalaista järjestelmää. Ruotsissa valvottua koevapautta on sovellettu vuodesta 2001 alkaen henkilöihin, joiden vankeustuomio on ollut vähintään kaksi vuotta ja vuonna 2005 järjestelmän soveltamisalaa laajennettiin vähintään kuuden kuukauden vankeusrangaistuksiin. Ruotsalaista järjestelmää on arvioitu useissakin Brå:n (Brottsförebyggande rådet) raporteissa (1999; 2003; 2004; 2005; 2007a; 2007b; 2010). Näistä vuoden 2007 raportti (Brå 2007b) vastaa rikoksen uusimisen osalta sisällöltään ja tuloksiltaan Marklundin ja Holmbergin (2009) artikkelia. Tulokset on Ruotsissa nähty myönteisinä: haastatteluissa sähköiseen valvontaan asetetut vangit ovat pääosin olleet ohjelmaan tyytyväisiä, muun muassa siksi, että he ovat voineet viettää aikaa perheensä ja ystäviensä kanssa sekä työskennellä samalla kun suorittavat seuraamustaan (Brå 2003, 41). Myös rikosten uusimisen on katsottu uudistuksen myötä vähentyneen valvottuun koevapauteen päässeillä (Brå 2007b). Sama havainto on tehty myöhemmin myös alle kahden vuoden, mutta yli kuuden kuukauden seuraamusta suorittavien vankien osalta (Brå 2010).

Ruotsissa on myös selvitetty sähköiseen valvontaan asetettujen rikosentekijöiden uhrien suhtautumista siihen, että tekijä on päässyt sähköisesti valvottuun koevapauteen suorittamaan rangaistuksensa loppuosaa. Raportin (Brå 2007a, 32–33) mukaan puolet niistä rikoksen uhreista, jotka tavoitettiin vastaamista varten, suhtautuivat myönteisesti siihen, että tekijä pääsi sähköisesti valvottuun koevapauteen. Useimmat eivät kokeneet oloaan tur-

vattomaksi sen vuoksi, että tekijä ei ollut vankilassa. Kielteisesti sähköisesti valvottuun koevapauteen näyttivät kuitenkin suhtautuvan ne, jotka olivat joutuneet hyvin väkivaltaisen rikoksen uhriksi: joidenkin mielestä tekijän olisi kuulunut alkujaankin saada pidempi tuomio ja suorittaa tuomionsa kokonaisuudessaan ehdottomassa vankeudessa. Kokonaisuutena arvioiden Ruotsin kokemukset on tulkittu myönteisiksi myös Suomessa: Ruotsin kokemuksia sähköisestä valvonnasta on käytetty perusteluna kotimaisessa lainvalmistelussa (ks. HE 17/2010 vp, 17)⁵¹.

Toinen mielenkiintoinen sähköisen valvonnan sovellusalue liittyy teknisen valvonnan hyödyntämiseen osana itsenäistä rangaistusmuotoa, kuten kotiarestia, sekä ehdollisen vankeuden valvonnassa. Joissakin maissa ehdollisen vankeuden valvonta vastaakin tosiasialliselta toteuttamistavaltaan juuri valvottua kotiarestia. Näiden osalta tutkimusta itsessään oli saatavilla suhteellisen runsaasti, mutta tutkimusten vertailtavuus oli ongelmallista. Joissakin tutkimuksissa tarkasteltiin ehtojen rikkomista rangaistuksen aikana, muutamassa taas uusintarikollisuutta rangaistuksen jälkeen. Edelleen joissakin verrattiin valvottua kotiarestia esimerkiksi yhdyskuntapalveluun tai työleiriin. Toisissa puolestaan verrattiin sähköisesti valvottua ehdollista vankeutta ns. tavalliseen ehdolliseen vankeuteen, jota ei valvottu sähköisesti.

Ensimmäisenä havaintona voidaan todeta, *että sähköinen valvonta yhdistettynä kognitiivis-terapeuttiseen hoito-ohjelmaan saattoi vähentää rikosten uusimista ehdottomaan vankeuteen sekä tavalliseen ehdolliseen vankeuteen verrattuna* erityisesti suhteellisesti korkean uusimisriskin ryhmässä (Bonta ym. 2000a), joskin havaittu vaikutus saattoi johtua myös siitä, että sähköisessä valvonnassa hoito-ohjelman loppuun suorittaminen oli yleisempää (ks. Renzema & Mayo-Wilson 2005, 229). Liikennejuopumuksista tuomittujen osalta sähköisesti valvottu kotiaresti ei vähentänyt uusintarikollisuutta ehdottomaan vankeusrangaistukseen verrattuna, mutta päihdeohjelman loppuun suorittaminen näytti olleen yhteydessä alhaisempaan uusintarikollisuuteen (Courtright, Berg & Mutchnik 1997; 2000). On mahdollista, että nimenomaisesti hoitokomponentin yhdistäminen seuraamukseen ehkäisee rikoksen uusimista, mutta tämä tekijä ei välttämättä ole yhteydessä valvonnan muotoon sinänsä (ks. Jolin & Stipak 1992).

Toiseksi voidaan esittää, että *ehdollisen vankeuden sähköinen valvonta vähensi ehtojen rikkomista verrattuna muuten kuin sähköisesti valvottuun ehdolliseen vankeuteen* (Padgett ym. 2006; Bales ym. 2010; Gould ja Ar-

⁵¹ Myös valvottuun koevapauden valmistelussa viitattiin Ruotsissa käyttöön otettuun sähköisesti valvottuun koevapauteen siten, että ”Saatujen kokemusten perusteella elektronisen valvonnan alaa ehdotetaan [Ruotsissa] edelleen laajennettavaksi” (HE 262/2004 vp, 14).

chambeault 1995; Glaser & Watts 1992; ks. myös Lapham ym. 2007). Sähköisen valvonnan ehtojen rikkomista koskeva vaikutus voikin ilmetä ainakin kahdella tavalla: toisaalta se saattaa lisätä ehtojen rikkomisten havaitsemista sellaisten henkilöiden osalta, jotka rikkovat ehtoja hyvin helposti, mutta toisaalta se kuitenkin saattaa lisätä ehtojen noudattamista, jos henkilö on herkempi valvonnan lisäämiselle. Näiden tulosten soveltaminen ei sellaisenaan kuitenkaan nykytilanteessa koske Suomea, sillä meillä ehdollista vankeutta ei toistaiseksi valvota muuten kuin säännöllisin tapaamisin (laki ehdollisen vankeuden valvonnasta, 634/2010, 5 §). Sähköistä valvontaa voidaan kuitenkin joissakin olosuhteissa hyödyntää muun valvonnan tehosteena: Suomessa tällaista järjestelmää on kokeiluluonteisesti sovellettu muutamissa avovankiloissa (Suomenlinnan vankila, Kuopion vankilan avovankilaosasto ja Vanajan vankilan Ojoisten osasto) ja Ruotsissa Kolmårdenin avovankilassa vuodesta 2005 alkaen⁵².

Sähköinen valvonta vähensi ehtojen rikkomista myös ehdonalaisen valvontaan sovellettuna, kun ehtojen rikkomista verrattiin muuten kuin sähköisesti toteutettavaan valvontaan (Turner ym. 2007). Sähköisellä valvonnalla ei kuitenkaan havaittu vaikutusta seuraamuksen jälkeiseen rikoksen uusimiseen, kun sähköisesti valvottua ehdonalaista vapautta verrattiin muuten kuin sähköisesti valvottuun ehdonalaiseen vapauteen (Finn & Muirhead-Steves 2002). *Sähköisen valvonnan lisääminen ehdonalaisen vapautuksen muuhun valvontaan ei siis todennäköisesti vähennä myöhempää rikoksen uusimista, mutta saattaa vähentää ehdonalaisen ehtojen rikkomista.* Tulos mukailee ehdollisen vankeuden osalta saatua tulosta (ks. yllä).

Muuhun yhdyskuntaseuraamukseen verrattuna sähköisesti valvotulla kotiarestilla saattaa olla rikosten uusimista vähentävä vaikutus⁵³. Sveitsissä toteutetussa tutkimuksessa (Killias ym. 2010) havaittiin, että sähköisesti valvotussa kotiarestissa rangaistustaan suorittaneet uusivat rikoksensa hieman harvemmin kuin yhdyskuntapalveluun osallistuneet, joskin ero oli marginaalinen⁵⁴. Killias ym. (2010) pitivät tuloksia lupaavina, koska myönteisiä tuloksia saavutettiin erityisesti tuomittujen sosiaalisen sekä materiaalsen elämän kannalta: lähtötasoon nähden sähköisesti valvotussa arestissa rangaistuksen suorittaneet olivat seuraamuksen suoritettuaan useammin naimisissa ja heidän keskuudessaan pienituloisuus oli harvinaisempaa. Tulos tukee säh-

⁵² Ruotsin osalta: <http://www.kriminalvarden.se/Klient/Fangelse/Fotboja/Fotboja/>

⁵³ Artikkelissa Jones ja Ross 1997 tosin tuloksena oli, että työleirirangaistuksen kärsineet uusivat rikoksen harvemmin kuin sähköisesti valvotussa kotiarestissa rangaistuksensa suorittaneet. Artikkelin metodologiassa oli kuitenkin puutteellisuksia, joten tuloksia ei tässä yhteydessä käsitellä (ks. artikkelin yksityiskohtaisempi käsittely luvussa 3.2).

⁵⁴ Tulos oli kuitenkin tilastollisesti merkitsevä vain 90 prosentin luottamustasolla, eikä tilastollisesti merkitsevää eroa muodostunut jos tarkasteluun otettiin mukaan myös ne, jotka putosivat sähköisesti valvotusta ohjelmasta pois sääntörikkeen takia.

köisesti valvotun kotiarestin tavoitteita, joihin kuuluu muun muassa muihin vankeusrangaistuksiin liittyvien kielteisten piirteiden, kuten perhe- ja työsuhteiden katkeamisen, minimointi. On kuitenkin huomattava, että vertailukohteena oli yhdyskuntapalvelu, jota voidaan pitää sähköisesti valvottua kotiarestia lievempänä seuraamuksena. Killias ym. (2010, 1166) kuitenkin toteavat, että on mahdollista, että kotiarestin vuoksi henkilöt liikkuvat ulkona vähemmän ja viettivät enemmän aikaa perheen kanssa, joka on saattanut edistää rikoksetonta elämää.

Tämän katsauksen yhteenvedona voidaan siten esittää seuraavat johtopäätökset:

1) *Sähköisesti valvottu koevapaus, verrattuna rangaistuksen ko. osan suorittamiseen vankilassa, saattaa vähentää rikoksen uusimista suhteellisesti alhaisemman uusimisriskin rikosentekijöiden osalta. On mahdollista, että tämä vaikutus toimii erityisesti yhdistettynä päihitteettömyysehtoihin ja toimintavelvoitteeseen.*

2) *Sähköisesti valvottu ehdollinen vankeus, ja varauksin myös sähköisesti valvottu ehdonalainen vapaus, vähentävät seuraamuksen ehtojen rikkomisia suhteessa seuraamukseen, jota valvotaan muuten kuin sähköisin menetelmin. Tämä ei kuitenkaan välttämättä koske kaikkia erityisryhmiä. Joissakin tapauksissa rekisteröityjen ehtojen rikkominen saattaa lisääntyä, koska rikkomukset havaitaan sähköisen valvonnan takia helpommin.*

3) *Seuraamukseen sisällytetty hoito-ohjelma saattaa olla keskeinen tekijä uusintarikollisuuden vähentämisessä. Sähköisellä valvonnalla voidaan mahdollisesti lisätä hoito-ohjelman osallistumisastetta, erityisesti jos hoito-ohjelmaan osallistuminen on ehto seuraamuksen suorittamiseksi osin vapaudessa.*

4) *Sähköisesti valvottu kotiaresti saattaa vähentää rikoksen uusimista verrattuna muuhun yhdyskuntaseuraamukseen, erityisesti lievistä rikoksista, muun muassa liikennesuhteista tuomittujen osalta. Sähköisesti valvottu aresti, verrattuna muuhun kuin kotoa käsin suoritettavaan seuraamukseen, saattaa ylläpitää henkilön perhesuhteita sekä taloudellista tilaa vertailurangaistuksia paremmin, joka puolestaan saattaa ehkäistä rikoksen uusimista.*

Sähköisen valvonnan edut voidaan kokonaisuutena nähdä ainakin kahdella tavalla. Ensinnäkin, sikäli kun sähköisen valvonnan vaikutus rikoksen uusimiseen on neutraali tai lievästi myönteinen, sillä voidaan saavuttaa merkittäviä kustannussäästöjä. Toiseksi sähköisellä valvonnalla voidaan välttää ehdottoman vankeuden tarpeeton käyttö, joka usein johtaa vangin tosiasiallisen elämäntilanteen heikentymiseen seuraamuksen suorittamisen jälkeen (ks. Western 2002; Tranæs & Geerdsen 2008).

Sähköisen valvonnan lisääntyvään käyttöön liittyy kuitenkin niin kutsuttuna ”net-widening” -ilmiönä tunnettu riski. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa seuraamusjärjestelmän reformoimisen myötä vankiluvun vähentämiseksi tarkoitettu uudistus tosiasiaassa laajentaa käytettävien seuraamusten alaa. ”Net-widening” -ilmiöstä on kyse, jos sähköistä valvontaa aletaan käyttää olemassa olevien seuraamusten valvonnan tehostamiseen, vaikka alkuperäisenä tarkoituksena oli saavuttaa kustannussäästöjä valvontaa väljentämällä tai vähentää vankeusrangaistuksen käyttöä. Suomessa kyse voisi olla esimerkiksi tilanteesta, jossa nykyisin ilman merkittävää valvontaa toteutettavaa seuraamusta alettaisiin valvoa sähköisin valvontamenetelmin.

Kokonaisuutena arvioiden sähköisen valvonnan vaikutuksista ei edelleenkään ole saatavissa kiistatonta näyttöä, vaikka olemassa olevan tutkimuksen määrä on lisääntynyt merkittävästi. Verraten varmana voidaan pitää ainakin kahta seikkaa: valvotun koevapauden kautta vapautuminen ei ainakaan lisää uusintarikollisuutta ja sähköisen valvonnan soveltaminen ehdonalaisen vapauden ja ehdollisen vankeuden toimeenpanossa vähentää seuraamusten aikaisten rikkeiden, myös rikosten, määrää. Suomen oikeusjärjestelmää lähinnä olevan Ruotsin kokemukset ovat osoittaneet, että valvotun koevapauden soveltaminen, yhdistettynä työ- tai opiskeluelvoitteen sekä päihitteettömyysvaatimukseen, saattaa tosiasiallisesti jopa vähentää rikoksen uusimista. Lisäksi on todettava, että valtaosassa tutkimuksia sähköisellä valvonnalla ei ollut ainakaan kielteisiä vaikutuksia.

Sähköisellä valvonnalla voi potentiaalisesti olla myönteinen vaikutus tuomitun seuraamuksen jälkeiseen elämään ehdottomaan vankeusrangaistukseen verrattuna. Sähköinen valvonta mahdollistaa rikoksesta tuomitun henkilön työssäkäynnin tai opiskelun sekä perhesuhteiden ylläpitämisen, kuitenkin niin että seuraamukseen sisältyy niin sähköistä kuin henkilökohtaistakin valvontaa sekä toiminta- ja olinpaikkavelvoitteiden kaltaisia ehtoja. Tutkimustiedon perusteella voidaan olettaa, että sähköisesti valvottujen, kotona suoritettavien seuraamusten kielteiset vaikutukset eivät ole yhtä merkittävät kuin ehdottomassa vankeudessa. Joissakin olosuhteissa ohjelmilla voidaan vähentää myös rikoksen uusimista. Yhteenvetona voidaankin todeta, että sähköinen valvonta on menetelmä, jonka soveltamisella voidaan todennäköisesti saavuttaa kustannussäästöjä ja kriminaalipoliittisia, erityisesti ehdotonta vankeusrangaistusta suorittavien vankien lukumäärän vähentämiseen liittyviä tavoitteita.

LÄHTEET

Alkuperäistutkimukset

- Agopian, Michael W. (1990) The Impact of Intensive Supervision Probation On Gang – Drug Offenders. *Criminal Justice Policy Review* 9/90, vol. 4(3), 214–222.
- Bales, William, Mann, Karen, Blomberg, Thomas, Gaes, Gerry, Barrick, Kelle, Dhungana, Karla & McManus, Brian (2010) A Quantitative and Qualitative Assessment of Electronic Monitoring. Report Submitted to the Office of Justice Program, National Institute of Justice, U.S. Department of Justice. January 2010. <www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/230530.pdf> (haettu 6.6.2011).
- Baumer, Terry I., Maxfield, Michael G. & Mendelsohn, Robert I. (1993) A Comparative Analysis of Three Electronically Monitored Home Detention Programs. *Justice Quarterly*, vol. 10(1), 121–142.
- Bonta, James, Wallace-Capretta, Suzanne & Rooney, Jennifer (2000a) A Quasi-Experimental Evaluation of an Intensive Rehabilitation Supervision Program. *Criminal Justice and Behavior*, vol. 27, 312–329.
- Bonta, James, Wallace-Capretta, Suzanne & Rooney, Jennifer (2000b) Can Electronic Monitoring Make a Difference? An Evaluation of Three Canadian Programs. *Crime & Delinquency*, vol. 46(1), 61–75.
- Cassidy, Davnet, Harper, Gemma & Brown, Sarah (2005) Understanding electronic monitoring of juveniles on bail or remand to local authority accommodation. Home Office Online Report 21/05. <library.npia.police.uk/docs/hordsolr/rdsolr2105.pdf> (haettu 6.6.2011).
- Courtright, Kevin E., Berg, Bruce L. & Mutchnick, Robert J. (2000) Rehabilitation in the New Machine? Exploring Drug and Alcohol Use and Variables Related to Success among DUI Offenders Under Electronic Monitoring – Some Preliminary Outcome Results. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, vol. 44(3), 293–311.
- Courtright, Kevin E., Berg, Bruce L. & Mutchnick, Robert J. (1997) Effects of House Arrest with Electronic Monitoring on DUI Offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, vol. 24(3/4), 35–51.
- Di Tella, Rafael & Schargrodsky, Ernesto (2009) Criminal Recidivism After Prison And Electronic Monitoring. NBER Working Paper Series, Working Paper No. 15602. Cambridge: National Bureau of Economic Research <www.nber.org/papers/w15602> (haettu 3.6.2010).
- Dodgson, Kath, Goodwin, Philippa, Howard, Philip, Llewellyn-Thomas, Siân, Mortimer, Ed, Russell, Neil & Weiner, Mark (2001) Electronic monitoring of released prisoners: an evaluation of the Home Detention Curfew scheme. Home Office Research Study 222. London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate. <<http://library.npia.police.uk/docs/hors/hors222.pdf>> (haettu 18.6.2010).
- Finn, Mary A. & Muirhead-Steves, Suzanne (2002) The Effectiveness of Electronic Monitoring with Violent Male Parolees. *Justice Quarterly*, vol. 19(2), 293–312.

- Flango, Victor E. & Cheesman, Fred L. (2009a) Effectiveness of the SCRAM Alcohol Monitoring Device: A Preliminary Test. *Drug Court Review*, vol. 6(2), 109–134.
- Flango, Victor E. & Cheesman, Fred L. (2009b) When Should Judges Use Alcohol Monitoring as a Sentencing Option in DWI Cases? *Court Review*, vol. 44, 102–106.
- Gainey, Randy R., Payne, Brian K. & O'Toole, Mike (2000) The Relationships Between Time in Jail, Time on Electronic Monitoring, and Recidivism: An Event History Analysis of A Jail-Based Program. *Justice Quarterly*, vol. 17(4), 733–752.
- Glaser, Daniel & Watts, Ronald (1992) Electronic monitoring of drug offenders on probation. *Judicature*, vol. 76 (3), 112–117.
- Gould, Larry A. & Archambeault, William G. (1995) Evaluation of A Computer-assisted Monitoring (CAMO) Project: Some Measurement Issues. *American Journal of Criminal Justice*, vol. 19(2), 255–273.
- Hucklesby, Anthea (2008). Vehicles of desistance: The impact of electronically monitored curfew orders. *Criminology and Criminal Justice*, vol. 8(1), 51–71.
- Jolin, Annette & Stipak, Brian (1992) Drug Treatment and Electronically Monitored Home Confinement: An Evaluation of a Community-Based Sentencing Option. *Crime & Delinquency*, vol. 38(2), 158–170.
- Jones, Mark & Ross, Darrell L. (1997) Electronic House Arrest and Boot Camp in North Carolina: Comparing Recidivism. *Criminal Justice Policy Review*, vol. 8(4), 383–403.
- Lapham, Sandra C., C'de Baca, Janet, Lapidus, Jodi & McMillan Garnett P. (2007) Randomized sanctions to reduce re-offense among repeat impaired-driving offenders. *Addiction*, 102, 1618–1625.
- Lilly, Robert J., Ball, Richard A., Curry, G. David & McMullen, John (1993) Electronic Monitoring of the Drunk Driver: A Seven-Year Study of the Home Confinement Alternative. *Crime & Delinquency*, vol. 39(4), 462–484.
- Killias, Martin, Gilliéron, Gwladys, Kissling, Izumi & Villettaz, Patrice (2010) Community service versus electronic monitoring—What Works Better? Results of a Randomized Trial. *British Journal of Criminology*, vol. 50, 1155–1170.
- Marie, Olivier, Moreton, Karen & Goncalves, Miguel (2011) The effect of early release prisoners on Home Detention Curfew (HDC) on recidivism. Research Summary 1/11. Ministry of justice.
<<http://www.justice.gov.uk/downloads/publications/research-and-analysis/moj-research/effect-early-release-hdc-recidivism.pdf>>
(haettu 26.9.2011)
- Marklund, Fredrik & Holmberg, Stina (2009) Effects of early release from prison using electronic tagging in Sweden. *Journal of Experimental Criminology*, vol. 5, 41–61.
- Maxfield, Michael G. & Baumer, Terry L. (1992) Pretrial Home Detention with Electronic Monitoring. A Nonexperimental Salvage Evaluation. *Evaluation Review*, vol. 16(3), 315–332.
- Moore, Robin (2005) The Use of Electronic and Human Surveillance in a Multi-Modal Programme. *Youth Justice*, vol. 5(1), 17–32.

- Padgett, Kathy G., Bales, William D. & Blomberg, Thomas G. (2006) Under Surveillance: An Empirical Test of The Effectiveness And Consequences of Electronic Monitoring. *Criminology & Public Policy*, vol. 5(1), 61–91.
- Sanger, Janine (2006) Electronic Curfew Orders and Juvenile Offenders. *The Police Journal*, vol. 79, 29–41.
- Sugg, Darren, Moore, Louise & Howard, Philip (2001) Electronic monitoring and offending behaviour – reconviction results for the second year of trials of curfew orders. Findings 141. London: Home Office.
- Turner, Susan, Jannetta, Jesse, Hess, James, Myers, Randy, Shah, Rita, Werth, Robert & Whitby, Alyssa (2007) Implementation And Early Outcomes For The San Diego High Risk Sex Offender (HRSO) GPS Pilot Program. Working Paper. November 2007. Irvine, CA: University of California, Center for Evidence-Based Corrections.
<http://ucicorrections.seweb.uci.edu/files/HRSO_GPS_Pilot_Program.pdf> (haettu 29.6.2010).
- Van Ness, Shela R. (1992) Intensive Probation Versus Prison Outcomes in Indiana: Who Could Benefit? *Journal of Contemporary Criminal Justice*, vol. 8(4), 351–364.

Kirjallisuus

- Aos, Steve, Miller, Marna & Drake, Elisabeth (2006) Evidence-Based Public Policy Options to Reduce Future Prison Construction, Criminal Justice Costs, and Crime Rates. Olympia, WA: Washington State Institute for Public Policy. <<http://www.wsipp.wa.gov/rptfiles/06-10-1201.pdf>> (haettu 26.9.2011)
- Brå (1999) Intensivövervakning med elektronisk kontroll. Utvärdering av 1997 och 1998 års riksomfattande. Brå Rapport 1999:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2003) Fängelse i frihet. En utvärdering av intensivövervakning med elektronisk kontroll. Brå Rapport 2003:4. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2004) Ett steg på väg mot frihet. En beskrivning av intagnas sociala situation efter intensivövervakning med elektronisk kontroll – IÖV-utsluss. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Bra (2005) Effekter av utslussning med elektronisk fotboja. Slutrapport om kriminalvårdens försöksverksamhet åren 2001–2004. Brå rapport 2005:6.
- Brå (2007a) Utökad användning av elektronisk fotboja inom kriminalvården. Delrapport 2. Brå Rapport 2007:1. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2007b) Utökad användning av elektronisk fotboja inom kriminalvården. Slutrapport. Brå Rapport 2007:19. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.
- Brå (2008) Effectiveness of Programmes to Reduce School Bullying. A Systematic Review. 2008. Report prepared for Brå by Maria M. Ttofi, David P. Farrington and Anna C. Baldry. Bråttförebyggande rådet, Swedish National Council for Crime Prevention.
- Brå (2010) Utökad frigång och återfall. Slutrapport om 2007 års reform av utslussning i Kriminalvården. Brå Rapport 2010:8. Stockholm: Brottsförebyggande rådet.

- Burrell, William D. & Gable, Robert S. (2008) From B. F. Skinner to Spiderman to Martha Stewart: The Past, Present and Future of Electronic Monitoring of Offenders. *Journal of Offender Rehabilitation*, vol. 46(3/4), 101–118.
- Calhoun, Karen, Flinchun, Tamara, Hevener, Ginnym Etheridge, Vicky, Gallagher, Astleigh, Lagos, David & Katzenelson, Susan (2010) Correctional Program Evaluation: Offenders Placed on Probation or Released from Prison in Fiscal Year 2005/06. North Carolina Sentencing and Policy Advisory Commission.
<http://www.nccourts.org/Courts/CRS/Councils/spac/Documents/recidivism_2010.pdf> (haettu 18.6.2010).
- Clear, Todd & Cole, George F. (2003) *American Corrections*. 6th ed. Belmont, CA: Thomson-Wadsworth.
- Egger, Matthias, Smith, George Davey & O'Rourke, Keith (2001) Rationale, potentials and promise of systematic reviews. Teoksessa: Egger, Matthias, Smith, George Davey & O'Rourke, Keith (toim.). *Systematic reviews in health care: Meta-analysis in context*, 23–42. London: MJB Books.
- Farmer, Charles M., Kirley, Bevan B. & McCartt, Anne T. (2010) Effects of in-vehicle monitoring on the driving behavior of teenagers. *Journal of Safety Research*, vol. 41(1), 39–45.
- Gibbs, Anita & King, Denise (2003) Home Detention with Electronic Monitoring: The New Zealand Experience. *International Journal of Policy & Practice*, vol. 3(2), 199–211.
- Kivivuori, Janne (2009) Yhteenvetoa. Teoksessa Kivivuori, Janne (toim.) *Nuorten syrjäytyminen ja rikollisuus. Suomessa tehdyn tutkimuksen ja sen katvealueiden kartoitusta*, 61–64. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 94. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Lappi-Seppälä, Tapio (1999) Ehdollisen rangaistuksen käyttökerrat ja -kasautumat. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonantoja 42. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Lappi-Seppälä, Tapio (2000) *Rikosten seuraamukset*. Helsinki: Werner Söderström Lakitieto.
- La Vigne, Nancy, Halberstadt, Robin & Parthasarathy, Barbara (2009) *Evaluating the Use of Radio Frequency Identification Device (RFID) Technology to Prevent and Investigate Sexual Assaults in a Correctional Setting*. Washington, DC: Urban Institute Justice Policy Center.
<<https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/229196.pdf>> (haettu 18.6.2010).
- Littell, Julia H., Corcoran, Jacqueline & Pillai, Vijayan (2008) *Systematic reviews and meta-analysis*. Oxford: Oxford University Press.
- Lowenkamp, Christopher T., Flores, Anthony W., Holsinger, Alexander M., Makarios, Matthew D. & Latessa, Edward J. (2010) Intensive supervision programs: Does program philosophy and the principles of effective intervention matter? *Journal of Criminal Justice*, vol. 38(4), 368–375.
- Mäkipää, Leena (2010) Valvotun koevapauden toimeenpano ja sovellettavuus. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimuksia 249. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Mair, George (2005) Electronic monitoring in England and Wales: Evidence-based or not? *Criminal Justice*, vol. 5(3), 257–277.

- Marttunen, Matti & Takala, Jukka-Pekka (2002) Nuorisorangaistus 1997–2001. Uuden rangaistuslajin arviointi. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 192. Helsinki: Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos.
- Muilu, Merja (1999) Yhdyskuntapalveluun tuomittujen uusintarikollisuus. Oikeusministeriön vankeinhoito-osaston julkaisuja 2/1999. Helsinki: Oikeusministeriö.
- Payne, Brian K., DeMichele, Matthew & Okafo, Nonso (2009) Attitudes about electronic monitoring: Minority and majority racial group differences. *Journal of Criminal Justice*, vol. 37(2), 155–162.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2005) *Systematic reviews in the social sciences: A practical guide*. Malden: Blackwell.
- Renzema, Marc (2003) *Electronic Monitoring's Impact on Reoffending*. Revised March 24, 2003. <<http://faculty.kutztown.edu/renzema/EM/april052003protocol.pdf>> (haettu 23.4.2010).
- Renzema, Marc & Mayo-Wilson, Evan (2005) Can electronic monitoring reduce crime for moderate to high-risk offenders? *Journal of Experimental Criminology*, vol. 1, 215–237.
- Renzema, Marc (2013) *Evaluative research on electronic monitoring*. Teoksessa Nellis, Mike, Beyens, Kristel & Kaminski, Dan (toim.) *Electronically Monitored Punishment. International and critical perspectives*. London: Routledge.
- Sherman, Lawrence W., Gottfredson, Denise C., MacKenzie, Eck, John, Reuter, Peter & Bushway, Shawn (1997) *Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising. A Report to the United States Congress*. <<https://www.ncjrs.gov/works/>> (haettu 6.6.2011).
- Sherman, Lawrence W., Gottfredson, Denise C., MacKenzie, Eck, John, Reuter, Peter & Bushway, Shawn (1998) *Preventing Crime: What Works, What Doesn't, What's Promising*. National Institute of Justice. Research in Brief, July 1998. <<https://www.ncjrs.gov/pdffiles/171676.pdf>> (haettu 6.6.2011).
- Tranæs, Torveb & Geerdsen, Lars Pico (2008) *Forbryderen og samfundet. Livsvilkår og uformel straf*. Rockwool Fondens Forskningsenhed. København: Gyldendal.
- Western, Bruce (2002) The Impact of Incarceration on Wage Mobility and Inequality. *American Sociological Review*, vol. 67(4), 526–546.

Virallislähteet

- HE 262/2004 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle vankeutta ja ehdonalaista vapauttamista koskevaksi lainsäädännöksi.
- HE 17/2010 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi.
- HE 140/2012 vp. Hallituksen esitys Eduskunnalle valvottua koevapautta koskevaksi lainsäädännöksi.
- LaVM 30/2010 vp. Lakivaliokunnan mietintö hallituksen esityksestä (HE 17/2010 vp) valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi.

- OMTH 2007:13. Hyvinvointivaltion kriminaalipolitiikka. Kriminaalipoliittinen toimintaohjelma vuosille 2007–2011. Oikeusministeriön toiminta ja hallinto 2007:13.
- OMTR 2007:17. Sähköinen valvonta. Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2007:17.
- PeVL 30/2010 vp. Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä (HE 17/2010 vp) valvontarangaistusta ja sähköistä valvontaa avolaitoksissa koskevaksi lainsäädännöksi.
- VNT 2/2011 vp. Valtioneuvoston tiedonanto Eduskunnalle 22.6.2011 nimitetyn pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmasta.

A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW OF ELECTRONIC MONITORING OF OFFENDERS

Electronic monitoring (EM) of offenders has gained widespread popularity in recent years as an alternative to incarceration. While the use of electronic monitoring has traditionally been more widespread in Anglo-American countries, many European states, including Finland and Sweden, have experimented and implemented electronic monitoring in different forms as a part of their sanction systems. In Finland, electronic monitoring has been in use since 2006 as a "back door" scheme, which means that the inmates are released back to the community on electronic monitoring at the end of their prison term i.e. prior to the actual parole. As of 2011, electronic monitoring has been applied as a completely new form of sanction, an electronically monitored house arrest as an alternative to imprisonment.

The uses of electronic monitoring range from monitoring convicts released to communities to stand-alone sanctions such as electronically monitored house arrest. Some forms of electronic monitoring explicitly target high-risk populations considered a threat to public safety, while others are targeted at low-risk offenders, where imprisonment is not considered necessary. Thus, electronic monitoring can be applied to wildly different populations and may therefore serve several different functions. The aim of increasing surveillance is often to reduce risk to public safety, but when used as an alternative to imprisonment, the aim of applying electronic monitoring is usually to reduce recidivism by avoiding the negative consequences of imprisonment, such as socialisation into criminal subcultures and loss of legitimate employment or study opportunities.

While electronic monitoring has been in use for a little over two decades globally, the effects of electronic monitoring on offending behaviour are still fairly uncertain. For example, despite a growing amount of research on the subject, no reliable conclusions of the impact of electronic monitoring on long-term recidivism have been made. On the other hand, it remains unclear whether electronic monitoring has a net-widening effect, i.e. whether implementing electronic monitoring leads to increased use of surveillance. The common conclusion of many literature reviews and meta-

analyses has been that studies on electronic monitoring of offenders have typically been of poor quality and often not explicit enough in their study designs. Thus, while electronic monitoring has gained popularity, the desired effects of the programs have not been supported by empirical evidence.

The current study was conducted as a systematic review which focused on the electronic monitoring of offenders. The aim was to systematically and extensively map relevant studies on the impact of electronic monitoring in context of criminal sanctions. Monitoring was defined as any electronic monitoring that included methods based on radiofrequency, cellular or GPS-technology and phone lines but not surveillance cameras. By definition, the search was targeted at studies that evaluated the impact of monitoring of prisoners, detainees or offenders that were subjected to electronic monitoring as an alternative to some other sanction. The studies had to be officially published original studies (not reviews), including working papers.

The studies were retrieved from selected electronic databases (EBSCOhost Academic Search Complete, EBSCOhost SocINDEX, Ingenta Connect, ISI Web of Knowledge, NCJRS and Google Scholar) with pre-defined search terms and conditions in three steps. First, we conducted the search from every database and compiled basic information of all studies. Second, we ruled out studies that by title or abstract clearly did not evaluate electronic monitoring of offenders. Third, we selected studies that matched the definition of electronic monitoring of offenders in this study. The search resulted in 190 studies in the second phase and 31 studies that matched our definition.

The studies were classified by their stated function or aim of the program in question. Thus, we classified the studies in the following groups: 1) EM as a stand-alone sanction, 2) EM in monitoring probation, 3) EM in monitoring an early release from prison, 4) EM in monitoring parole, 5) EM as a part of a pre-trial program, 6) comparison between different methods of EM, and 7) studies that did not easily fit in the above categories. The so called Maryland Scale for Scientific Methods (MSSM) was applied in evaluating the strength of evidence. In reviewing each study, we focused specifically on whether the outcome variable was measured during or after the sanction, what measure was selected as the outcome variable (sentence, breaching of the conditions of the program or arrest), the comparability of groups in the study and the crimes the subjects in each population had been found guilty of.

In accordance with the existing literature, we found that the evidence concerning the effects of electronic monitoring has remained relatively

uncertain considering its widespread use. In the light of the evidence, it can be argued with a relatively high certainty that electronic monitoring decreases technical violations (rule-breaking, absconding as well as new crimes) during the monitored period when compared to groups that are not being monitored electronically but serve in otherwise similar condition. There was little or no indication that adding electronic monitoring increased technical violations due to the easier detection of violations. The studies reviewed suggested that electronic monitoring has different effects conditional on the type of offence but suppresses rule breaking nevertheless. The studies found evidence that electronic monitoring might affect offenders guilty of violent, sexual, drug or property crimes in a different way. However, studies were conflicting in which types of criminality were deemed more affected.

Some studies found evidence that early release from prison with EM might decrease recidivism after the sentence. The studies concluded with a fairly high certainty that early release from prison did at least not increase recidivism and thus might bring about cost-savings. The best evidence in favour of early release was found in Sweden, which might at least partly be due to the relatively extensive availability of social services in Sweden. In regard to the Finnish context, in which this review was made, this result is therefore encouraging.

Other studies found that programs that included substance abuse treatment or cognitive therapy might have decreased recidivism after the program. It was suggested that the effect was due to increased program completion rates in the EM group, which in turn affected the outcomes. Thus, electronic monitoring might increase program completion rates by inducing the offenders to stay in the program, and successful completion of the program then reduces recidivism. However, at this point, the question warrants more research. We suggest that future studies should be more explicit in isolating the effect of any therapy from the effect of electronic monitoring.

Finally, some studies suggested that electronically monitored home confinement reduced recidivism after the sanction was completed when compared to imprisonment or serving the sentence in a community service. The rationale here was that offenders serving their sentence home had changes to work and study and to keep their personal contacts, especially family, intact. It should be noted, however, that there are obvious restrictions to who can enter such an arrangement. For example, one often needs to live substance-free and have a stable daily schedule. Thus, persons entering such arrangements are often considered lower risk. It is worth a discussion whether we can actually see notable improvements among those who would have in most cases fared somewhat well irrespective of whether

they served their sentence in home confinement or prison. The studies did suggest, however, that those serving their sentence home fared better especially by measures of socioeconomic variables.

We conclude that electronic monitoring reduces technical violations when applied to offenders placed on probation. However, some studies found less compliance among those with drug-problems or those convicted of sexual or violent offences. Also, electronic monitoring might have potential in reducing recidivism if applied to early release from prison, especially in lower risk populations. Also worth mentioning is the suggestion that electronic monitoring enhances therapy completion rates. Few studies found that electronic monitoring had any negative consequences. However, net-widening remains a potential issue, as widening the use of electronic monitoring to those not previously under surveillance could curb efforts to less punitive approach or to reduce costs of the correctional system. Nevertheless, if net-widening is avoided, current evidence indicates that electronic monitoring has rehabilitative as well as cost-reducing potential.